

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

MERKEZ BANKASI

ÜÇ AYLIK BÜLTEN

SAYI: 2020 / I-II-III

ÜÇ AYLIK BÜLTEN

Sayı: 2020/I-II-III

I: ÖNSÖZ

2020 yılının başından itibaren koronavirüs (Covid-19) salgınının hızlı bir şekilde tüm dünyaya yayılması, tüm ekonomileri olumsuz yönde etkilemiş ve küresel iktisadi faaliyette daralmaya sebep olmuştur. Dünya Bankası tarafından yayımlanan 2020 yılı Haziran ayına ait Küresel Ekonomik Beklentiler raporunda, 2020 yılında küresel ekonominin yüzde 5,2 daralması öngörülmektedir. IMF tarafından 2020 yılı Ekim ayında yayımlanan Küresel Ekonomik Görünüm raporunda ise 2020 yılında küresel ekonominin yüzde 4,4 daralacağı tahmin edilmiştir.

TCMB Para Politikası Kurulu, koronavirüs salgınına bağlı gelişmelerin Türkiye ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerinin sınırlandırılmasını, finansal piyasaların, kredi kanalının ve firmaların nakit akışının sağlıklı işleyişinin devamını sağlayabilmek adına, 2020 yılının Ocak-Mayıs döneminde politika faiz oranı olarak kullanılan 1 haftalık repo faiz oranında 375 baz puanlık indirim yaparak politika faiz oranını yüzde 12'den yüzde 8,25'e düşürmüştür. TCMB PPK, 2020 yılı Eylül ayı toplantısında ise politika faizini 200 baz puan artırarak yüzde 8,25 seviyesinden yüzde 10,25 seviyesine yükseltmiştir. Toplantı sonrası yapılan açıklamada alınan kararda enflasyonun öngörülenden daha yüksek bir seviyeye çıkmasının etkili olduğu belirtilmiştir.

2020 yılı birinci ve ikinci çeyreğinde ülkemizde bir önceki yılın aynı ayına göre enflasyondaki değişim oranları, Mart ayında yüzde 12,87, Nisan ayında yüzde 8,34, Mayıs ayında yüzde 8,64 ve Haziran ayında yüzde 8,36 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2020 yılı üçüncü çeyreği sonu itibarıyla yıllık enflasyon yüzde 11,18 olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı Eylül ayı sonunda yıllık fiyat artışının en yüksek olduğu sektörler giyim ve ayakkabı, sağlık, mobilya ve ev aletleri olurken bu kalemlerde sırasıyla yüzde 26,98, yüzde 22,97 ve yüzde 22,73 artış gerçekleşmiştir. İlgili dönemde önceki yılın aynı dönemine göre düşüş yaşayan tek alt kalem ise yüzde 6,69 ile haberleşme olmuştur.

Kamu maliyesi 2020 yılı birinci çeyreğinde 98,5 milyon TL fazla verirken, Covid-19 salgınına bağlı olarak alınan kapanma önlemlerinin de etkisiyle 2020 yılı ikinci çeyreğinde 257,8 milyon TL açık vermiştir. 2020 mali yılının ikinci çeyreğinde bütçe gelirleri ve bütçe giderleri sırasıyla 1.475,5 ve 1.733,3 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2020 mali yılının üçüncü çeyreğinde ise bütçe gelirleri 2.331,9 milyon TL olurken, bütçe giderleri 2.231,4 milyon TL olmuş ve kamu maliyesi 100,5 milyon TL fazla vermiştir.

Yerel gelirler ile bütçe giderleri arasındaki açığın giderilmesi için en önemli finansman kaynağı olan Türkiye Cumhuriyeti'nden alınan bağış, yardım ve krediler kalemi toplamı 2020 yılının ilk dokuz ayında 656,9 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı birinci, ikinci ve üçüncü çeyreği itibarıyla oluşan bütçe rakamlarına göre, yerel gelirlerimizle bütçe giderlerini karşılama oranı sırasıyla yüzde 102,8, yüzde 85,1 ve yüzde 77,5 seviyesinde gerçekleşmiştir.

KKTC Ticaret Dairesi tarafından açıklanan ihracat ve ithalat verilerine göre 2020 yılının ilk çeyreğinde ABD doları cinsinden ihracat toplamı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 28,3, ikinci çeyreğinde yüzde 21,3, üçüncü çeyreğinde ise yüzde 14,1 artmıştır. 2019 yılının ilk dokuz ayında yapılan ihracat toplamı 67 milyon ABD doları iken, 2020 yılının aynı döneminde 83 milyon ABD dolarına yükselmiştir. İthalat toplamı ise 2020 yılı ilk çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine göre ABD doları bazında yüzde 17 azalmıştır. İthalat toplamı, Covid-19 salgınının etkilerinin daha derin hissedildiği 2020 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 43,5 düşüş göstererek, 199 milyon ABD dolarına gerilemiştir. 2020 yılı üçüncü çeyreğinde ise ithalat toplamı önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 25,5 gerileyerek, 254,8 milyon ABD doları olmuştur.

Bankacılık sektörü aktif toplamı, 2020 yılı Mart ayı sonunda 42.045,6 milyon TL, Haziran ayı sonunda 43.146,3 milyon TL, Eylül ayı sonunda ise bir önceki çeyrek döneme göre yüzde 12,6'lık artışla 48.597 milyon TL seviyesinde gerçekleşmiştir. 2020 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre nakit ve nakit benzeri kalemlerde yüzde 14,9, MDC'de yüzde 13,6, brüt kredilerde yüzde 11,4, diğer aktiflerde ise yüzde 12,8 artış görülmüştür. 2020 yılının üçüncü çeyreğinde, sektörün aktif toplamı içerisindeki en büyük pay, yüzde 56,09 ile brüt kredilere aittir. Brüt kredileri sırasıyla yüzde 28,1'lik payla nakit ve nakit benzeri kalemler, yüzde 8,7 ile diğer aktifler ve yüzde 7,2'lik payla MDC kalemi takip etmektedir. Eylül 2020 itibarıyla, toplam pasifin yüzde 82,6'sını mevduat, yüzde 8,8'ini özkaynaklar, yüzde 5,3'ünü bankalara borçlar ve yüzde 3,4'ünü diğer pasifler oluşturmaktadır. 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla işletme kredileri 16.601,4 milyon TL ile krediler içerisinde birinci sırada yer alırken, 6.269,3 milyon TL ile tüketici kredileri ikinci sırada yer almaktadır. Türlerine göre bankacılık sektörü mevduat toplamına bakıldığında zaman, 28.590 milyon TL ile tasarruf mevduatı toplamı en büyük paya sahiptir. 2020 yılı üçüncü çeyreği sonu itibarıyla sektörün tahsili gecikmiş alacakları (TGA) bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 34,3 artarak 1.481 milyon TL'ye yükselmiştir.

Bankacılık sektörünün sermaye yeterliliği standart rasyosu (SYSR) 2020 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 0,16 puan azalarak yüzde 16,86 düzeyinde gerçekleşmiş, üçüncü çeyrekte ise yüzde 16,06 olmuştur. 2020 yılı üçüncü çeyreği sonu itibarıyla banka grupları bazında incelendiğinde SYSR, kamu eliyle yönetilen bankalarda yüzde 14,65, özel sermayeli bankalarda yüzde 13,5 ve şube bankalarında yüzde 19,8 olarak gerçekleşmiştir. Bankacılık sektöründe mevduatın krediye dönüşüm oranı 2020 yılı ikinci çeyreği itibarıyla yüzde 69,4'e yükselmiş, 2020 yılı üçüncü çeyreği sonu itibarıyla yüzde 67,9 olmuştur.

2020 yılı birinci çeyreği sonu itibarıyla ülkemizde de etkisini gösteren koronavirüs salgınının istatistiki verilerin üretilmesinde yarattığı gecikmelere bağlı olarak, 2020 yılı ilk iki çeyreğinde bültenimiz yayımlanamamıştır. 2020 yılının ilk üç çeyreği ile ilgili tüm veriler bu bültende toplulaştırılırken, okuyucularımızın yaşanan gecikmeyi anlayışla karşılamasını diliyorum.

Seçilmiş ekonomilere ve KKTC ekonomisine dair güncel temel göstergelerin yer aldığı ve KKTC bankacılık sektörünün genel görünümünün detaylı şekilde yansıtıldığı bu bültenin konuya ilgi duyanlara fayda sağlamasını umar, hazırlanmasında emeği geçen çalışanlarımıza teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Rifat GÜNAY

Başkan

KKTC Merkez Bankası, 2020 / I-II-III

Adres

Bedreddin Demirel Caddesi,
Lefkoşa - KKTC

Yazışma Adresi

P.K. 857, Lefkoşa-KKTC

Telefon

0392 - 611 5000

Fax

0392 - 228 5240

0392 - 228 2131

World Wide Web Home Page

<http://www.mb.gov.ct.tr>

E-mail

ileti@kktcmerkezbankasi.org

Bu bültende yayımlanan istatistiki bilgilerin bir kısmı geçici verilerden derlenmiştir. Önceki bültenler ve/veya internet sitemizdeki veriler ile karşılaştırıldığında farklılıklar görmek mümkündür. Kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla hazırlanan bu bülten kanıt gösterilmek suretiyle KKTC Merkez Bankası'ndan herhangi bir hak veya değişiklik talebinde bulunulamaz.

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Sadece, ticari amaçlı olmayan eğitim, araştırma vb. çalışmalarda kaynak gösterilerek kullanılabilir.

II: KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AMB/ECB	Avrupa Merkez Bankası
ATM	Otomatik Vezne Makinesi/Bankamatik
BPP	Bankalararası Para Piyasası
BoE	İngiltere Merkez Bankası
Brexit	Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden çıkışı
DPÖ	Devlet Planlama Örgütü
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
EA 19	Avro Bölgesi
EUROSTAT	Avrupa İstatistik Ofisi
ESA	Avrupa Hesaplar Sistemi
Fed	ABD Merkez Bankası
FOMC	ABD Merkez Bankası Açık Piyasa İşlemleri Komitesi
GLP	Geç Likidite Penceresi
GSMH	Gayrisafi Milli Hâsıla
GSYH	Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla
IMF	Uluslararası Para Fonu
KGF	Kredi Garanti Fonu
KKTCMB/Banka	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme
MB	Merkez Bankası
MDC	Menkul Değerler Cüzdanı
MMK	Mevduat Munzam Karşılıkları
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ONS	Birleşik Krallık Ulusal İstatistik Ofisi
OPEC	Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü
OVP	Orta Vadeli Program
PMI	Satın Alma Yöneticileri Endeksi
PPK	Para Politikası Kurulu
RAV	Risk Ağırlıklı Varlıklar
RG	Resmi Gazete
SYSR	Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TL/TP	Türk Lirası
TGA	Tahsili Gecikmiş Alacaklar
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜFE	Tüketici Fiyatları Endeksi
UBB	Uluslararası Bankacılık Birimi
UEA	Uluslararası Enerji Ajansı
YP	Yabancı Para
YEP	Yeni Ekonomik Program
Yİ-ÜFE	Yurtiçi Üretici Fiyatları Endeksi
\$/USD	Dolar, ABD doları
€/EUR	Euro, Avro
£/GBP	Sterlin

III: TANIMLAR

Brüt Krediler: Krediler + Tahsili Gecikmiş Alacaklar

Nakit ve Nakit Benzeri Kalemler: Nakit Değerler + MB'den Alacaklar + Bankalardan Alacaklar + BPP işlemlerinden Alacaklar

İÇİNDEKİLER

I: ÖNSÖZ	i
II: KISALTMALAR	v
III: TANIMLAR	v
İÇİNDEKİLER	vii
IV: TABLO LİSTESİ	ix
V: GRAFİK LİSTESİ	xi
1 ULUSLARARASI GELİŞMELER	1
1.1 Genel Görünüm ve Güncel Gelişmeler	1
1.2 Seçilmiş Ülkelerdeki Ekonomik ve Finansal Görünüm	2
1.2.1 Büyüme	2
1.2.2 Enflasyon	4
1.2.3 Politika Faizleri	4
1.2.4 Döviz Kurları	6
2 İSTİHDAM VE FİYATLAR	7
2.1 İstihdam	7
2.2 Enflasyon	8
3 DIŞ TİCARET VE TURİZM	11
3.1 İhracat ve İthalat Gelişmeleri	11
3.2 Turizm	14
4 BÜTÇE GELİŞMELERİ	17
4.1 2020 Yılı İlk Üç Çeyrek Sonuçları	17
4.2 Gelirler	18
4.3 Giderler	19
4.4 Bütçe Uygulama Sonuçları	20
4.5 Finansman Dengesi	21
5 PARASAL VE FİNANSAL GELİŞMELER	25
5.1 Bankacılık Sektörünün Genel Görünümü	25
5.1.1 Finansal Derinleşme	25
5.1.2 Bankacılık Sektörünün Performans Rasyoları	25
5.1.3 Bankacılık Sektöründe Yoğunlaşma	26
5.1.4 Banka, Şube, Personel ve ATM Sayısı	26
5.2 Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu	28
5.2.1 Aktif / Pasif Yapısındaki Gelişmeler	29
5.2.2 Nakit ve Nakit Benzeri Kalemler	31
5.2.3 Krediler	32
5.2.4 Menkul Değerler Cüzdanı	34

5.2.5	Mevduat.....	35
5.2.6	Özkaynaklar.....	38
5.3	Para Arzı.....	39
5.4	Bankalararası Para Piyasası Genel Görünüm	40
5.5	Kredi Kartları Azami Faiz Oranları	43
5.6	Bankacılık Dışı Finans Sektörü	44
5.6.1	Uluslararası Bankacılık Birimleri.....	44
5.6.2	Sigorta Şirketleri.....	44
5.6.3	Kooperatifler	45
5.6.4	Döviz Büroları.....	45
6	<i>FINANSAL İSTİKRAR ANALİZİ</i>.....	47
6.1	Sermaye Yeterliliği.....	47
6.2	Tahsili Gecikmiş Alacaklar	48
6.3	Aktif ve Özkaynak Kârlılığı.....	50
EK A.	<i>EKONOMİK KARARLAR</i>.....	51
EK B.	<i>İSTATİSTİKİ VERİLER</i>	55
EK C.	<i>NOTLAR</i>	95

IV: TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1: GSYH Tahminleri	2
Tablo 2.1: Kayıtlı Aktif İşsizlik - Genel Görünüm (kişi)	7
Tablo 2.2: Aktif Münhal Kayıtlarının Genel Görünümü (kişi)	7
Tablo 2.3: Tüketici Fiyat Endeksi (% Değişim, 2015=100)	10
Tablo 3.1: İhracat ve İthalat.....	11
Tablo 3.2: Önemli İthal Malları (ABD doları).....	12
Tablo 3.3: KKTC'nin Ülke Gruplarına Göre İhracatı (yüzde pay).....	13
Tablo 3.4: KKTC'nin Ülke Gruplarına Göre İthalatı (yüzde pay)	14
Tablo 3.5: KKTC'ye Hava ve Deniz Yolu ile Gelen Yolcu Sayısı	14
Tablo 3.6: Aylar İtibarıyla Kara Kapılarından Uyruklarına Göre KKTC'ye Yapılan Girişler.....	16
Tablo 3.7: Uyruklara Göre Konaklayan Kişi Sayısı ve Gecelemeler	16
Tablo 4.1: Bütçe Dengesi (Milyon TL).....	17
Tablo 4.2: Bütçe Dengesi (Milyon TL).....	17
Tablo 4.3: Bütçe Gelirleri (Milyon TL).....	18
Tablo 4.4: Bütçe Gelirleri (Milyon TL).....	18
Tablo 4.5: Bütçe Giderleri (Milyon TL).....	19
Tablo 4.6: Bütçe Giderleri (Milyon TL).....	19
Tablo 4.7: Bütçe Uygulama Sonuçları (Milyon TL)	20
Tablo 4.8: Finansman Dengesi (Milyon TL)	21
Tablo 4.9: KKTC Maliye Bakanlığı'nın KKTC Merkez Bankası Aracılığı ile Gerçekleştirdiği TL DİBS İhaleleri	22
Tablo 5.1: Performans Rasyoları	25
Tablo 5.2: Bankacılık Sektöründe Yoğunlaşma (%)	26
Tablo 5.3: Banka Sayısındaki Gelişmeler.....	26
Tablo 5.4: Şube ve Personel Sayılarının Gelişimi	27
Tablo 5.5: ATM Sayısındaki Gelişmeler	27
Tablo 5.6: Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu (Milyon TL)	28
Tablo 5.7: Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Kalemlerinin Yüzde Dağılımı (%)	29
Tablo 5.8: Banka Grupları Bazında Toplam Aktiflerin Gelişimi (Milyon TL)	30
Tablo 5.9: Krediler ve Mevduatın TP-YP Dağılımı (%)	30
Tablo 5.10: Nakit ve Nakit Benzeri Kalemlerin Gelişimi (Milyon TL)	31
Tablo 5.11: Kredilerin Türlerine Göre Dağılımı (Milyon TL).....	32
Tablo 5.12: Mevduatın Türlerine Göre Gelişimi (Milyon TL)	35
Tablo 5.13: Banka Grupları İtibarıyla Mevduatın Gelişimi (Milyon TL)	36
Tablo 5.14: Mevduatın Vade Dağılımı (%)	37
Tablo 5.15: Mevduatın Büyüklüğüne Göre Dağılımı (Milyon TL)	37
Tablo 5.16: Özkaynakların Gelişimi (Milyon TL).....	38
Tablo 5.17: Para Arzı Verileri (Milyon TL)	39
Tablo 5.18: Gerçekleşen İşlem Hacmi (x1.000) ve Adedi.....	40
Tablo 5.19: Gerçekleşen İşlem Hacmi (x1.000)	41
Tablo 5.20: Ortalama Faiz Oranları (%)	42
Tablo 5.21: Kredi Kartları Azami Faiz Oranları (%).....	43
Tablo 5.22: Uluslararası Bankacılık Birimleri Konsolide Bilançosu (Milyon ABD doları)	44
Tablo 5.23: Sigorta Şirketleri Konsolide Bilançosu (Milyon TL)	44
Tablo 5.24: Kooperatifler Konsolide Bilançosu (Milyon TL).....	45
Tablo 5.25: Döviz Büroları Konsolide Bilançosu (Milyon TL)	45
Tablo 6.1: Risk Ağırlıklı Varlıklar(Milyon TL)	47
Tablo 6.2: Banka Gruplarına Göre Seçilmiş Bazı Kalemlerin Gelişimi (Milyon TL)	49
Tablo 6.3: Aktif ve Özkaynak Kârlılığı ile Net Faiz Geliri Rasyoları (%)	50
Tablo A.1: Ekonomik Kararlar - KKTC Merkez Bankası.....	51

Tablo A.2: Ekonomik Kararlar – Yasal Düzenlemeler	52
Tablo B.1: KKTCCMB Seçilmiş Bilanço Kalemleri (TL)	56
Tablo B.2: KKTCCMB Likit Varlıklar (TL)	57
Tablo B.3: KKTCCMB Tarafından Bankacılık Sektörüne Kullanılan Krediler (TL)	58
Tablo B.4: KKTCCMB Nezdindeki Mevduat ve Zorunlu Karşılık (TL)	59
Tablo B.5: KKTCCMB Döviz Kurları (Ay Sonu)	60
Tablo B.6: Çapraz Kurlar	61
Tablo B.7: KKTCCMB Tarafından Türk Lirası ve Döviz Mevduatına Uygulanan Faiz Oranları (%)	62
Tablo B.8: KKTCCMB Tarafından Yasal Karşılıklara Uygulanan Faiz Oranları (%)	63
Tablo B.9: Reeskont Faiz Oranları (%)	64
Tablo B.10: Yasal Karşılık Oranları (%)	65
Tablo B.11: Karşılıksız Çekler	66
Tablo B.12: Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Özetleri (Milyon TL)	67
Tablo B.13: Krediler (Toplam) - Türlerine Göre (Milyon TL)	68
Tablo B.14: Krediler (TP) - Türlerine Göre (Milyon TL)	69
Tablo B.15: Krediler (YP) - Türlerine Göre (Milyon TL)	70
Tablo B.16: Krediler - Vadelere Göre (Milyon TL)	71
Tablo B.17: Krediler - Kamu Özel Ayırımı (Milyon TL)	72
Tablo B.18: Büyüklüklerine Göre Toplam Kredilerin Dağılımı (Milyon TL)	73
Tablo B.19: Özkaynakların Gelişimi (Milyon TL)	74
Tablo B.20: Sermaye Yeterliliği Rasyosu (%)	75
Tablo B.21: Bankacılık Sektörü Kâr / Zarar Tablosu (Milyon TL)	76
Tablo B.22: Mevduat (Toplam) - Vade Gruplarına Göre (Milyon TL)	77
Tablo B.23: Mevduat (TP) - Vade Gruplarına Göre (Milyon TL)	77
Tablo B.24: Mevduat (YP) - Vade Gruplarına Göre (Milyon TL)	78
Tablo B.25: Mevduat (Toplam) - Türlerine Göre (Milyon TL)	78
Tablo B.26: Mevduat (TP) - Türlerine Göre (Milyon TL)	79
Tablo B.27: Mevduat (YP) - Türlerine Göre (Milyon TL)	79
Tablo B.28: Para Arzı (Milyon TL)	80
Tablo B.29: Bankacılık Yasası Altında Faaliyet Gösteren Lisanslı Bankalar	81
Tablo B.30: Temel Ekonomik ve Sosyal Göstergeler	82
Tablo B.31: Gayrisafi Yurt İçi Hasıladaki Sektörel Gelişmeler (Cari Fiyatlarla, Milyon TL)	83
Tablo B.32: Gayrisafi Yurt İçi Hasılanın Yüzde Dağılımı	84
Tablo B.33: Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla, Milyon TL)	85
Tablo B.34: Sektörel Katma Değerlerin Reel Büyüme Hızları (%)	85
Tablo B.35: Ödemeler Dengesi (Milyon ABD doları)	86
Tablo B.36: Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Tüketici Fiyatları Endeksi Yüzde Değişim	86
Tablo B.37: KKTCC ve T.C. Enflasyon Oranları	87
Tablo B.38: Tüketici Fiyatları Endeksi (2015 = 100)	87
Tablo B.39: Asgari Ücret Gelişmeleri	88
Tablo B.40: Akaryakıt Perakende Satış Fiyatları	89
Tablo B.41: KKTCC'nin Ülke Gruplarına Göre İhracatı (ABD doları)	90
Tablo B.42: KKTCC'nin Ülke Gruplarına Göre İthalatı (ABD doları)	91
Tablo B.43: KKTCC'ye Giriş Yapan Yolcuların Limanlara Göre Dağılımı	92
Tablo B.44: 2019 - 2020 Yıllarında Kara Kapılarından Yapılan Toplam Girişler (Kişi Sayısı)	92
Tablo B.45: Turistik Konaklama Tesislerinde Konaklayan Kişi Sayısı	93

V: GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1.1: Seçilmiş Ülkelerin GSYH Büyüme Oranları (Önceki Çeyreğe Göre)	3
Grafik 1.2: Seçilmiş Ülkelerin Enflasyon Oranları	4
Grafik 1.3: Seçilmiş Gelişmiş Ülkelerin MB Politika Faiz Oranları	5
Grafik 1.4: TCMB Ağırlıklı Ortalama Fonlama Maliyeti	6
Grafik 1.5: Döviz Kurları Değişim Oranları (2 Ocak 2013 =100)	6
Grafik 2.1: Kayıtlı Aktif İşsizlik - Dönemsel Dağılım	7
Grafik 2.2: Başvurular - Münhaller - Yerleştirilenler	7
Grafik 2.3: Tüketici Fiyat Endeksi – TL/EUR Yıllık Değişim	8
Grafik 2.4: Bir Önceki Aya Göre Gerçekleşen Enflasyon Oranı	8
Grafik 2.5: Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Enflasyon Oranı	9
Grafik 2.6: Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Birikimli Enflasyon Oranı	9
Grafik 2.7: 12 Aylık Birikimli Sektörel Enflasyon Oranları	9
Grafik 3.1: İthalat ve İhracat	12
Grafik 3.2: Dış Ticaret Hacmi (ihracat + ithalat), Dış Ticaret Dengesi (ihracat - ithalat)	13
Grafik 3.3: 2020 Yılında Gelen Yolcu Sayısının 2019 Yılı ve Son 5 Yıllık Ortalamalarla Karşılaştırılması	15
Grafik 3.4: Aylar İtibarıyla Yatak Doluluk Oranı (%)	15
Grafik 3.5: Yatak Kapasitesi	15
Grafik 4.1: Bütçe Gerçekleşmeleri (Milyon TL)	17
Grafik 4.2: Bütçe Gelirlerinin Dağılımı (Milyon TL)	18
Grafik 4.3: Bütçe Giderlerinin Dağılımı (Milyon TL)	19
Grafik 4.4: Çeyrek Bazda Yerel Gelirlerin Bütçe Giderlerini Karşılama Oranı	21
Grafik 4.5: Yıllar İtibarıyla Yerel Gelirlerin Bütçe Giderlerini Karşılama Oranı	22
Grafik 4.6: T.C. Yardım ve Kredilerinin GSYH'ye Oranı (%)	23
Grafik 5.1: Finansal Derinleşme (%)	25
Grafik 5.2: Personel ve Şube Sayısının Gelişimi	27
Grafik 5.3: Bankacılık Sektörünün Aktifleri ve Çeyrek Dönemlik Gelişimleri (%)	29
Grafik 5.4: Banka Gruplarının Sektörün Aktif Toplamındaki Payları (%)	30
Grafik 5.5: Nakit ve Nakit Benzeri Kalemlerin Çeyrek Dönemlere Göre Yüzde Değişimi	31
Grafik 5.6: Nakit ve Nakit Benzeri Kalemlerin Banka Gruplarına Göre Payları (%)	31
Grafik 5.7: Brüt Kredilerin Gelişimi ve Çeyrek Dönemlik Yüzde Değişim	32
Grafik 5.8: Bankacılık Sektörü Kredileri TP ve YP Ayrımı ve Çeyrek Dönemlik Yüzde Değişim	32
Grafik 5.9: Banka Gruplarına Göre Brüt Kredilerin Payları (%)	33
Grafik 5.10: Kredi Tutarlarının Toplam Krediler İçindeki Payı (%)	33
Grafik 5.11: Kredilerde Vade Yapısı (Milyon TL)	33
Grafik 5.12: Kredilerde Kamu ve Özel Sektör Dağılımı (Milyon TL)	34
Grafik 5.13: Menkul Değerler Cüzdanı Topamları ve Çeyrek Dönemlik Yüzde Değişim	34
Grafik 5.14: Banka Gruplarına Göre Menkul Değerler Cüzdanının Payları (%)	35
Grafik 5.15: Mevduatın Gelişimi ve Çeyrek Dönemlik Yüzde Değişimi (%)	36
Grafik 5.16: Mevduatın TP-YP Ayrımı ile Çeyrek Dönemlik Yüzde Değişimi	36
Grafik 5.17: Mevduatlar, Brüt Krediler ve Fark	38
Grafik 5.18: Banka Grupları Bazında Mevduatın Kredilere (Brüt) Dönüşüm Oranı	38
Grafik 5.19: M2'nin Bileşenlerinin Payları	39
Grafik 5.20: M3'ün TP - YP Yüzde Dağılımı	40
Grafik 6.1: Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu	47
Grafik 6.2: Risk Ağırlıklı Varlıklar	47
Grafik 6.3: Toplam Özkaynaklar ve Toplam Aktiflerdeki Artış Oranları (Önceki Çeyreğe Göre)	48
Grafik 6.4: Bankacılık Sektörünün Özkaynaklarının Toplam Aktiflere Oranı	48
Grafik 6.5: Tahsili Gecikmiş Alacakların Gelişimi	48
Grafik 6.6: Banka Gruplarına Göre Takipteki Alacakların Dağılımı	49
Grafik 6.7: TGA Dönüşüm Oranı ve Özel Karşılık/TGA	50

1 ULUSLARARASI GELİŞMELER

1.1 GENEL GÖRÜNÜM VE GÜNCEL GELİŞMELER

2020 yılının başından itibaren koronavirüs (Covid-19) salgınının hızlı bir şekilde tüm dünyaya yayılması, tüm ekonomileri olumsuz yönde etkilemiş ve küresel iktisadi faaliyette daralmaya sebep olmuştur. Dünya Bankası tarafından yayınlanan 2020 yılı Haziran ayı Küresel Ekonomik Beklentiler raporunda, 2020 yılı ile ilgili daha önce yüzde 2,5 olarak tahmin edilen küresel ekonomik büyüme hızı, yüzde 5,2 daralma olarak revize edilmiştir.

Söz konusu raporda, Covid-19 salgınının küresel ekonomide İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana yaşanan en derin resesyona neden olacağından bahsedilmektedir. Ülkelerin salgını kontrol altına almasının uzun sürmesi ve finansal baskının hane halkı ve firmalar üzerindeki etkisinin devam etmesi durumunda, küresel durgunluğun derinleşmeye devam edeceği belirtilmiştir. Pandemi krizinin etkileri hafiflediğinde, özellikle petrol fiyatlarının sert düşüşünden etkilenen enerji ihracatçısı ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler için orta vadeli mali çerçeveler oluşturmak ve uzun vadeli büyüme beklentilerini desteklemek adına bazı reformların uygulanmasının gerekli olacağı da raporda vurgulanmıştır.

Dünya Bankası raporunda, salgının ekonomi üzerindeki etkileri son seksen yıldaki en derin küresel durgunluk olarak görülmekte ve gelişmiş piyasaların ve gelişmekte olan ekonomilerin büyük çoğunluğundaki kişi başına gelirin 2020 yılı için azalacağı öngörülmektedir. Pandemi önlemleri, finansal koşulların keskin bir şekilde sıkılaşması ve dış talepte çöküş yaşanması sonucu, gelişmiş ekonomilerin 2020'de yüzde 7, gelişmekte olan ekonomilerin ise yüzde 2,5 küçüleceği tahmin edilmektedir. Salgının kontrol altına alınmasının beklenenden uzun sürmesi ya da finansal stresin temerrüt risklerini tetiklemeye devam etmesi durumunda, küresel durgunluğun daha derin olacağı tespiti yapılmaktadır.

Söz konusu Dünya Bankası raporunda, salgının olumsuz etkilerini hafifletmek, savunmasız nüfusu korumak ve ülkelerin gelecekte benzer olayları önleme ve bunlarla başa çıkma kapasitesini iyileştirmek için küresel işbirliğinin yanı sıra sağlık ve ekonomi politikalarına ilişkin eylemlere acil ihtiyaç olduğunun altı çizilmektedir.

Covid-19'un yayılmasını önlemek ve sağlık sistemleri üzerindeki yükü hafifletmek için çoğu ülke tarafından okulların ve gerekli olmayan işyerlerinin kapatılması ve seyahat kısıtlamaları gibi çeşitli önlemler uygulanmıştır. Pandemiye ve pandeminin etkilerini hafifletmek amacıyla alınan bu önlemler, tüketim ve yatırımın yanı sıra sınırlı işgücü arzını ve üretimi de olumsuz etkilemiştir. Bunlara ek olarak, finans ve emtia piyasaları, küresel ticaret, tedarik zincirleri, seyahat ve turizm de pandemiden olumsuz etkilenmiştir.

Salgının ilk aşamada dünya ekonomisinde önemli bir paya sahip olan Çin ekonomisi ile bazı Asya ekonomilerini etkilemesi nedeniyle, küresel büyüme üzerindeki etkisi yılın ilk çeyreğinde daha sınırlı olmuş ancak yılın ikinci çeyreğinde salgının dünyanın diğer bölgelerine de hızla yayılmasıyla birlikte küresel ekonomi üzerindeki etkileri çok daha derin bir şekilde hissedilmiştir.

2020 yılı Haziran ayında IMF tarafından yayınlanan Küresel Ekonomik Görünüm raporunda gelişmiş ülke ekonomilerinin 2020 yılı tamamında yüzde 4,9 daralacağı tahmin edilmektedir. Bu tahmin, Nisan ayı raporunda belirtilen yüzde 3 tahmininden 1,9 puan aşağıdadır. Bu düşüşün sebebi, Nisan 2020 raporunun yayınlanmasının ardından Covid-19 salgınının gelişmekte olan ekonomilerde hızla yoğunlaşması olmuştur. Bu durum, kapanmalar gibi sıkı tedbirleri gerektirmiş ve ekonomik faaliyette tahmin edilenden çok daha büyük düşüslere neden olmuştur. IMF'nin Ocak 2020 tarihli aynı raporunda 2020 yılı tamamında küresel büyümenin yüzde 3,3 seviyesinde gerçekleşeceği öngörülmüş ancak salgının patlak vermesiyle büyüme tahminleri de aşağı yönlü revize edilmiştir.

IMF, 2020 yılı Ekim ayında yayımlanan Küresel Ekonomik Görünüm raporunda, 2020 yılı Haziran ayında yayımlanan rapordaki tahminlere kıyasla daha düşük seviyede bir küresel resesyona beklendiğini açıklamıştır. İlgili revizyonun yapılmasında; büyük gelişmiş ekonomilerde ikinci çeyrek GSYH verilerinin öngörüldüğü kadar olumsuz olmaması, Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisinin beklentilerden daha güçlü bir büyüme göstermesi ve üçüncü çeyrek dönemde toparlanmayı işaret eden göstergeler etkili olmuştur. Diğer taraftan, raporda Çin Halk Cumhuriyeti dışındaki

gelişmekte olan ekonomilere dair beklentilerin Haziran ayı raporundakilere kıyasla belirgin bir şekilde aşağıya çekildiğine vurgu yapılmaktadır.

IMF raporunda, küresel toparlanmanın devamlılığını sağlayabilmek adına sağlık alanında güçlü uluslararası bir dayanışmanın ve likidite sıkıntısı çeken ülkelere finansal destek verilmesinin gerekliliğinden bahsedilmiştir. Aynı raporda hükümetler tarafından gelir kayıplarını hafifletmek, işe alımları teşvik etmek, sosyal yardımları genişletmek, şirketlere kredi garantisi ve sermaye girişi sağlamak için alınan önlemlerin, firma iflaslarının önlenmesi ve istihdamın toparlanmasında destekleyici olduğundan bahsedilmektedir.

İlgili raporda, potansiyel üretim seviyelerinde yaşanacak düşüş ile birlikte daha küçük bir vergi tabanının oluşması nedeniyle kamu borç seviyelerinde artış olacağı öngörüsünde bulunmaktadır. Diğer taraftan, faiz oranlarının uzun bir süre daha düşük seviyelerde devam edeceği beklentisi ve 2021 yılında büyümenin toparlanacağı öngörülerini gerçekleştirirse, bu durumun birçok ülkede kamunun mevcut borçlarını daha rahat ödeyerek borç yüklerinin hafifletilmesine yardımcı olabileceğinden söz edilmektedir.

Küresel Ekonomik Görünüm raporunda, orta vadede borçların sürdürülebilir bir seviyede kalabilmesi için, ülkelere kademeli vergilendirmeyi artırmaları önerilmektedir. Bu kapsamda işletmelerin asgari vergi yükümlülüklerini yerine geritebilecek şekilde, gider politikalarını gözden geçirmeleri de tavsiye edilmektedir. Ayrıca, sağlık ve eğitime yönelik yatırım harcamaları ile inovasyon ve teknolojik gelişim için yapılacak araştırma harcamalarının uzun vadede verimliliği ve dolayısıyla ekonomik büyümeyi artıran temel itici güçler olması nedeniyle, ilgili harcama kalemlerinin artırılması gerektiği ifade edilmektedir.

Söz konusu IMF raporunda, 2020 yılı küresel ekonomi için Haziran ayında yapılan yüzde 4,9 daralma tahmini yüzde 4,4 daralma olarak revize edilmiştir. 2021 yılı için öngörülen ekonomik büyüme hızı ise, Haziran ayında yapılan öngörüye göre, indirilerek yüzde 5,2'ye çekilmiştir.

Tablo 1.1: GSYH Tahminleri

	2019 ²	2020 ³	2020 ⁴	2021 ¹	2021 ²
IMF	2,9	3,3	-4,4	3,4	5,2
Dünya Bankası	2,4	2,5	-5,2	2,6	4,2
OECD	2,7	2,4	-4,5	3,3	5,0

Kaynak: OECD, Dünya Bankası, IMF

¹ İlgili yılın ilk tahmini.

² İlgili yılın son tahmini.

³ Covid-19 salgını öncesi son tahmin.

⁴ Covid-19 salgını sonrası son tahmin.

Covid-19 salgını öncesi küresel ticaretin ana gündemi ABD ve Çin arasında yaşanan ticaret savaşları ve korumacılık eğilimlerinden oluşmaktaydı. Salgın sonrası dönemde ise küresel ticaret hacminin ciddi boyutta azaldığı görülmektedir. Salgın sonrası küresel ticaret hacminde beklenildiği üzere keskin bir ivme kaybı yaşanmasının yanı sıra ticaret savaşlarına ilişkin geleceğe dönük belirsizlikler de varlığını korumaktadır.

Birleşik Krallık 31 Ocak 2020 tarihinde Avrupa Birliği'nden ayrılmıştır. Brexit'in gerçekleşmesi ile birlikte 2020 yılının sonuna kadar sürecek geçiş süreci başlamış ve bu süre zarfında başlayan ekonomik durgunluk, koronavirüs salgınıyla mücadele kapsamında uygulanan karantina tedbirleri ile daha da derinleşmiştir. İngiltere'nin henüz AB ile gelecekte kuracağı ticari ilişki biçimine dair bir anlaşma sağlanamamış olması ve AB'den anlaşmasız ayrılma olasılığının, ekonomik görünümdeki belirsizliği daha da artıracığı öngörülmektedir.

1.2 SEÇİLMİŞ ÜLKELERDEKİ EKONOMİK VE FİNANSAL GÖRÜNÜM

1.2.1 BÜYÜME

ABD ekonomisi 2020 yılının ilk çeyreğinde yıllık bazda yüzde 5 daralma kaydetmiştir. Yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgını ve salgına karşı alınan karantina önlemleri nedeniyle yılın ikinci çeyreğinde ülke ekonomisi yıllık bazda yüzde 31,4 oranında daralma kaydetmiştir. Bu, 1947'den bu yana görülen en sert düşüş olarak kayıtlara geçmiştir. Bu dönemde ABD ekonomisindeki daralmada, kişisel tüketim harcamaları, ihracat, özel stok yatırımları, yabancıların sabit yatırımları ve yerel idare harcamalarındaki düşüşler etkili olmuştur. ABD ekonomisinin üçüncü çeyrek büyümesine ilişkin tahminler keskin bir toparlanma beklendiğini göstermektedir. Ekonomik Analiz Bürosu tarafından açıklanan ilk tahmine göre, ABD ekonomisi 2020 yılı üçüncü çeyreğinde önceki çeyreğe göre yüzde 7,4 artış göstermiştir. GSYH verisindeki artışın, Covid-19

nedeniyle ertelenen aktivitelerin tekrar hayata geçirilmesinden ve kapatılan işletmelerin yeniden açılmasından kaynaklandığı belirtilmiştir.

Birleşik Krallık Ulusal İstatistik Bürosu (ONS) tarafından yayınlanan zincirlenmiş hacim endeksi verisine göre Birleşik Krallık'ta 2020 yılı ikinci çeyreğinde yıllık bazda yüzde 21,5 oranında daralma gerçekleşmiştir. İlk çeyrekteki yıllık bazda yaşanan 2,1'lik daralmayla birlikte ekonomi teknik olarak resesyona girmiştir. Ulusal İstatistik Bürosu'na göre, salgına karşı alınan önlemler sonucu özellikle hükümet kısıtlamalarına en çok maruz kalan sektörler olan hizmet, inşaat ve üretimde rekor düşüşler yaşanmıştır. Daha sonra, karantina önlemlerinin hafifletilmesinin ardından yapılan tahminlerde Mayıs ayında yüzde 1,8'lik toparlanma yaşanırken, Haziran'da bu oran yüzde 8,7'ye çıkmıştır. Birleşik Krallık ekonomisi üçüncü çeyrekte beklentilere paralel olarak önceki çeyreğe göre yüzde 15,5 büyümeye kaydetmiştir.

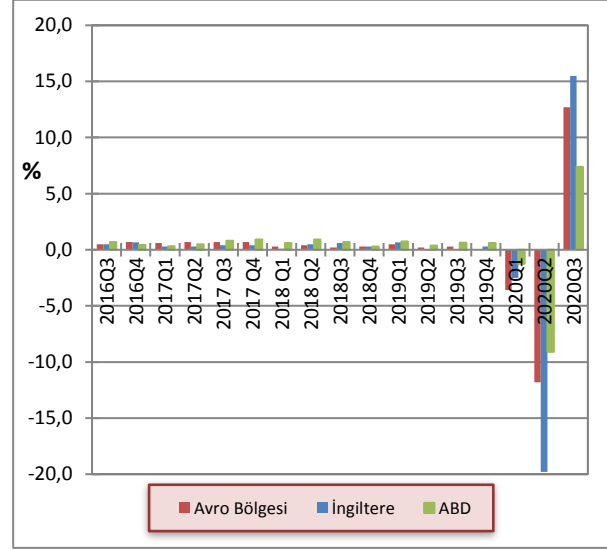
Avro Bölgesi ekonomisi 2020 yılı birinci çeyreğinde yıllık bazda yüzde 3,1, önceki çeyreğe göre yüzde 3,7 daralmıştır. Avro Bölgesi ekonomisi 2020 yılının ikinci çeyreğinde yıllık bazda yüzde 15, önceki çeyreğe göre ise yüzde 11,8 küçülmüş ve koronavirüs kıta ekonomisi üzerindeki gerçek etkisini ortaya koymuştur. Bu düşüş, AB ve Avro Bölgesi'nde söz konusu büyüme verilerinin ölçümüne başlanan 1995 yılından beri en sert düşüş olarak belirlenmiştir.

2020 yılı üçüncü çeyreğinde Avro Bölgesi bir önceki çeyreğe göre yüzde 12,7 büyümeye kaydetmiştir ancak yıllık bazda bakıldığında yüzde 4,3 oranında küçülmeye devam etmiştir. Açıklanan veriler Avro Bölgesindeki toparlanmanın kademeli biçimde sürdüğünü gösterse de, salgının yayılma hızının yükseliyor olması nedeniyle yeni karantina önlemlerinin uygulanması ekonomik aktivite üzerinde belirsizlik yaratmaktadır.

Türkiye ekonomisi 2020 yılı ilk çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine ve zincirlenmiş hacim endeksine göre beklentilerin altında yüzde 4,4 büyümüş, ikinci çeyrekte ise yüzde 9,9 küçülmüştür. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH değişim oranı yılın ilk çeyreğinde yüzde -0,1 olarak gerçekleşmiştir. İlgili yılın ikinci çeyreğinde mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH daralma oranı bir önceki çeyreğe göre yüzde 11 olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılının dördüncü çeyreğine ilişkin büyüme oranı yüzde 6 seviyesinden yüzde 6,4'e revize edilmiş, 2019 yıllık büyüme oranı yüzde 0,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2020 yılı

tamamında Türkiye ekonomisi için öngörülen daralmanın, son 10 yılın en zayıf ekonomik büyüme performansı olacağı tahmin edilmektedir.

Grafik 1.1: Seçilmiş Ülkelerin GSYH Büyüme Oranları (Önceki Çeyreğe Göre)

Kaynak: OECD

2020 yılının birinci çeyreğinde harcamalar yöntemine göre GSYH verilerine bakıldığında, özel tüketimin büyümeye katkısı 2,7 puan olurken kamu tüketimi ekonomik büyümeye 0,5 puan katkı vermiştir. Söz konusu dönemde toplam sabit sermaye yatırımları yüzde 0,1 gerilemiştir. 2020 yılı ikinci çeyreğinde özel tüketim yüzde 5,1, kamu tüketimi yüzde 0,1 daralmıştır. Böylece toplam tüketim yüzde 5,2 azalmıştır. Toplam sabit sermaye yatırımları ise aynı dönemde yüzde 1,5 gerilemiştir.

Üretim yöntemine göre GSYH verileri incelendiğinde, 2020 yılı birinci çeyreğinde tarım sektörü yüzde 3, sanayi sektörü yüzde 6,2 ve hizmetler sektörü (inşaat dâhil) yüzde 3,2 oranında büyümeyi desteklemiştir. İkinci çeyrekte sanayi sektörü yüzde 16,5 ve hizmetler sektörü (inşaat dâhil) yüzde 10,6 oranında küçülürken, tarım sektörü yüzde 4 büyümüştür.

1.2.2 ENFLASYON

ABD’de 2020 yılı birinci ve ikinci çeyrek sonu itibarıyla aylık enflasyon oranı sırasıyla yüzde -0,2 ve 0,6, yıllık enflasyon oranı ise yüzde 1,5 ve 0,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. ABD üçüncü çeyrek TÜFE verilerine bakıldığında ise Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında yıllık olarak sırasıyla yüzde 1,0, yüzde 1,3 ve yüzde 1,4 artış gerçekleşmiştir. TÜFE oranlarındaki aylık artış ise Temmuz ve Ağustos aylarında yüzde 0,3, Eylül ayında ise yüzde 0,2 olmuştur.

ONS tarafından açıklanan Birleşik Krallık 2020 yılı birinci ve ikinci çeyrek sonları itibarıyla yıllık TÜFE oranları sırasıyla yüzde 1,7 ve 0,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Birleşik Krallık’ta Haziran ayında yıllık TÜFE oranına en büyük yukarı yönlü katkı konut, eğlence ve kültür kaleminden gelmiştir. Diğer taraftan, yıllık TÜFE’yi aşağıya çeken başlıca kalem ise gıda ve alkolsüz içecekler kalemi olmuştur. Birleşik Krallık üçüncü çeyrek yıllık TÜFE oranı yüzde 0,8 olmuştur. 2020 yılı Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarındaki yıllık TÜFE oranı sırasıyla yüzde 1,1, yüzde 0,5 ve yüzde 0,7 seviyelerinde gerçekleşmiştir.

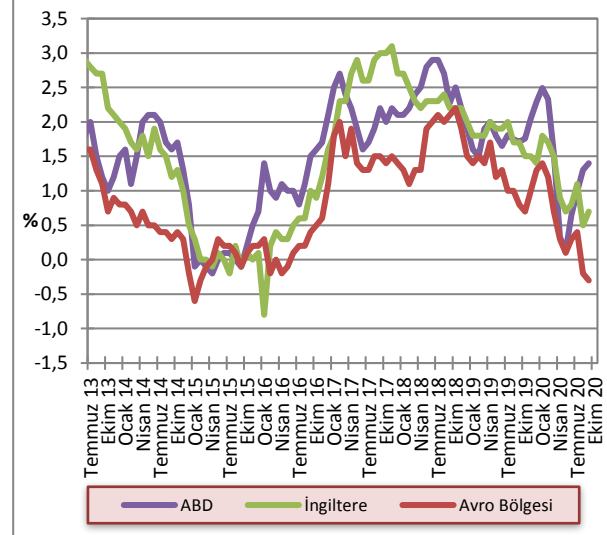
EUROSTAT verilerine göre Avro Bölgesinde harmonize edilmiş TÜFE yıllık olarak 2020 yılı birinci ve ikinci çeyrek sonunda sırasıyla yüzde 0,7 ve 0,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bir önceki aya kıyasla TÜFE değişim oranlarına bakıldığında, Mart ayında yüzde 0,5 ve Haziran ayında ise yüzde 0,3 seviyesinde gerçekleştiği görülmektedir. Avro Bölgesi aylık TÜFE oranlarına Temmuz ve Ağustos dönemleri için bakıldığında yüzde 0,4 oranında düşüş gösterdiği, Eylül ayında ise yüzde 0,1 oranında arttığı görülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan verilere göre, 2020 yılı Mart ve Haziran aylarında yıllık TÜFE sırasıyla yüzde 11,9 ve yüzde 12,6, yıllık Yİ-ÜFE ise 2020 yılı Mart ayında yüzde 8,5, Haziran ayında yüzde 6,2 artış göstermiştir.

TÜİK tarafından en son açıklanan verilere göre 2020 yılı Ekim ayında yıllık TÜFE yüzde 11,89, yıllık Yİ-ÜFE ise yüzde 18,20 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, aylık TÜFE yüzde 2,13 oranında artış gösterirken, aylık Yİ-ÜFE ise yüzde 3,55 oranında artış göstermiştir.

Ana harcama gruplarına göre bakıldığında yıllık en yüksek artışın görüldüğü kalemler yüzde 27,40 ile çeşitli mal ve hizmetler, yüzde 16,51 ile gıda ve alkolsüz içecekler, yüzde 15,60 ile sağlık olmuştur. Diğer taraftan, yıllık olarak en düşük artışın gerçekleştiği gruplar ise alkollü içecekler ve tütün, giyim ve ayakkabı, haberleşme ve eğitim olurken, sırasıyla yüzde 0,67, yüzde 2,22, yüzde 5,48 ve yüzde 7,36 artış göstermiştir.

Grafik 1.2: Seçilmiş Ülkelerin Enflasyon Oranları

Kaynak: OECD

1.2.3 POLİTİKA FAİZLERİ

Fed 2020 yılında yaptığı yılın ilk Federal Açık Piyasa Toplantısı’nda (FOMC) değişiklik yapmayarak politika faizini yüzde 1,50 – 1,75 bandında tutmuştur. Daha sonra, 3 Mart tarihli toplantısında, koronavirüsün, ekonomik faaliyete yönelik oluşturduğu riskleri göz önünde bulundurduğunu ve bu riskler altında maksimum istihdam ve fiyat istikrarı hedeflerine ulaşılmasının gerekli görüldüğünü belirterek 50 baz puanlık indirimde gitmiştir. Sonrasında, 15 Mart’ta gerçekleştirdiği olağanüstü toplantı ile 100 baz puan indirimde gitmiş ve faiz oranını 0,00 – 0,25 aralığına çekmiştir.

Fed, sonraki aylardaki toplantılarında politika faizini 0,00 – 0,25 bandında sabit tutmaya devam etmiştir. Fed tarafından Eylül ayında gerçekleştirilen toplantı sonrası yayımlanan metinde, Covid-19 salgınının neden olduğu ekonomik zorlukların devam ettiğine değinilerek, son aylarda ekonomik faaliyet ve istihdamda, halen daha yılbaşındaki seviyelerinin çok altında kalmış olmalarına rağmen, toparlanmalar yaşandığına dikkat çekilmiştir. Zayıf talebin ve petrol fiyatlarındaki düşüşün tüketici fiyat enflasyonunu aşağıya çeken etkenler olduğu belirtilirken, ekonomiyi ve tüketiciler ile işletmelere

olan kredi akışını desteklemek için alınan politika önlemleri neticesinde finansal koşullarda iyileşme yaşandığına değinilmiştir.

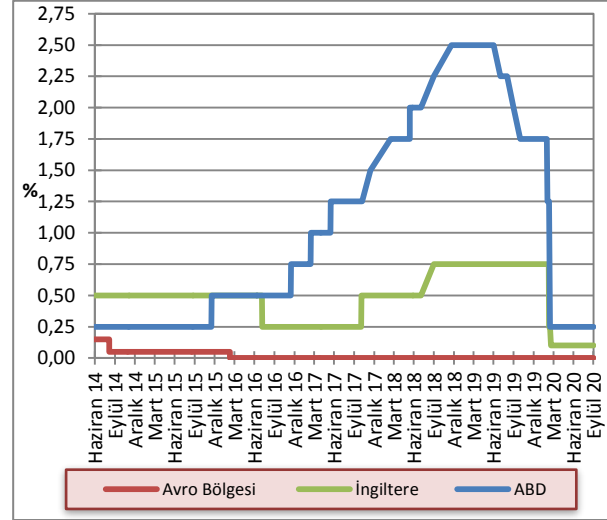
İngiltere Merkez Bankası (BoE), koronavirüsün yayılmasıyla mücadeleye yönelik atılan adımlar ve küresel ve yerel ekonomi ve finans piyasalarına ilişkin göstergeler ışığında, 11 ve 19 Mart'ta iki ek toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantılarda 2019 yılı Ağustos ayından itibaren yüzde 0,75 düzeyinde sabit tutulan faiz oranı önce yüzde 0,25, daha sonra da yüzde 0,1'e indirilmiştir. Mart ayının üçüncü ve son para politikası toplantısında yüzde 0,1 oranında sabit tutulan politika faiz oranı, Nisan ve Haziran aylarında gerçekleşen toplantılarda değiştirilmemiştir. İngiltere Merkez Bankası, 435 milyar sterlin olan tahvil alım programını Mart ayında 645 milyar sterline, Haziran ayında ise 745 milyar sterline çıkarılmıştır. BoE 16 Eylül 2020 tarihli toplantısında politika faiz oranını yüzde 0,1 oranında sabit tutarken, tahvil alım programında da değişikliğe gitmeyerek 745 milyar sterlin olarak devam ettireceğini açıklamıştır. Kasım ayında yaptığı en son toplantısında ise BoE, politika faiz oranında değişikliğe gitmezken varlık alım programını 150 milyar sterlin artırarak 895 milyar sterline çıkarmıştır.

2020 yılının ilk yarısında gerçekleştirilen para politikası toplantılarında ECB, piyasa beklentileri doğrultusunda politika faizinde herhangi bir değişikliğe gitmemiştir. Haziran ayında yapılan toplantıda pandemi dönemi varlık alım programı PEPP (Pandemi Acil Varlık Alım Programı) 600 milyar avro artırılmıştır. Para politikası aktarım mekanizmasına yönelik riskler ve koronavirüs (COVID-19) salgını nedeniyle ortaya çıkan avro bölgesi ekonomik görünümüne yönelik risklerle mücadele etmek için Mart 2020'de başlatılan bir para politikası tedbirleri olan PEPP'in büyüklüğü bu artırım ile 750 milyar avrodan 1 trilyon 350 milyar avro seviyesine yükselmiştir. ECB yaptığı açıklamada, "Pandemi ile ilişkili olarak enflasyon öngörülerinde yapılan aşağı yönlü revizyona yanıt olarak, PEPP'in büyütülmesi genel para politikası duruşunu daha da gevşetecek, reel ekonomiye özellikle işletmelere ve hane halklarına fonlama şartlarını destekleyecek" ifadelerini kullanmıştır.

ECB Eylül ayında yaptığı para politikası toplantısında politika faiz oranında ve PEPP miktarında herhangi bir değişikliğe gitmediğini açıklamıştır. Toplantının ardından yaptığı açıklamada ECB Başkanı Lagarde, enflasyonun hedeflenen yüzde 2 seviyesinin üzerine

geçici olarak çıkmasına izin veren Fed tarzı bir yaklaşımın incelemeye değer olacağını açıklamıştır.

Grafik 1.3: Seçilmiş Gelişmiş Ülkelerin MB Politika Faiz Oranları

Kaynak: FED, ECB, BoE

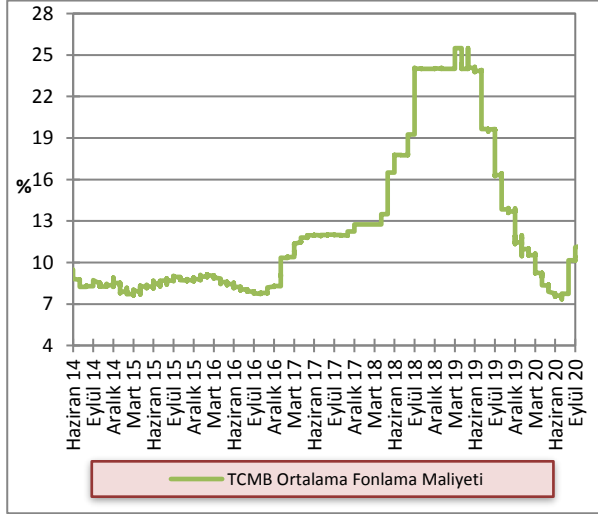
TCMB Para Politikası Kurulu (PPK) 16 Ocak 2020 tarihinde gerçekleştirdiği toplantısında politika faiz oranı olarak kullanılan 1 haftalık repo faiz oranında 75 baz puanlık indirim yapmış ve faiz oranını yüzde 12,00'den 11,25'e indirmiştir. PPK 19 Şubat 2020 tarihli toplantısında 10,75'e indirdiği faiz oranını, 17 Mart'ta gerçekleşen toplantısında 100 baz puan daha indirerek yüzde 9,75 olarak belirlemiştir.

22 Nisan 2020 tarihli toplantıda politika faiz oranı 100 baz puan indirilerek yüzde 8,75 olarak belirlenmiştir. 21 Mayıs tarihinde gerçekleşen toplantıda, 50 baz puan indirilerek yüzde 8,25 olarak belirlenen politika faiz oranı, 25 Haziran tarihli toplantıda ise sabit tutulmuştur.

Toplantı sonrası yayımlanan metinde, koronavirüs salgınına bağlı tedbirlerle kısa vadede etkili olan arz yönlü unsurların, normalleşme sürecinin devamıyla kademeli olarak ortadan kalkacağına değinilmiştir. Bunun yanı sıra, enflasyondaki düşüş sürecinin devamlılığının, ülke risk priminin gerilemesi, uzun vadeli faizlerin aşağı gelmesi ve ekonomideki toparlanmanın güç kazanması açısından büyük önem taşıdığı değerlendirilmiştir. Enflasyondaki düşüşün hedeflenen patika ile uyumlu şekilde gerçekleşmesi için para politikasındaki temkinli duruşun sürdürülmesinin gerekli olduğuna da vurgu yapılmıştır.

TCMB PPK, 2020 yılı Temmuz ve Ağustos ayı toplantılarında politika faiz oranında herhangi bir değişikliğe gitmezken, 24 Eylül 2020 tarihli toplantıda 200 baz puanlık artışla politika faizini yüzde 8,25'den yüzde 10,25'e yükseltme kararı almıştır. Toplantı sonrası yapılan açıklamada, kredi ivmesiyle ekonomide sağlanan hızlı toparlanmanın ve finansal piyasalarda yaşanan gelişmelerin enflasyonun öngörülenden daha yüksek bir seviyeye yükselmesinde etkili olduğu belirtilmiştir. İlaveten, enflasyon beklentilerini kontrol altına almak ve enflasyon görünümüne yönelik riskleri sınırlandırmak amacıyla sıkılaştırma adımlarının güçlendirilmesinin önemine dikkat çekilmiştir.

Grafik 1.4: TCMB Ağırlıklı Ortalama Fonlama Maliyeti

Kaynak: TCMB

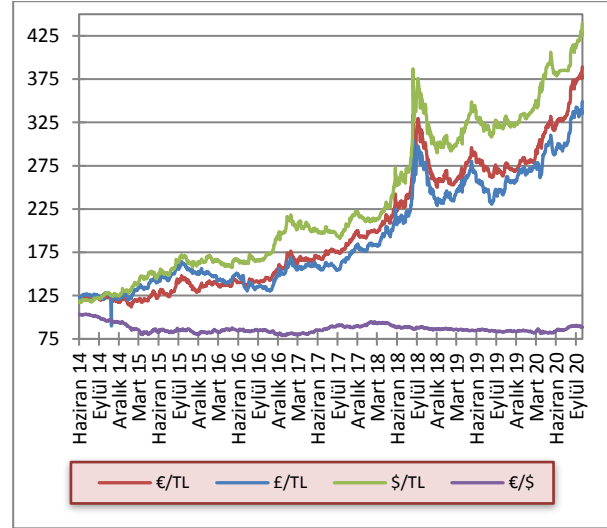
1.2.4 DÖVİZ KURLARI

2020 yılı birinci çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine kıyasla Türk Lirası, Avro, Sterlin ve ABD doları karşısında ortalama yüzde 10 değer kaybı yaşamıştır. 2019 yılı birinci çeyreğinde döviz alım kurları ortalamaları GBP/TL, EUR/TL, USD/TL için sırasıyla 6,97, 6,09, 5,36 iken, 2020 yılı aynı dönem ortalamaları 7,79, 6,72, 6,09 seviyelerinde gerçekleşmiştir. 2019 yılı ikinci çeyreğinde döviz alım kurları ortalamaları GBP/TL, EUR/TL, USD/TL için sırasıyla 7,55, 6,60, 5,87 iken, 2020 yılı aynı dönem ortalamaları 8,51, 7,55, 6,86 seviyelerinde gerçekleşmiştir. 2019 ve 2020 yılları ilk yarılı arasında karşılaştırma yaptığımızda Türk Lirasının, Avro karşısında yüzde 12,45, Sterlin karşısında yüzde 12,32 ve ABD doları karşısında ise yüzde 15,33 değer kaybettiği görülmektedir.

2020 yılı üçüncü çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine kıyasla Türk Lirası, Avro, Sterlin ve ABD doları karşısında yüzde 30'a yakın değer kaybı yaşamıştır. 2019 yılı

üçüncü çeyreğinde döviz alım kurları ortalamaları GBP/TL, EUR/TL, USD/TL için sırasıyla 6,99, 6,31, 5,67 iken, 2020 yılı aynı dönem ortalamaları 9,29, 8,42, 7,21 seviyelerinde gerçekleşmiştir. 2019 ve 2020 yılları üçüncü çeyrek kurları arasında karşılaştırma yaptığımızda Türk Lirasının, Avro karşısında yüzde 33,43, Sterlin karşısında yüzde 32,90 ve ABD doları karşısında ise yüzde 27,16 değer kaybettiği görülmektedir.

Grafik 1.5: Döviz Kurları Değişim Oranları (2 Ocak 2013 =100)

Kaynak: KKTCCMB

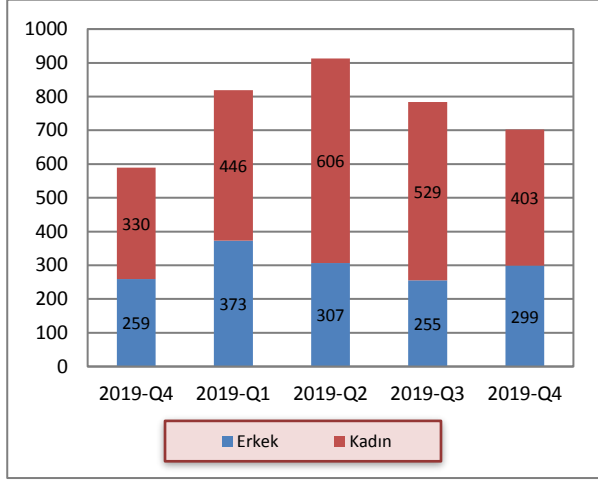
2 İSTİHDAM VE FİYATLAR

(Çalışma Dairesi tarafından 2020 yılına ait veri yayınlanmadığından dolayı istihdam kısımları güncellenmemiştir)

2.1 İSTİHDAM

KKTC Çalışma Dairesi Müdürlüğü tarafından hazırlanan işsizlik verilerine göre, 2019 yılı üçüncü çeyreği sonunda 784 kişi olan kayıtlı işsiz sayısı, 2019 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla 702 kişiye gerilemiştir. 2019 yılının son çeyreği işsizlik verileri cinsiyet kompozisyonuna göre incelendiğinde, aktif kayıtlı işsizlerin yaklaşık yüzde 57'sinin kadınlardan, yüzde 43'ünün ise erkeklerden oluştuğu görülmektedir.

Grafik 2.1: Kayıtlı Aktif İşsizlik - Dönemsel Dağılım

Kaynak: Çalışma Dairesi

2019 yılının dördüncü çeyreğinde bir önceki dönem sonu itibarıyla iş isteğiyle bekleyen kişi sayısı 784, ilgili dönemde iş isteğiyle yeni müracaat eden kişi sayısı ise 811 olmuştur. 2019 yılının dördüncü çeyreği sonunda kayıttan düşenler 759, işe yerleştirilenler ise 134 kişi olmuştur. 2019 yılı son çeyreği itibarıyla iş isteğiyle bekleyenlerin sayısı 702 olmuştur.

Tablo 2.1: Kayıtlı Aktif İşsizlik - Genel Görünüm (kişi)

	2018 Q4	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4
Bir önceki dönem sonu itibarıyla iş isteğiyle bekleyenler	751	589	819	913	784
Dönem içinde iş isteğiyle başvuranlar	678	897	1072	941	811
Dönem içinde işe yerleştirilenler	115	78	190	203	134
Dönem içinde kayıttan düşenler	725	589	788	867	759
Dönem sonu itibarıyla iş isteğiyle bekleyenler	589	819	913	784	702

Kaynak: Çalışma Dairesi

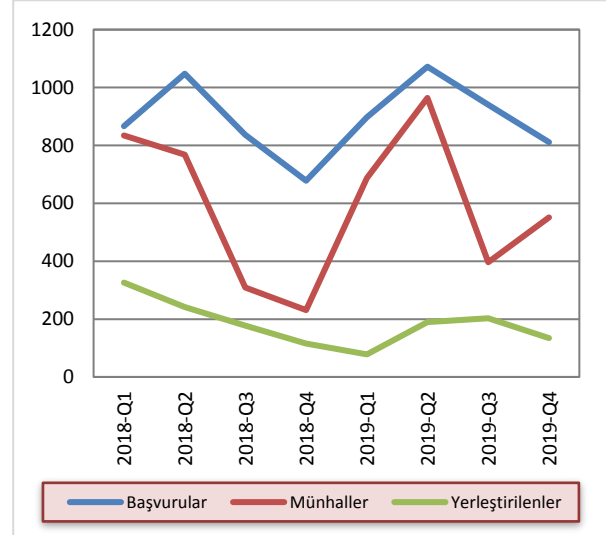
Aktif münhal kayıtları incelendiğinde, 2019 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla toplam 1.607 iş münhalinin Ekim ayına aktarıldığı görülmektedir. 2019 yılı dördüncü çeyreğinde toplamda 551 yeni münhal açıldığı görülmektedir. İlgili dönemde 134 adet doldurulan ve 199 adet iptal edilen münhal neticesinde, 2019 yılı Aralık ayı sonu itibarıyla toplam 1.825 münhal bir sonraki döneme devredilmiştir.

Tablo 2.2: Aktif Münhal Kayıtlarının Genel Görünümü (kişi)

	2018 Q4	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4
Geçen dönemden devreden iş münhalleri	1.624	721	1.090	1.501	1.607
Dönem içinde alınan iş münhalleri	231	687	964	396	551
Dönem içinde doldurulan iş münhalleri	115	78	190	203	134
Dönem içinde iptal edilen iş münhalleri	1.019	240	363	87	199
Ertesi döneme devreden iş münhalleri	721	1.090	1.501	1.607	1.825

Kaynak: Çalışma Dairesi

Grafik 2.2: Başvurular - Münhaller - Yerleştirilenler

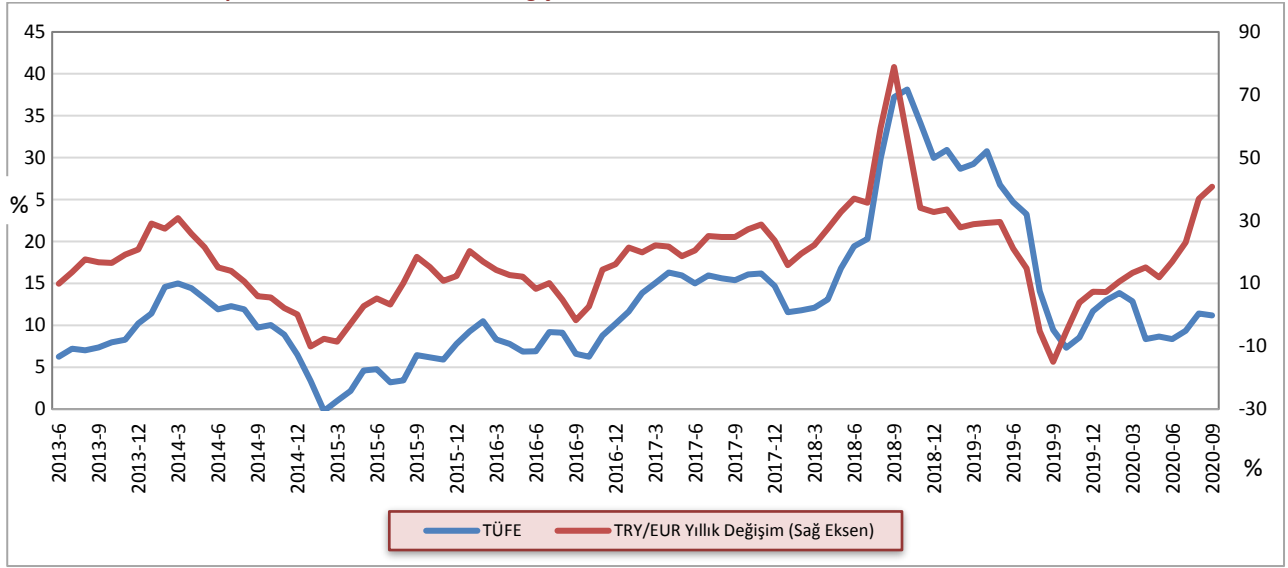
Kaynak: Çalışma Dairesi

2.2 ENFLASYON

2013 yılı Haziran ayından bu yana gerçekleşen TÜFE değişimleri ve TL/EUR yıllık değişimleri incelendiğinde, iki değer de genel olarak birbirine paralel seyrettiği görülmektedir. Ancak 2018 yılı Ağustos ayında Türk Lirası'nda yaşanan ani değer kaybı sonrasında iki gösterge arasındaki fark önceki döneme göre farklılık göstermeye başlamış olsa da, 2019 yılı Ekim ayı ile birlikte eski formasyonuna doğru bir değişim sinyali vermiştir. Ancak 2020 yılı Şubat ayından sonra önceki

yılın aynı dönemine göre Türk Lirası'nda yaşanmaya başlayan değer kaybı ile beraber, iki seri arasındaki farkın tekrar yükseldiği ve özellikle Mart ayından Eylül ayına kadar olan dönemde iki seri arasındaki makasın iyice açıldığı görülmektedir. Türk Lirası'nda yaşanan değer kayıpları sonrası ortaya çıkan bu değişim Türk Lirası'nın yabancı para cinslerine karşı değer kaybının ülkemizde tüketici fiyatları genel seviyesine geçişkenliğinin yüksek olduğunu da göstermektedir.

Grafik 2.3: Tüketici Fiyat Endeksi – TL/EUR Yıllık Değişim

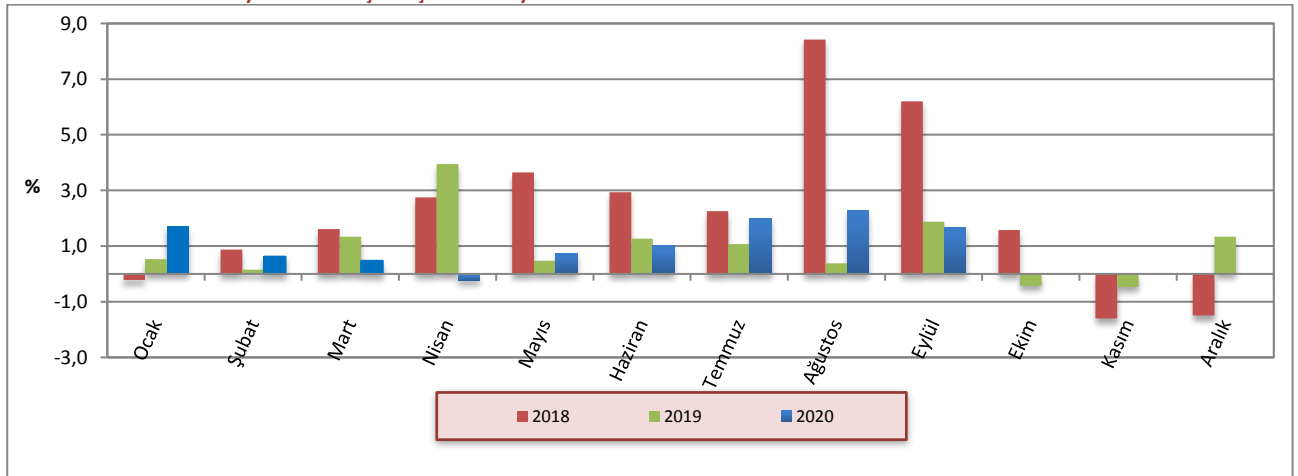

Kaynak: İstatistik Kurumu

Bir önceki aya göre gerçekleşen enflasyon oranları, 2019 yılının Mart, Haziran ve Eylül aylarında sırasıyla yüzde 1,33, yüzde 1,27 ve yüzde 1,88 iken, 2020 yılının

aynı aylarında sırasıyla yüzde 0,47 yüzde 1,01 ve yüzde 1,68 olmuştur.

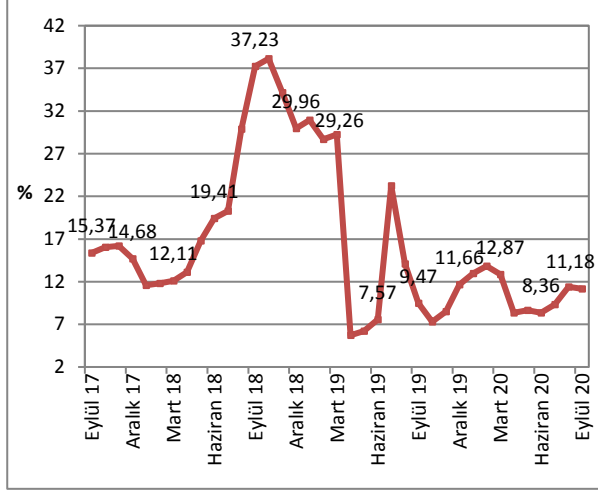
Grafik 2.4: Bir Önceki Aya Göre Gerçekleşen Enflasyon Oranı

Kaynak: İstatistik Kurumu

2019 yılı Mart ayında yüzde 29,26, Haziran ayında yüzde 24,69, ve Eylül ayında yüzde 9,47 olan yıllık enflasyon oranı, 2020 yılı Mart ayında yüzde 12,87, Haziran ayında yüzde 8,36 ve Eylül ayında yüzde 11,18 seviyesinde gerçekleşmiştir.

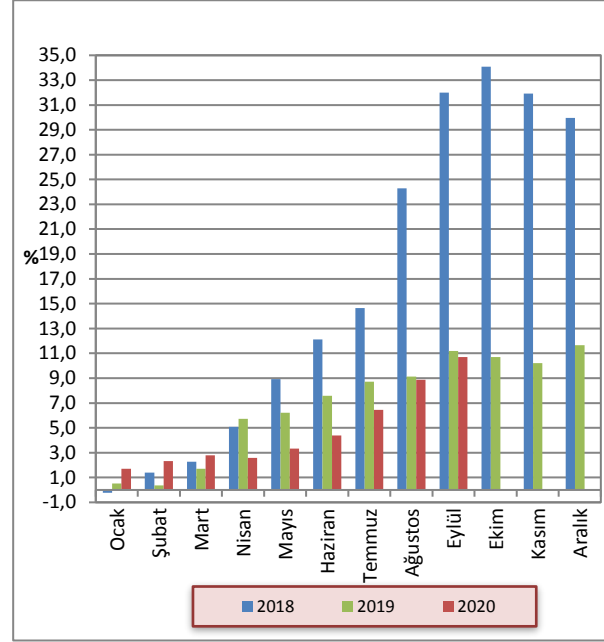
Grafik 2.5: Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Enflasyon Oranı

Kaynak: İstatistik Kurumu

2020 yılı ilk üç çeyrek sonuçlarına bakıldığında, bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı Mart ayında yüzde 2,8, Haziran ayında yüzde 4,38 ve Eylül ayında yüzde 10,7 seviyesinde gerçekleşmiştir.

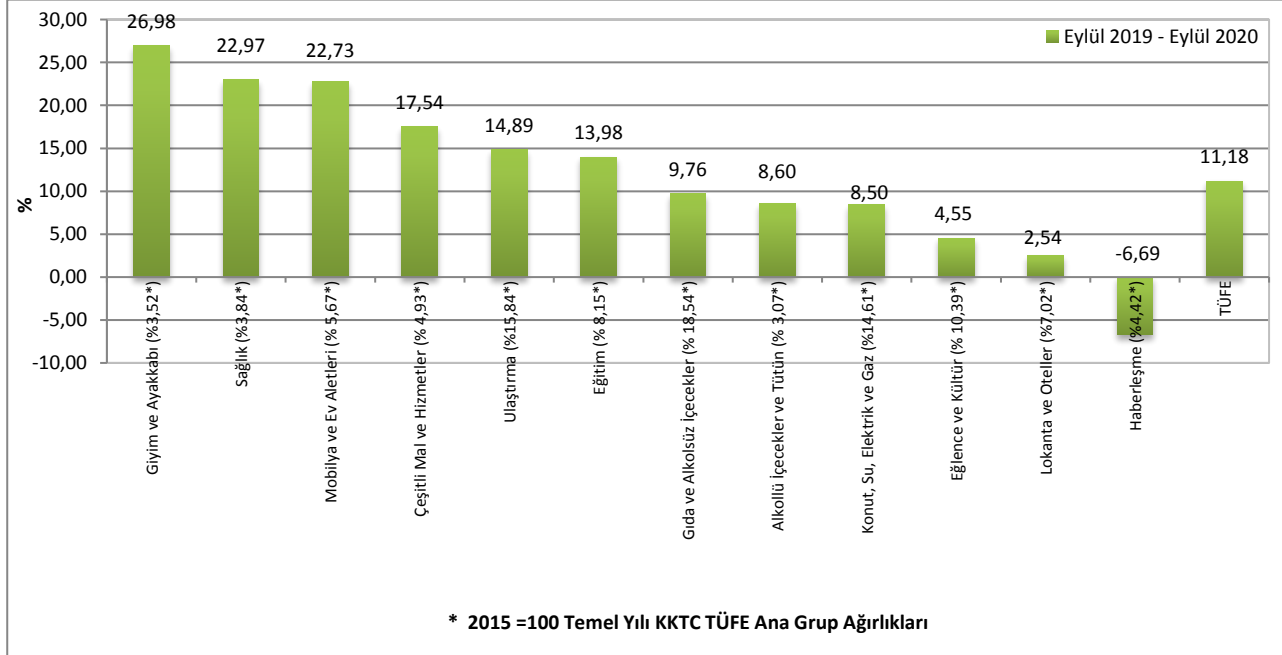
Grafik 2.6: Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Birikimli Enflasyon Oranı

Kaynak: İstatistik Kurumu

2020 yılı Eylül ayı sonunda yıllık fiyat artışının en yüksek olduğu sektörler sırasıyla, yüzde 26,98 ile giyim ve ayakkabı, yüzde 22,97 ile sağlık ve yüzde 22,73 ile mobilya ve ev aletleri kalemleridir. 2020 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 6,69 ile düşüş yaşayan tek alt kalem haberleşme olmuştur.

Grafik 2.7: 12 Aylık Birikimli Sektörel Enflasyon Oranları

Kaynak: İstatistik Kurumu

2018, 2019 ve 2020 yıllarına ait Tüketici Fiyat Endeksi değişim oranları aylık, bir önceki yılsonuna göre ve yıllık olarak Tablo 2.3'te verilmektedir.

Tablo 2.3: Tüketici Fiyat Endeksi (% Değişim, 2015=100)

	Aylar	Aylık	Bir Önceki Yılsonuna Göre	Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre
2018	Ocak	-0,22	-0,22	11,57
	Şubat	1,61	1,39	11,80
	Mart	0,87	2,26	12,11
	Nisan	2,75	5,07	13,10
	Mayıs	3,65	8,91	16,78
	Haziran	2,94	12,11	19,41
	Temmuz	2,26	14,64	20,30
	Ağustos	8,42	24,29	29,88
	Eylül	6,20	31,99	37,23
	Ekim	1,58	34,08	38,13
	Kasım	-1,60	31,93	34,16
	Aralık	-1,49	29,96	29,96
2019	Ocak	0,53	0,53	30,94
	Şubat	-0,15	0,37	28,67
	Mart	1,33	1,71	29,26
	Nisan	3,95	5,72	30,77
	Mayıs	0,47	6,22	26,75
	Haziran	1,27	7,57	24,69
	Temmuz	1,07	8,72	23,24
	Ağustos	0,38	9,12	14,10
	Eylül	1,88	11,18	9,47
	Ekim	-0,42	10,71	7,31
	Kasım	-0,47	10,20	8,55
	Aralık	1,33	11,66	11,66
2020	Ocak	1,70	1,70	12,96
	Şubat	0,62	2,33	13,84
	Mart	0,47	2,80	12,87
	Nisan	-0,23	2,57	8,34
	Mayıs	0,75	3,34	8,64
	Haziran	1,01	4,38	8,36
	Temmuz	1,98	6,44	9,33
	Ağustos	2,28	8,87	11,40
	Eylül	1,68	10,70	11,18

Kaynak: İstatistik Kurumu

3 DIŞ TİCARET VE TURİZM

3.1 İHRACAT VE İTHALAT GELİŞMELERİ

Ticaret Dairesi tarafından açıklanan ihracat ve ithalat verilerine göre 2020 yılının ilk çeyreğinde ABD doları cinsinden ihracat toplamı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 28,3, ikinci çeyreğinde yüzde 21,3, üçüncü çeyreğinde ise yüzde 14,1 artmıştır. KKTC'nin 2019 ve 2020 yılı ilk dokuz ayının toplam ihracat rakamına bakıldığında, 2019 yılının ilgili döneminde yapılan ihracat toplamı 67,3 milyon ABD doları iken, 2020 yılının aynı döneminde 82,6 milyon ABD dolarına yükselmiştir. Yaşanan yükselişte en önemli katkıyı narenciye kaleminde izlenen artış koymuştur. İthalat rakamı ise, 2020 yılı ilk çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine göre

yüzde 16,8 azalmıştır. Covid-19 salgınının ülkemizde de görülmeye başlandığı Mart ayı ile birlikte ABD doları bazında ithalat rakamlarında önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 37 düşüş yaşanmıştır. 2019 yılında 336 milyon ABD doları olan ithalat toplamı, Covid-19 salgınının etkilerinin daha derin hissedildiği 2020 yılının ikinci çeyrek döneminde yüzde 40,7 düşüş yaşayarak 199 milyon ABD dolarına gerilediği görülmektedir. 2020 yılı üçüncü çeyreğine bakıldığında ise, 2019 yılına kıyasla toplam ithalat rakamında devam eden düşüşün hafifleyerek yüzde 25,5 olarak gerçekleştiği görülmektedir. KKTC'nin 2019 ve 2020 yılı ilk dokuz aylık rakamları, toplam ithalatın ilgili dönemde yüzde 27,6 azaldığını göstermektedir.

Tablo 3.1: İhracat ve İthalat

	İhracat (ABD doları)			İthalat (ABD doları)		
	2019	2020	Yüzde Değişim	2019	2020	Yüzde Değişim
Ocak	6.467.862	11.817.643	82,7	114.239.908	97.578.141	-14,6
Şubat	10.992.833	15.155.057	37,9	113.811.722	116.042.924	2,0
Mart	11.550.142	10.259.962	-11,2	121.056.853	76.690.718	-36,6
I. Çeyrek	29.010.837	37.232.662	28,3	349.108.483	290.311.783	-16,8
Nisan	11.652.631	14.181.526	21,7	117.431.801	40.771.548	-65,3
Mayıs	8.464.815	8.060.696	-4,8	127.952.444	67.666.100	-47,1
Haziran	3.554.331	6.472.775	82,1	91.098.847	91.031.940	-0,1
II. Çeyrek	23.671.777	28.714.997	21,3	336.483.092	199.469.588	-40,7
Temmuz	5.160.897	5.157.829	-0,1	126.442.969	86.308.333	-31,7
Ağustos	5.234.252	6.433.218	22,9	100.106.263	84.183.915	-15,9
Eylül	4.186.735	5.040.279	20,4	115.568.009	84.293.372	-27,1
III. Çeyrek	14.581.884	16.631.326	14,1	342.117.241	254.785.620	-25,5
Yıl Toplamı (Ocak – Eylül)	67.264.498	82.578.985	22,8	1.027.708.816	744.566.991	-27,6

Kaynak: Ticaret Dairesi

Not: 1) Kıbrıs Rum kesimine yapılan ihracat dâhil değildir. 2) 2020 yılı ithalat ve ihracat rakamları geçici rakamlardır.

2020 yılı Ocak – Eylül döneminde toplam ithalat içerisinde en büyük paya sahip olan taşıt araçları ithalat rakamı, 2019 yılının aynı dönemine göre ABD doları bazında yüzde 32 artmıştır. İkinci en yüksek paya sahip yakıt kalemi, ABD doları bazında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 43,8 azalmış ve 2019 yılında en büyük paya sahipken, 2020 yılında ikinci en büyük paya sahip olan kalem olmuştur. Üçüncü en yüksek paya sahip olan hayvan yemleri ve katkı maddeleri kalemi

ithalat toplamı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre ABD doları bazında yüzde 2,7 artarken, toplam içerisindeki payı yüzde 2,2'den yüzde 3,1'e yükselmiştir. İthalat kalemleri arasından seçilmiş on kalemin toplam içerisindeki payları 2019 yılı Ocak – Eylül döneminde yüzde 35,4, 2020 yılının aynı döneminde ise yüzde 40,3 seviyesinde gerçekleşirken, seçilmiş on kalemin ABD doları bazındaki toplam ithalatı dokuz aylık dönemde yüzde 17,2 düşüş göstermiştir.

Tablo 3.2: Önemli İthal Malları (ABD doları)

Mal Cinsi	2019*	Genel Toplam İçindeki Payı	2020*	Genel Toplam İçindeki Payı	Yüzde Değişim
Taşıt Araçları	67.134.112	6,5	88.650.561	11,9	32,0
Yakıt	120.178.297	11,7	67.519.767	9,1	-43,8
Hayvan Yemleri ve Katkı Mad.	22.530.167	2,2	23.140.375	3,1	2,7
İlaçlar	25.767.156	2,5	23.121.033	3,1	-10,3
İnşaat Demiri	31.259.249	3,0	21.119.258	2,8	-32,4
Konfeksiyon	33.070.012	3,2	19.631.210	2,6	-40,6
Sigaralar	18.201.620	1,8	16.557.186	2,2	-9,0
Telefon Cihazları	16.679.830	1,6	15.199.182	2,0	-8,9
Cep Telefonları	15.889.179	1,5	14.822.464	2,0	-6,7
Mısır	12.730.784	1,2	11.237.015	1,5	-11,7
Toplam	363.440.406	35,4	300.998.051	40,3	-17,2
Genel İthalat Toplamı	1.027.708.816		744.566.991		-27,6

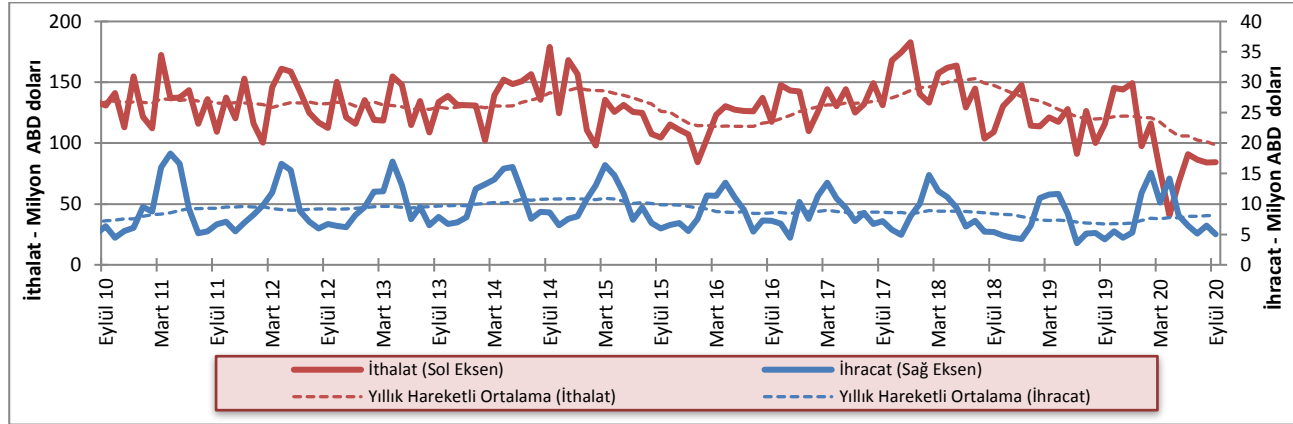
Kaynak: Ticaret Dairesi

* Ocak – Eylül toplamı.

KKTC'nin ihracat ve ithalatının Eylül 2010 ve Eylül 2020 dönemleri arasındaki 10 yıllık seyri incelendiği zaman, her yılın ilk yarısında artan ihracat hacminin, ikinci yarıda düştüğü görülmektedir. Buna karşılık ihracat toplamı yıllık hareketli ortalaması 2010 – 2014 arası dönemde istikrarlı bir artış eğilimi sergilemiştir. İhracat toplamı 2015 yılı Mayıs ayı sonrası dönemde düşüŐe geçtikten sonra, yatay bir seyir izlemeye devam etmektedir.

İthalatta ise, 2008 yılının Ağustos ayından itibaren gerçekleşen en düşük seviye, 2020 yılının Nisan ayında 40,8 milyon ABD doları ile kaydedilmiştir. İthalatın yıllık hareketli ortalamasına bakıldığında, 2020 Şubat ayına kadar normal seyrettiği, Covid-19 salgını sebebiyle Mart ayından itibaren hızlı bir düşüŐe geçtiği, 2020 yılı üçüncü çeyrek dönemi boyunca da düşük seyrettiği görülmektedir.

Grafik 3.1: İthalat ve İhracat

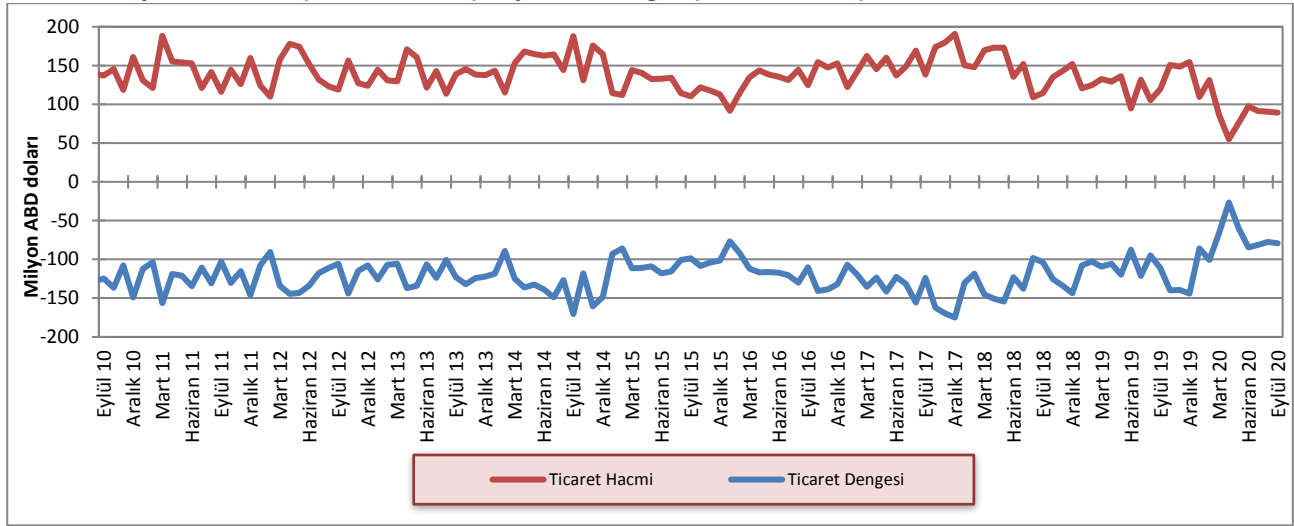

Kaynak: Ticaret Dairesi

İhracatın ithalatı karşılama oranının düşük olması nedeniyle KKTC'nin dış ticaretinin artması, dış ticaret açığının artması anlamına gelmekte ve ülke ekonomisinin dışa bağımlılığının arttığına işaret etmektedir. 2019 yılı Eylül ayında 120 milyon ABD doları olan ticaret hacmi, 2020 yılının aynı döneminde 89 milyon ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Dış ticaret açığı ise ilgili dönemlerde sırasıyla 111 milyon ve 79 milyon ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

2006 - 2010 yılları arasında ihracatın ithalatı karşılama oranı ortalama olarak yüzde 5 seviyesinde gerçekleşirken, 2011 - 2014 döneminde yüzde 7,3 seviyesine ulaşmıştır. 2015 ve 2017 yıllarında bu oran yüzde 7,1 ve 2018 yılında ise ortalama yüzde 5,5 olarak gerçekleşmiştir. 2019 ve 2020 yıllarına bakıldığında, Ocak – Eylül dönemi ortalamalarının sırasıyla yüzde 6 ve yüzde 12 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Grafik 3.2: Dış Ticaret Hacmi (ihracat + ithalat), Dış Ticaret Dengesi (ihracat - ithalat)

Kaynak: Ticaret Dairesi

2019 yılı tamamında Türkiye, Diğer Avrupa Ülkeleri ve Orta Doğu ve Arap Ülkeleri gruplarının toplam ihracat içindeki paylarında bir önceki yıla kıyasla artış kaydedilirken, AB ülkeleri ve Diğer Ülkeler gruplarının payında ise düşüş gerçekleşmiştir.

2019 yılının tamamı ile 2020 yılının Ocak – Eylül dönemi kıyaslandığında, Türkiye, AB Ülkeleri ve Orta Doğu ve Arap Ülkeleri'ne yapılan ihracat paylarında azalış, Diğer Avrupa Ülkeleri'ne yapılan ihracatın payında artış gözlemlenmiştir. Diğer Ülkeler'e yapılan ihracatın payı ise aynı kalmıştır.

Tablo 3.3: KKTC'nin Ülke Gruplarına Göre İhracatı (yüzde pay)

Yıllar	Türkiye	AB	Diğer Avrupa Ülkeleri	Orta Doğu ve Arap Ülkeleri	Diğer Ülkeler
2006	47,6	15,0	15,1	17,8	4,5
2007	58,4	15,8	8,8	11,6	5,4
2008	49,9	20,5	5,9	17,0	6,7
2009	54,2	18,5	1,7	19,5	6,1
2010	46,4	12,2	3,6	32,3	5,5
2011	53,3	8,3	1,3	32,0	5,1
2012	51,0	7,7	1,0	35,7	4,6
2013	52,2	7,6	2,3	31,9	6,0
2014	60,1	3,7	0,6	31,1	4,5
2015	56,1	5,2	3,2	30,2	5,3
2016	62,5	10,2	0,9	22,7	3,7
2017	60,4	7,9	1,6	21,1	9,0
2018	51,7	10,3	2,5	25,9	9,6
2019	52,3	2,6	2,7	37,0	5,1
2020 (Ocak - Eylül)	51,3	1,7	12,4	29,5	5,1

Kaynak: Ticaret Dairesi

KKTC'nin gerçekleştirdiği toplam ithalat içinde en büyük paya sahip olan Türkiye'nin payı 2019 yılsonu itibarıyla yüzde 58,4'tür. 2018 yılı ile kıyaslandığında, 2019 yılı tamamında Uzak Doğu Ülkeleri, Diğer Avrupa Ülkeleri ve Orta Doğu ve Arap Ülkeleri'nden yapılan ithalatın payında önceki yıla göre artış, Türkiye, AB ülkeleri ve Diğer Ülkeler'den yapılan ithalatın paylarında azalış gerçekleşmiştir.

2020 yılı Ocak – Eylül dönemine bakıldığında, Türkiye'nin toplam ithalattaki payı yüzde 60,2, AB ülkelerinden yapılan ithalatın payı ise yüzde 16'dır. 2019 yılının tamamı ile kıyaslandığında Türkiye, Uzak Doğu Ülkeleri ve Diğer Ülkeler'den yapılan ithalatın payında artış, AB ülkeleri, Diğer Avrupa Ülkeleri ve Orta Doğu Ülkeleri gruplarının paylarında ise azalış görülmektedir.

Tablo 3.4: KKTC'nin Ülke Gruplarına Göre İthalatı (yüzde pay)

Yıllar	Türkiye	AB	Uzak Doğu Ülkeleri	Diğer Avrupa Ülkeleri	Orta Doğu ve Arap Ülkeleri	Diğer Ülkeler
2006	68,8	18,0	6,0	1,2	4,8	1,2
2007	67,9	16,1	7,3	2,6	4,3	1,8
2008	69,8	14,0	6,5	4,7	3,4	1,6
2009	69,6	15,5	6,6	2,3	4,0	2,0
2010	70,9	15,6	5,7	1,9	4,3	1,6
2011	68,6	16,8	4,9	2,5	5,2	2,0
2012	72,4	14,5	4,8	1,7	4,8	1,8
2013	66,7	15,8	6,6	3,8	5,4	1,7
2014	64,7	15,5	8,1	4,6	4,9	2,2
2015	64,5	18,1	7,7	3,0	4,7	2,0
2016	60,4	20,9	8,7	3,3	4,5	2,2
2017	58,6	21,7	8,4	3,4	4,9	2,7
2018	58,8	19,6	8,2	4,9	5,5	2,8
2019	58,4	18,1	9,6	5,4	6,0	2,5
2020 (Ocak - Eylül)	60,2	16,0	12,2	3,2	5,0	3,4

Kaynak: Ticaret Dairesi

3.2 TURİZM

2019 yılının birinci çeyreğinde 364.745 olan toplam gelen yolcu sayısı, 2020 yılının aynı döneminde yüzde 21,8 azalarak 285.073 olmuştur. 2019 yılı ikinci çeyreğinde 426.663 kişi olan gelen yolcu sayısı, Covid-19 salgınına bağlı olarak ülkeye girişlerin kısıtlandığı 2020 yılının ikinci çeyreğinde 581 olmuştur. Ülkemizde 2020 yılı Mart ayında başlayan Covid-19 salgını sonrası karantina uygulamasına geçilmesi sonucu, sınır kapıları ve turistik konaklama tesisleri kapatılmıştır, ancak tesislerde konaklayan bazı kişiler ülkelerine dönüşte yaşadıkları sıkıntıdan dolayı bir müddet daha konaklamaya devam etmiştir. 14 Mart 2020 itibarıyla

ise tüm hava, kara ve deniz limanlarından sadece KKTC vatandaşlarının ülkemize girişine izin verilmiştir. Daha sonra, 1 Haziran 2020 tarihi itibarıyla hava, deniz ve kara kapılarında kademeli ve şartlı olarak KKTC'ye girişlere izin verilmeye başlanmıştır. Buna bağlı olarak 2020 yılı üçüncü çeyrek döneminde toplam gelen yolcu sayısı 67.074'e yükselmiştir. 2020 yılı Temmuz ve Ağustos aylarında sırasıyla 20.228 ve 35.119 olarak gerçekleşen toplam gelen yolcu sayısı, Eylül ayında Covid-19 vakalarının yeniden artış göstermesi nedeniyle alınan önlemlerin sonucunda 11.727 olarak gerçekleşmiştir.

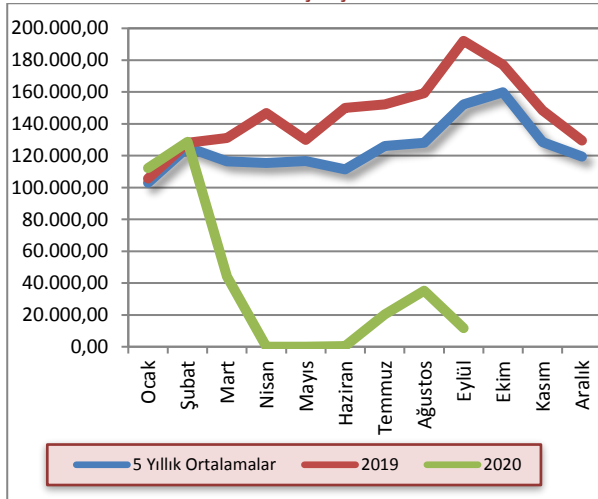
Tablo 3.5: KKTC'ye Hava ve Deniz Yolu ile Gelen Yolcu Sayısı

Dönem	T.C. Uyruklu			3. Ülke Uyruklu			Toplam		
	2019	2020	Yüzde Değişim	2019	2020	Yüzde Değişim	2019	2020	Yüzde Değişim
Ocak	82.519	92.100	11,6	23.111	20.132	-12,9	105.630	112.232	6,3
Şubat	96.692	99.746	3,2	31.336	28.988	-7,5	128.028	128.734	0,6
Mart	95.869	34.452	-64,1	35.218	9.655	-72,6	131.087	44.107	-66,4
I. Çeyrek	275.080	226.298	-17,7	89.665	58.775	-34,5	364.745	285.073	-21,8
Nisan	113.446	24	-100,0	33.322	43	-99,9	146.768	67	-100,0
Mayıs	97.306	36	-100,0	32.538	1	-100,0	129.844	37	-100,0
Haziran	118.512	169	-99,9	31.539	308	-99,0	150.051	477	-99,7
II. Çeyrek	329.264	229	-99,9	97.399	352	-99,6	426.663	581	-99,9
Temmuz	117.512	18.218	-84,5	34.735	2.010	-94,2	152.247	20.228	-86,7
Ağustos	122.807	30.688	-75,0	36.443	4.431	-87,8	159.250	35.119	-77,9
Eylül	147.043	8.000	-94,6	45.080	3.727	-91,7	192.123	11.727	-93,9
III. Çeyrek	387.362	56.906	-85,3	116.258	10.168	-91,3	503.620	67.074	-86,7
Toplam (Ocak – Eylül)	991.706	283.433	-71,4	303.322	69.295	-77,2	1.295.028	352.728	-72,8

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

2020 yılının ilk dokuz aylık döneminde gelen yolcu sayısı bir önceki yıl ve son beş yılın ortalamalarıyla karşılaştırıldığı zaman bu sayının Şubat ayına kadar 2019 yılı ve 5 yıl ortalamasının üzerinde seyrettiği görülmektedir. Ancak 2020 yılı Şubat ayından itibaren gelen yolcu sayısı, Mart ayında ülkemizde başlayan Covid-19 salgını nedeniyle alınan önlemlerden dolayı, Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında sıfıra yakın gerçekleşmiştir. 1 Haziran 2020 tarihi itibarıyla hava, deniz ve kara kapılarında kademeli ve şartlı olarak KKTC'ye girişlere izin verilmeye başlanması sonucunda 2020 yılı Temmuz ve Ağustos aylarında yükselişe geçen toplam gelen yolcu sayısı, 9 Eylül 2020 tarihinde 45/2018 sayılı Bulaşıcı Hastalıklar Yasası kapsamında toplanan, Bulaşıcı Hastalıklar Üst Komitesi tarafından alınan ülkemize gelecek kişilerin karantinada kalmasını sağlaması kaydı ile uçak seferlerinin günde iki uçak, gemi seferlerinin ise günde bir sefer (75 yolcu) ile sınırlandırılması kararı sonucunda, 2020 yılı Eylül ayında sert bir düşüş göstermiştir.

Grafik 3.3: 2020 Yılında Gelen Yolcu Sayısının 2019 Yılı ve Son 5 Yıllık Ortalamalarla Karşılaştırılması

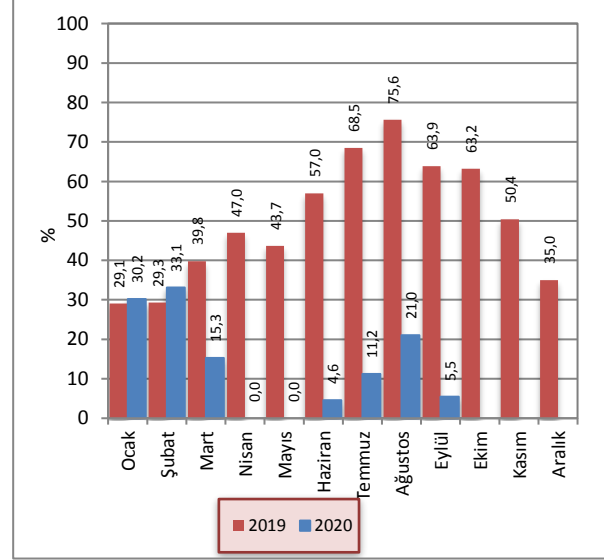

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

Ülkemizde bulunan turistik tesislerin 2019 ve 2020 yılları birinci, ikinci ve üçüncü çeyrek dönemleri itibarıyla doluluk oranları incelendiği zaman 2019 yılının ilgili dönemlerinde sırasıyla yüzde 39,8, yüzde 57 ve yüzde 63,9 olan doluluk oranlarının 2020 yılının aynı dönemlerinde sırasıyla yüzde 15,3, yüzde 4,6 ve yüzde 5,5'e düştüğü görülmektedir. Bu düşüş yine, ülkemizde 2020 yılı Mart ayında başlayan Covid-19 salgını sonrası karantina uygulamasına geçilmesi sonucu, sınır kapıları ve turistik konaklama tesislerinin kapatılması nedeniyle yaşanmıştır. Karantina uygulamasının kaldırılması sonucu, 1 Haziran 2020 itibarıyla İleri Düzey Hijyen Standartları ve Önlemler Sertifikası alan tesislerin

yeniden açılmasına izin verilmiştir. 30 Haziran 2020 itibarıyla İleri Düzey Hijyen Standartları ve Önlemler Sertifikası almaya hak kazanan tesis sayısı 66 olmuştur. Sertifika almaya hak kazanan tesislerin sayısı Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında sırasıyla 81, 82 ve 84 olmuştur.

Grafik 3.4: Aylar İtibarıyla Yatak Doluluk Oranı (%)

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

* Mart 2020 doluluğu bir aylık dönem için hesaplanmıştır.

** Haziran 2020 doluluğu, sertifika alan 66 adet tesisten açık olan tesislerin doluluk oranıdır.

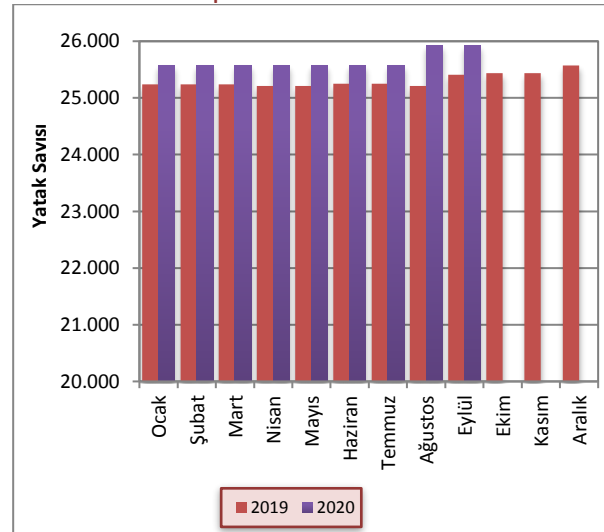
*** Temmuz 2020 doluluğu, sertifika alan 81 adet tesisten açık olan tesislerin doluluk oranıdır.

**** Ağustos 2020 doluluğu, sertifika alan 82 adet tesisten açık olan tesislerin doluluk oranıdır.

***** Eylül 2020 doluluğu, sertifika alan 84 adet tesisten açık olan tesislerin doluluk oranıdır.

Sektörün 2019 yılı sonu itibarıyla 25.570 olan yatak kapasitesi, 2020 yılının üçüncü çeyreği sonu itibarıyla 25.918'e yükselmiştir.

Grafik 3.5: Yatak Kapasitesi

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

Ocak - Aralık 2019 tarihleri arasında kara kapılarından KKTC'ye yapılan girişler incelendiğinde, Güney Kıbrıs'tan yapılan girişlerin turizm sezonunun açıldığı 2019 yılının ikinci çeyreğinden itibaren yükselmeye başladığı görülmektedir. Bu artış Ağustos ayına kadar devam etmiş ve tekrar hafif bir düşüş göstererek yatay bir seyir izlemiştir.

2019 ve 2020 yıllarının ilk dokuz aylık verileri kıyaslandığında, 2019 yıl ilk dokuz ayında kara kapılarından ülkemize giren kişi sayısı (KKTC uyruklular hariç) 3.409.197 iken Mart ayında başlayan salgın sonrası 2020 Ocak- Eylül dönemi için bu rakam yüzde 77,5 azalarak 766.583 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.6: Aylar İtibarıyla Kara Kapılarından Uyruklarına Göre KKTC'ye Yapılan Girişler

Uyruk	Güney Kıbrıs		Diğer Ülkeler		Toplam	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Ocak	152.451	197.924	112.207	120.772	264.658	318.696
Şubat	139.516	182.753	113.106	124.300	252.622	307.053
Mart	182.463	52.878	149.119	33.104	331.582	85.982
Nisan	203.143	17	184.496	547	387.639	564
Mayıs	208.708	29	191.193	79	399.901	108
Haziran	228.747	921	195.225	430	423.972	1.351
Temmuz	224.977	9.951	212.027	3.628	437.004	13.579
Ağustos	261.727	13.979	231.897	4.675	493.624	18.654
Eylül	212.741	14.461	205.454	6.135	418.195	20.596
Ekim	205.057		207.930		412.987	
Kasım	202.907		159.842		362.749	
Aralık	212.944		133.767		346.711	
Toplam	2.435.381	472.913	2.096.263	293.670	4.531.644	766.583

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

KKTC'deki turistik tesislerde konaklayan kişi sayısı toplamı 2019 yılı Ocak – Eylül ve 2020 yılı Ocak – Eylül dönemlerinde sırasıyla 855.571 ve 227.517 olarak gerçekleşmiştir. Gecelemelerin ise aynı dönemlerde sırasıyla 3.360.709 ve 747.174 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Gecelemeler toplamının turistik tesislerde konaklayan kişi sayısına bölünmesi ile elde edilen ortalama konaklama süresi 2019 yılı Ocak – Eylül döneminde TC uyruklular için 3 gece, diğer ülke vatandaşları için ise 6 gece olarak hesaplanmıştır. Bu rakamların 2020 yılının aynı döneminde de sırasıyla yine 3 ve 6 gün olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 3.7: Uyruklara Göre Konaklayan Kişi Sayısı ve Gecelemeler

	Konaklayan Kişi Sayısı			Gecelemeler		
	2019 (Ocak – Eylül)	2020 (Ocak – Eylül)	Yüzde Değişim	2019 (Ocak – Eylül)	2020 (Ocak – Eylül)	Yüzde Değişim
TC	553.687	144.323	-73,9	1.732.147	397.930	-77,0
Diğer	260.196	43.445	-83,3	1.533.372	270.447	-82,4
KKTC	41.688	39.749	-4,7	95.190	78.797	-17,2
Toplam	855.571	227.517	-73,4	3.360.709	747.174	-77,8

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

4 BÜTÇE GELİŞMELERİ

4.1 2020 YILI İLK ÜÇ ÇEYREK SONUÇLARI

2020 mali yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla, KKTC bütçe gelir toplamında yüzde 0,2 artış olurken gider toplamında yüzde 10 artış olmuştur. Bu değişimlerin ardından bütçe gelirleri ve bütçe giderleri 2020 yılı ikinci çeyreğinde 1.475,5 ve 1.733,3 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılının ikinci çeyreğinde 104 milyon TL açık veren kamu maliyesi, 2020 yılının aynı döneminde 257,8 milyon TL açık vermiştir.

Tablo 4.1: Bütçe Dengesi (Milyon TL)

	2019		2020		% Değişim
	Yıllık Gerçekleşme	Nisan-Haziran Gerçekleşme	Yıllık Öngörülen	Nisan-Haziran Gerçekleşme	
Bütçe Gelirleri	7.402,9	1.472,2	9.365,8	1.475,5	0,2
Bütçe Giderleri	7.688,5	1.576,2	9.234,4	1.733,3	10,0
Bütçe Dengesi	-285,6	-104,0	131,4	-257,8	

Kaynak: Maliye Bakanlığı

2020 mali yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla, KKTC bütçe gelir toplamında yüzde 2,9 düşüş yaşanırken gider toplamında yüzde 10,8 artış olmuştur. Bu değişimlerin ardından bütçe gelirleri ve bütçe giderleri 2020 yılı üçüncü çeyreğinde 2.331,9 ve 2.231,4 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılının üçüncü çeyreğinde 385,9 milyon TL fazla veren kamu maliyesi, 2020 yılının aynı döneminde 100,5 milyon TL fazla vermiştir.

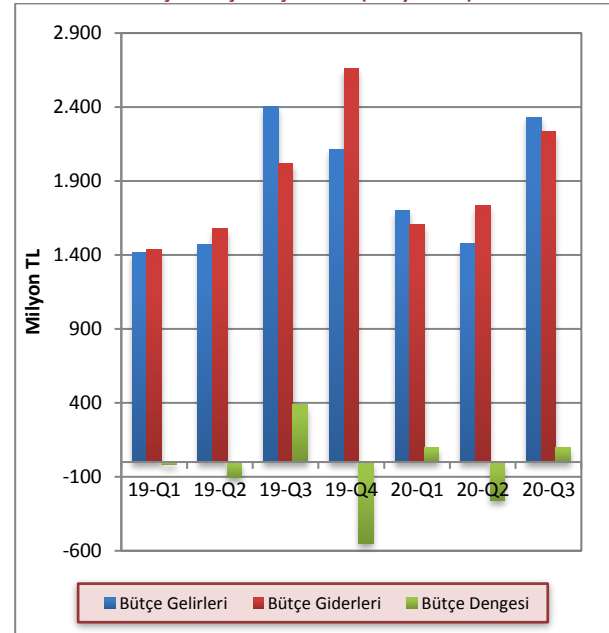
Tablo 4.2: Bütçe Dengesi (Milyon TL)

	2019		2020		% Değişim
	Yıllık Gerçekleşme	Tem-Eylül Gerçekleşme	Yıllık Öngörülen	Tem-Eylül Gerçekleşme	
Bütçe Gelirleri	7.402,9	2.400,8	9.554,2	2.331,9	-2,9
Bütçe Giderleri	7.688,5	2.014,9	9.340,4	2.231,4	10,8
Bütçe Dengesi	-285,6	385,9	213,8	100,5	

Kaynak: Maliye Bakanlığı

2019 yılının tamamında elde edilen 7.402,9 milyon TL tutarındaki bütçe gelirleri toplamının yüzde 32,4'ü üçüncü çeyrek içinde tahsil edilmiştir. 2020 yılının aynı döneminde öngörülen toplam bütçe gelirlerinin yüzde 24,4'ü tahsil edilmiştir. 2020 yılı içinde hizmet ve faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılacağı tahmin edilen 9.340,4 milyon TL'nin yüzde 23,9'u üçüncü çeyrek içinde kullanılmıştır. Bu oran bir önceki yılın aynı döneminde yüzde 26,2 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 4.1: Bütçe Gerçekleşmeleri (Milyon TL)

Kaynak: Maliye Bakanlığı

4.2 GELİRLER

2020 mali yılı ikinci çeyreği itibarıyla bütçe gelirleri, bir önceki yılın aynı dönemine göre 3,3 milyon TL artış göstererek 1.475,5 milyon TL olmuştur. Bütçe gelirleri içerisinde en büyük paya sahip vergi gelirleri kalemi toplamı 2020 yılı ikinci çeyreği içinde bir önceki yıl aynı dönemine kıyasla yüzde 19,4 düşüş yaşayarak 925,3 milyon TL olmuştur. Vergi gelirleri toplamı 2019 yılının aynı döneminde 1.148,3 milyon TL idi. Bütçe gelirleri içinde ikinci en yüksek paya sahip olan diğer gelirler kalemi 2020 yılı ikinci çeyreğinde 289 milyon TL, önceki yılın ikinci çeyreğinde ise 25,8 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Diğer gelirler kaleminde yaşanan bu artışın nedeni TMSFİF'den alacak tahsilatı olarak gerçekleşen 265,5 milyon TL'dir. 2020 yılı ikinci çeyreği içinde vergi dışı gelirler kalemi ise bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 12,4 düşüş göstererek 261,2 milyon TL olmuştur.

Tablo 4.3: Bütçe Gelirleri (Milyon TL)

	2019 Nisan- Haziran	2020 Nisan- Haziran	% Değişim
Vergi Gelirleri	1.148,3	925,3	-19,4
Vergi Dışı Gelirler	298,1	261,2	-12,4
Alınan Bağış, Yardım ve Krediler	-	-	-
Diğer Gelirler	25,8	289,0	1.020,2
Toplam	1.472,2	1.475,5	0,2

Kaynak: Maliye Bakanlığı

2020 mali yılı üçüncü çeyreği itibarıyla bütçe gelirleri, bir önceki yılın aynı dönemine göre 68,9 milyon TL azalarak 2.331,9 milyon TL olmuştur. Bütçe gelirleri içerisinde en büyük paya sahip vergi gelirleri kalemi toplamı 2020 yılı üçüncü çeyreği içinde bir önceki yıl aynı dönemine kıyasla yüzde 3 düşüş yaşayarak 1.393,9 milyon TL olmuştur. Vergi gelirleri toplamı 2019 yılının aynı döneminde 1.437,4 milyon TL idi. Bütçe gelirleri içinde ikinci en yüksek paya sahip olan alınan bağış, yardım ve krediler kalemi 2020 yılı üçüncü çeyreğinde 602,9 milyon TL, bir önceki yıl üçüncü çeyrekte ise 426,7 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı üçüncü çeyreği içinde vergi dışı gelirler kalemi ise bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 29,3 düşüş göstererek 333,6 milyon TL olmuştur.

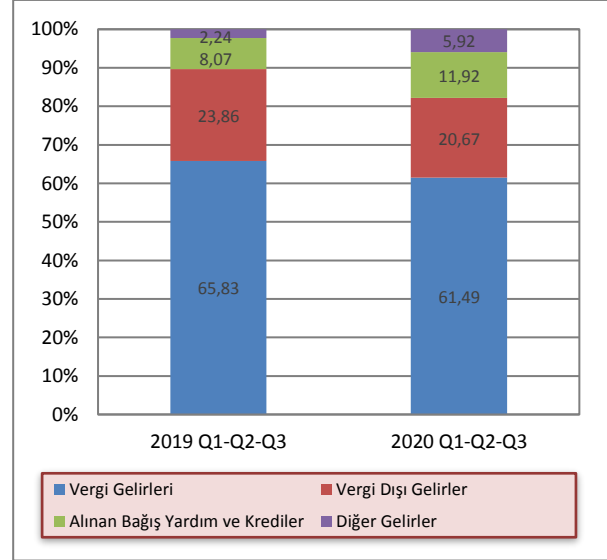
Tablo 4.4: Bütçe Gelirleri (Milyon TL)

	2019 Tem-Eylül	2020 Tem-Eylül	% Değişim
Vergi Gelirleri	1.437,4	1.393,9	-3,0
Vergi Dışı Gelirler	472,1	333,6	-29,3
Alınan Bağış, Yardım ve Krediler	426,7	602,9	41,3
Diğer Gelirler	64,6	1,5	-97,7
Toplam	2.400,8	2.331,9	-2,9

Kaynak: Maliye Bakanlığı

2019 yılının ilk dokuz ay içinde alınan bağış, yardım ve krediler kaleminin toplam bütçe gelirleri içindeki payı yüzde 8,1 iken, 2020 yılı aynı döneminde yüzde 11,9 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemler içinde vergi gelirleri kaleminin payı yüzde 65,8'den yüzde 61,5'e, vergi dışı gelirler kaleminin payı ise yüzde 23,9'dan, yüzde 20,7'ye düşmüştür. Diğer gelirler kaleminin payı ise yüzde 2,2'den, yüzde 5,9'a yükselmiştir.

Grafik 4.2: Bütçe Gelirlerinin Dağılımı (Milyon TL)

Kaynak: Maliye Bakanlığı

4.3 GİDERLER

2020 yılı ikinci çeyreği itibarıyla bütçe giderleri toplamı, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 10 artış göstermiş ve 1.576,2 milyon TL'den 1.733,3 milyon TL'ye ulaşmıştır. Söz konusu dönemlerde, cari transferler, personel gideri ile diğer giderler kalemlerinde sırasıyla yüzde 8,2, 2,1 ve 39,5 artış olmuştur.

Tablo 4.5: Bütçe Giderleri (Milyon TL)

	2019 Nisan- Haziran	2020 Nisan- Haziran	% Değişim
Cari Transferler	754,7	816,7	8,2
Personel Giderleri	614,0	627,2	2,1
Sermaye Giderleri ve Transferler	33,4	42,8	28,1
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	136,7	132,9	-2,8
Diğer Giderler	37,4	113,7	204,0
Toplam	1.576,2	1.733,3	10,0

Kaynak: Maliye Bakanlığı

2020 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla bütçe giderleri toplamı, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 10,7 artış göstermiş ve 2.014,9 milyon TL'den 2.231,4 milyon TL'ye ulaşmıştır. Söz konusu dönemlerde, cari transferler ve personel gideri kalemlerinde sırasıyla yüzde 26,8 ve 25,7 artış, mal ve hizmet alım giderleri kaleminde ise yüzde 56,5 seviyesinde düşüş yaşanmıştır.

KKTC bütçesinin cari transferler gider kalemi, 2020 yılı üçüncü çeyreğinde 994,8 milyon TL, personel giderleri kalemi ise 837,2 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Sermaye giderleri ve transferler ve diğer giderler kalemleri 2020 yılı üçüncü çeyreğinde sırasıyla yüzde 139,9 ve 95 artış göstererek 114,2 milyon TL ve 77,8 milyon TL olmuştur.

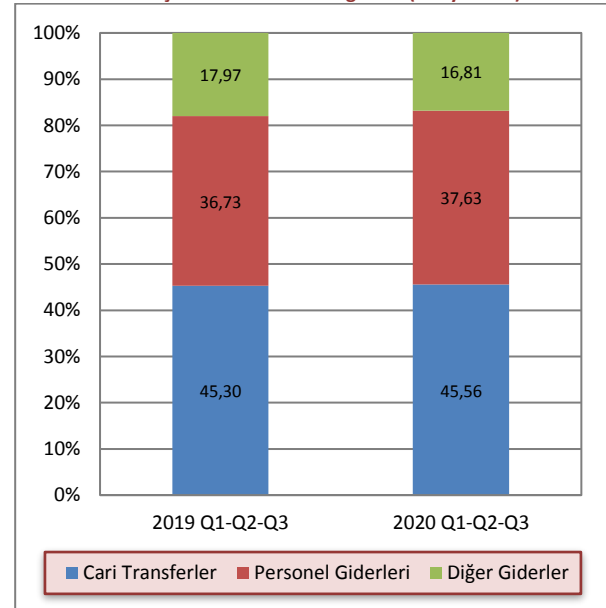
Tablo 4.6: Bütçe Giderleri (Milyon TL)

	2019 Tem-Eylül	2020 Tem-Eylül	% Değişim
Cari Transferler	787,8	994,8	26,8
Personel Giderleri	666,0	837,2	25,7
Sermaye Giderleri ve Transferler	47,6	114,2	139,9
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	476,6	207,4	-56,5
Diğer Giderler	39,9	77,8	95,0
Toplam	2.014,9	2.231,4	10,7

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Personel giderleri kaleminin toplam giderler içindeki payı, 2019 yılı ilk dokuz ayı içinde yüzde 36,7 iken, 2020 yılı aynı döneminde yüzde 37,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2019 yılı ilk dokuz ayında bütçe giderleri toplamının yüzde 45,3'ünü oluşturan cari transferler kaleminin payı, 2020 yılı aynı dönemde yüzde 45,6 olmuştur. Personel giderleri ile cari transferler kalemleri toplamının bütçe giderleri içindeki payı, 2019 yılı ilk dokuz aylık dönemde yüzde 82 iken 2020 yılı aynı dönemde yüzde 83,2 olarak gerçekleşmiştir. Diğer giderler kaleminin toplam giderler içindeki payı, 2019 yılı ilk dokuz ayı içinde yüzde 18 iken, 2020 yılı aynı dönemde yüzde 16,8 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Grafik 4.3: Bütçe Giderlerinin Dağılımı (Milyon TL)

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Not: Diğer giderler kalemi içerisinde sermaye giderleri ve transferler ve mal ve hizmet alım giderleri yer almaktadır.

4.4 BÜTÇE UYGULAMA SONUÇLARI

2020 yılı tamamında bütçe gelir ve giderleri toplamalarının sırasıyla 9.554,2 milyon TL ve 9.340,4 milyon TL olacağı öngörülmektedir. Bu rakamlarla birlikte 2019 yılı bütçe verilerine kıyasla, 2020 yılı tamamında bütçe gelirlerinde yüzde 29,1, bütçe giderlerinde ise yüzde 21,5 seviyesinde artış yaşanması beklenmektedir. Bütçe gelirleri içerisinde en yüksek paya sahip vergi gelirleri kaleminin 2020 yılında 2019 yılına kıyasla yüzde 8,8 artış göstererek 5.381,1 milyon TL seviyesine ulaşması öngörülmektedir. Bütçe gelirleri içerisinde yer alan vergi dışı gelirler kaleminin 2020 yılında bir önceki yıla kıyasla yüzde 19,6 düşüş ile 1.278,9 milyon TL seviyesine gerilemesi beklenmektedir.

2019 yılında 579 milyon TL seviyesinde gerçekleşen alınan bağış, yardım ve krediler kalemi toplamının, 2020 yılı tamamında önceki yıla kıyasla yüzde 319,3 artış göstererek 2.427,9 milyon TL seviyesine yükseleceği öngörülmektedir. Diğer gelirler kaleminin ise 2020 yılında bir önceki yıla kıyasla yüzde 63 artış göstererek 466,3 milyon TL olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

2019 yılı tamamında bütçe giderleri içerisinde en yüksek paya sahip cari transferler kaleminin, 2020 yılı tamamında önceki yıla göre yüzde 14,5 artış göstererek 3.830,7 milyon TL seviyesine yükseleceği

öngörülmektedir. Bütçe giderleri içerisinde ikinci en yüksek paya sahip personel giderleri kaleminin ise yüzde 10,9 artış göstererek 3.083 milyon TL seviyesine ulaşması beklenmektedir. 2020 yılı tamamında mal ve hizmet giderleri kaleminin, 2019 yılına kıyasla yüzde 40,5 düşüş yaşayarak 672,4 milyon TL seviyesine gerileyeceği öngörülmektedir. Bütçe toplam gelir - giderleri incelendiğinde 2019 yılında 285,6 milyon TL açık veren bütçe dengesinin, 2020 yılı sonunda 213,8 milyon TL fazla vermesi öngörülmektedir.

2020 yılı dokuz aylık bütçe gelirleri ve giderleri toplamı sırasıyla 5.509,5 milyon TL ve 5.568,3 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamlar 2019 yılında sırasıyla 5.289,7 milyon TL ve 5.027,8 milyon TL idi. 2020 yılı ilk dokuz aylık bütçe gelirleri kalemleri incelendiğinde vergi gelirleri kaleminin gerçekleşme oranı yüzde 62,96 olurken, önceki yılın aynı döneminde bu oranın yüzde 70,38 olduğu görülmektedir. Alınan bağış, yardım ve krediler kaleminin 2019 yılı ilk dokuz ayında gerçekleşme oranı yüzde 73,7 iken, 2020 yılı ilk dokuz aylık dönemde gerçekleşme oranı yüzde 27,06 olmuştur. 2019 yılının ilk dokuz aylık gerçekleşmesi incelendiğinde 261,9 milyon TL fazla veren bütçe dengesinin, 2020 yılının aynı döneminde 58,8 milyon TL açık verdiği görülmektedir.

Tablo 4.7: Bütçe Uygulama Sonuçları (Milyon TL)

	2019 Gerçekleşme	2020 Bütçe Tahmini	2019-2020 Değişim (%)	2019 Dokuz Aylık Gerçekleşme	2020 Dokuz Aylık Gerçekleşme	2019 Dokuz Aylık Gerçekleşme Oranı (%)	2020 Dokuz Aylık Gerçekleşme Oranı (%)
Gelirler	Vergi Gelirleri	4.948,2	5.381,1	8,75	3.482,4	3.387,7	70,38
	Vergi Dışı Gelirler	1.589,6	1.278,9	-19,55	1.262,3	1.138,8	79,41
	Alınan Bağış Yardım Krediler	579,0	2.427,9	319,33	426,7	656,9	73,70
	Diğer Gelirler	286,1	466,3	62,98	118,3	326,1	41,35
	Genel Toplam	7.402,9	9.554,2	29,06	5.289,7	5.509,5	71,45
Giderler	Cari Transferler	3.344,8	3.830,7	14,53	2.277,5	2.537,1	68,09
	Personel Giderleri	2.780,2	3.083,0	10,89	1.846,5	2.095,2	66,42
	Sermaye Giderleri ve Transferleri	242,3	811,0	234,71	105,5	173,3	43,54
	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.130,1	672,4	-40,50	680,2	394,4	60,19
	Diğer Giderler	191,1	943,3	393,62	118,1	368,3	61,80
	Genel Toplam	7.688,5	9.340,4	21,49	5.027,8	5.568,3	65,39
Gelirler - Giderler	-285,6	213,8		261,9	-58,8		

Kaynak: Maliye Bakanlığı

4.5 FİNANSMAN DENGESİ

Bütçe gelirlerinden T.C. kredileri ve iç borçlanma kalemlerinin çıkarılması suretiyle elde edilen toplam gelir rakamı ile bütçe giderleri arasındaki farka eşit olan finansman dengesi, 2020 yılı ilk altı ayında 124,8 milyon TL açık vermiştir. Bütçe açığının kapatılması için finansman kaynağı olarak kullanılan T.C. kredileri toplamı 2020 yılı ilk dokuz ayında 66 milyon TL olarak gerçekleşmiş, 2019 yılı aynı döneminde ise kullanılmamıştır.

Vergi gelirleri kalemi 2020 yılının ilk dokuz ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre 94,7 milyon TL, vergi dışı gelirler kalemi ise 123,5 milyon TL düşüş yaşamıştır. Bu değişimlere bağlı olarak 2020 yılının ilk dokuz ayında yerel gelirler kalemi yüzde 0,2 düşüş yaşamış ve 4.852,6 milyon TL seviyesinde gerçekleşmiştir.

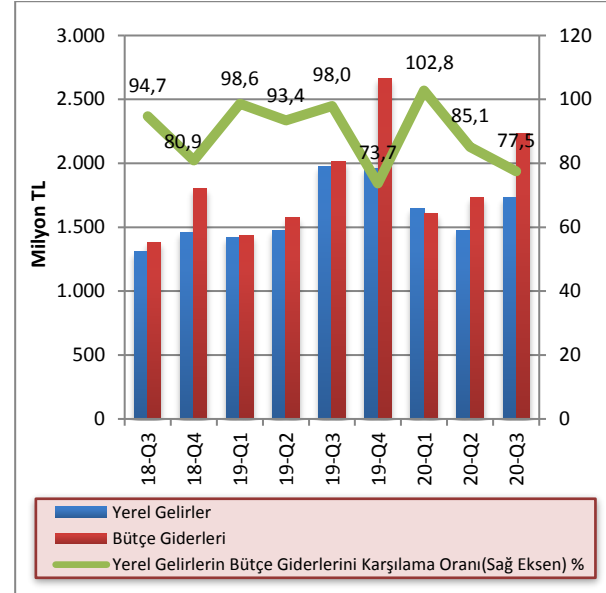
Tablo 4.8: Finansman Dengesi (Milyon TL)

	2019 Ocak-Eylül	2020 Ocak-Eylül
Bütçe Gelirleri – (T.C. Kredi + İç Borçlanma)	5.289,7	5.443,5
1. Yerel Gelirler	4.863,0	4.852,6
Vergi Gelirleri	3.482,4	3.387,7
Vergi Dışı Gelirler	1.262,3	1.138,8
Diğer Gelirler	118,3	326,1
2. Dış Yardımlar	426,7	590,9
T.C. Yardımları	426,7	590,9
Bütçe Giderleri	5.027,8	5.568,3
Personel Giderleri	1.846,5	2.095,2
Cari Transferler	2.277,5	2.537,1
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	680,2	394,4
Sermaye Giderleri	105,5	173,3
Diğer Giderler	118,1	368,3
Finansman Dengesi	261,9	-124,8
Finansman	0,0	66,0
T.C. Kredileri	0,0	66,0
İç Borçlanma	0,0	0,0

Kaynak: Maliye Bakanlığı

2020 yılı ilk üç çeyreği itibarıyla oluşan bütçe rakamlarına göre, yerel gelirlerimizle bütçe giderlerini karşılama oranı sırasıyla yüzde 102,8, 85,1 ve 77,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2019 yılı aynı dönemler için bu oranlar yüzde 98,6, 93,4 ve 98 olmuştur. 2019 yılı ilk dokuz ayı dikkate alındığında yerel gelirlerimizle bütçe giderlerini karşılama oranı yüzde 96,7 iken 2020 yılı aynı dönemde 87,2 seviyesine gerilemiştir.

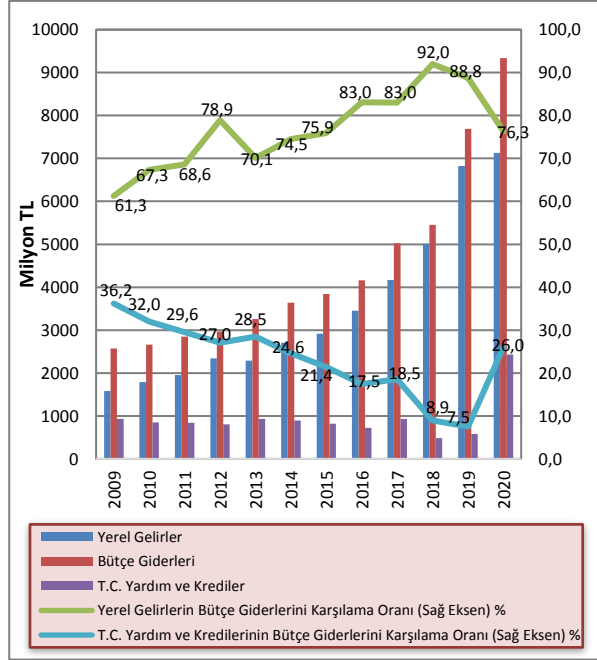
Grafik 4.4: Çeyrek Bazda Yerel Gelirlerin Bütçe Giderlerini Karşılama Oranı

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Bütçe gelirlerinden T.C. yardım ve kredilerinin çıkarılması sonucu oluşan yerel gelirler toplamının bütçe giderlerini karşılama oranı son 10 yılda yüzde 61 seviyelerinden, 2019 yılında yüzde 89 seviyelerine ulaşmıştır. 2020 bütçe tahmininde ise yüzde 76,3 seviyesinde gerçekleşeceği öngörülmektedir. Yerel gelirler ile bütçe giderleri arasındaki açığın giderilmesi için en önemli finansman kaynağı olan T.C. yardım ve krediler rakamının son 10 yıllık dönemde bütçe giderlerini karşılama oranı ise yüzde 36 seviyelerinden, 2019 bütçesinde yüzde 7,5 seviyesine kadar gerilemiştir. Ancak, 2020 yılında bu oranın yüzde 26 seviyesinde gerçekleşeceği öngörülmektedir. Yerel gelirlerimizle bütçe giderlerini karşılama anlamında son 10 yıllık dönemde olumlu bir tablo ortaya çıksa da, Covid-19 salgını 2020 yılında tüm dünyada olduğu gibi ülkemiz bütçe yapısında da bozulmalara sebep olmuştur.

Grafik 4.5: Yıllar İtibarıyla Yerel Gelirlerin Bütçe Giderlerini Karşılama Oranı

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Not: 2020 Mali Yılı Bütçesinde öngörülen rakamlar kullanılmıştır.

Tüm dünyayı etkileyen Covid-19 salgının etkilerini asgari düzeye indirmek için birçok ülkede çeşitli tedbirler alınmıştır. 2020 yılı Haziran ayında IMF tarafından yayınlanan Küresel Ekonomik Görünüm raporunda, devletlerin borçlanma oranlarında bu yıl koronavirüs nedeniyle büyük artış beklendiği vurgulanmıştır. Ülkemizde de bu dönemde iç borçlanma mekanizması çalıştırılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda Devlet İç Borçlanma Senet (DİBS) ihalelerine çıkmıştır.

Tablo 4.9: KKTC Maliye Bakanlığı'nın KKTC Merkez Bankası Aracılığı ile Gerçekleştirdiği TL DİBS İhaleleri

ISIN KODU	KKB		KKB	
	050620T19	041220T12	050121T13	050521T19
Valör Tarihi	27.02.2020	29.05.2020	29.06.2020	28.10.2020
İtfa Tarihi	05.06.2020	04.12.2020	05.01.2021	05.05.2021
Vadesi	99 gün	189 gün	190 gün	189 gün
Teklif Edilen Tutar	Nom. 118.000.000	134.000.000	125.000.000	53.000.000
İhalede Kabul Edilen Tutar	Nom. 40.000.000	71.000.000	88.000.000	31.000.000
İhalede Kabul Edilen Faiz (%)	E.D.	10,00	8,99	9,25
	E.Y.	11,20	10,50	10,37
	Ort.	10,49	9,74	9,67
	O.Y.B.	10,90	9,97	9,89

Kaynak: KKTCCMB

Nom.: Nominal

E.D.: En Düşük

E.Y.: En Yüksek

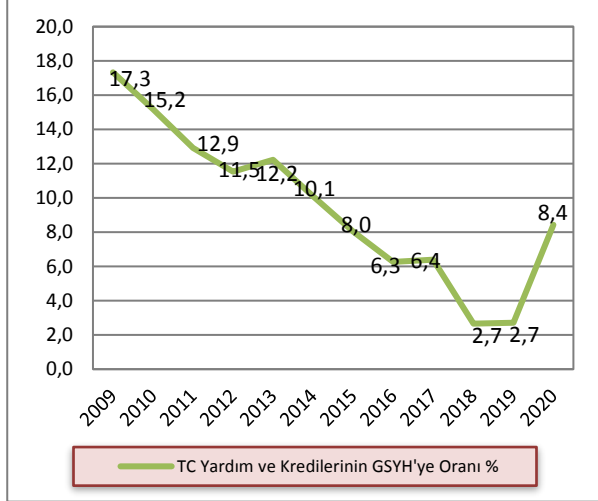
Ort.: Ortalama

O.Y.B.: Ortalama Yıllık Bileşik

Küresel pandemi krizinin ülkemiz ekonomisinde yaratacağı olumsuz etkilerden bir tanesi de bütçe açığı olacaktır. Ülkemizin iç ve dış borçlanma kanallarının kısıtlı olması, 2020 yılı bütçesinde oluşacak açığın esas olarak Türkiye Cumhuriyeti ile yapılan ekonomik protokol kapsamında aktarılacak kredi ve hibe yoluyla kapatılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu kaynağın aktarılması durumunda yıllardır düşüş gösteren ve 2019 yılında yüzde 7,5'e gerileyen TC Yardım ve Kredilerin toplam bütçe giderlerini karşılama oranının, 2020 yılında yüzde 26'ya yükseleceği tahmin edilmektedir. Son on yıldır bütçe açığının yerel gelirlerle kapatılması konusunda çizilen olumlu tablonun, 2020 yılı ile birlikte bozulabileceği tahmin edilmektedir. Bu nedenle 2021 yılında ya da pandemi sonrası ortaya konulacak politikaların, söz konusu oranın 2019 seviyesine ve altına getirecek önlemleri de içermesi gerekeceği değerlendirilmektedir.

Bütçe açığının kapatılmasında önemli bir kalem olarak kullanılan T.C. yardım ve kredilerinin ülkemiz GSYH'ye oranı incelendiğinde yıllar itibarıyla bir düşüş yaşandığı görülmektedir. 2009 yılında yüzde 17,3 olan Türkiye Cumhuriyeti'nden alınan bağış, yardım ve kredilerin GSYH'ye oranı, 2019 sonu itibarıyla yüzde 2,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2020 mali yılı bütçe tahmin verileri ve 2020 yılı GSYH tahmin verisi kullanılarak, 2020 yılı için bu oranın yüzde 8,4 olacağı tahmin edilmektedir.

Grafik 4.6: T.C. Yardım ve Kredilerinin GSYH'ye Oranı (%)

Kaynak: Maliye Bakanlığı, İstatistik Kurumu

Not(1):2020 Mali Yılı Bütçesinde öngörülen rakamlar kullanılmıştır.

Not(2):2020 yılı için GSYH tahmin rakamı kullanılmıştır.

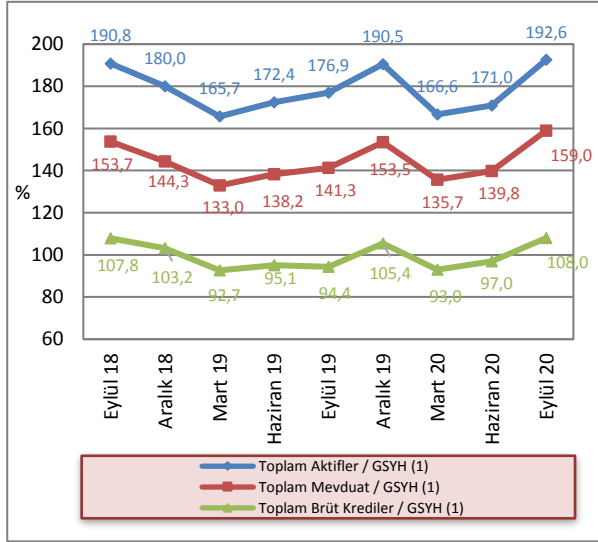
5 PARASAL VE FİNANSAL GELİŞMELER

5.1 BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN GENEL GÖRÜNÜMÜ

5.1.1 FİNANSAL DERİNLEŞME

2020 yılı üçüncü çeyrek finansal derinleşme rakamları bir önceki çeyreğe göre artış göstermiştir. Toplam brüt kredilerin GSYH'ye oranı yüzde 97'den yüzde 108'e, toplam aktiflerin GSYH'ye oranı yüzde 171'den yüzde 192,6'ya, toplam mevduatın GSYH'ye oranı ise yüzde 139,8'den yüzde 159'a yükselmiştir.

Grafik 5.1: Finansal Derinleşme (%)

Kaynak: KTCMB, DPÖ

Not: (1) 2020 yılı için DPÖ'nün GSYH tahmin rakamı kullanılmıştır.

5.1.2 BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN PERFORMANS RASYOLARI

Sektörde, nakit ve nakit benzeri kalemlerin toplam aktifler içindeki payı bir önceki çeyreğe göre 2020 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 28,06'ya yükselmiştir. Bu oran bir önceki yılın aynı döneminde yüzde 32,1 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2020 yılı Haziran sonu itibarıyla yüzde 16,86 olan SYSR, 2020 yılının üçüncü çeyreğinde 0,8 puan azalarak yüzde 16,06'ya gerilemiştir.

TGA'nın brüt krediler içindeki payı, 2020 yılının Eylül ayı sonunda bir önceki çeyrek döneme göre yüzde 6,05'ten yüzde 5,49'a gerilemiştir.

Mevduatın krediye dönüşüm oranını gösteren brüt kredilerin mevduata oranı, 2020 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyrek döneme göre 1,41 puan azalmış ve yüzde 67,95 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2019 yılı Eylül ayında yüzde 53,36 seviyesinde olan brüt kredilerin aktif toplamı içerisindeki payı, 2020 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 56,09 seviyesine yükselmiştir. Bir önceki çeyrek döneme göre ise 0,62 puan azalmıştır.

Brüt kredilerde 2020 yılı üçüncü çeyrekte bir önceki çeyrek döneme göre yüzde 11,41 artış gerçekleşmiştir. Önceki yılın aynı döneminde brüt kredilerde binde 7,2 azalış olmuştur.

2020 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 2,99 artan mevduat, 2020 yılı üçüncü çeyrekte yüzde 13,74'lük artış göstermiştir.

2020 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla 9,73 olan finansal kaldıraç oranı, 2020 yılının üçüncü çeyreğinde 10,41 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Tablo 5.1: Performans Rasyoları

	2019		2020		
	Eyl.	Ara.	Mar.	Haz.	Eyl.
Nakit ve Nakit Benzeri Kalemler / Top. Aktifler (%)	32,10	32,58	29,75	27,51	28,06
SYSR (%)	19,02	17,05	17,07	16,86	16,06
TGA / Brüt Krediler (%)	5,64	6,43	6,35	6,05	5,49
Brüt Krediler / Top. Mevduat (%)	66,83	68,70	68,53	69,36	67,95
Brüt Krediler / Top. Aktifler (%)	53,36	55,36	55,83	56,71	56,09
Brüt Kredilerdeki Çeyrek Büyüme Hızı (%)	-0,72	11,67	4,05	4,24	11,41
Mevduattaki Çeyrek Büyüme Hızı (%)	2,21	8,64	4,31	2,99	13,74
Finansal Kaldıraç¹	9,18	9,72	9,62	9,73	10,41

Kaynak: KTCMB

Not: (1)Yabancı Kaynaklar / Toplam Özkaynaklar

5.1.3 BANKACILIK SEKTÖRÜNDE YOĞUNLAŞMA

2020 yılı üçüncü çeyrekte aktif büyüklüğü açısından en büyük beş bankanın sektör içindeki payının yüzde 55,17, ilk on bankanın toplam aktifler içindeki payının ise yüzde 81,53 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Aynı dönemde brüt krediler büyüklüğü açısından ilk beş bankanın sektör içindeki payı yüzde 55,68, ilk on bankanın payı ise yüzde 82,45 düzeyindedir.

Mevduat büyüklüğü açısından en büyük beş bankanın toplam mevduatlar içindeki payı yüzde 55,81, ilk on bankanın payı ise yüzde 81,83 seviyesindedir.

Bankalara borçlar kaleminin büyüklüğü açısından ilk beş bankanın sektör içindeki payı yüzde 67,44, ilk on bankanın payı ise yüzde 93,34 düzeyindedir.

Söz konusu dönemde özkaynaklar büyüklüğü açısından ilk beş bankanın toplam özkaynaklar içindeki payı yüzde 54,65, ilk on bankanın payı ise yüzde 81,75 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 5.2: Bankacılık Sektöründe Yoğunlaşma (%)

İlk Beş Bankanın Sektör İçindeki Payları	2019			2020	
	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül
Aktifler	56,03	55,41	55,29	55,10	55,17
Brüt Krediler	56,40	57,53	56,66	55,91	55,68
Mevduat	57,04	56,97	56,47	56,34	55,81
Bankalara Borçlar	67,19	62,80	68,40	67,67	67,44
Özkaynaklar	54,41	54,30	54,86	55,34	54,65
İlk On Bankanın Sektör İçindeki Payları					
Aktifler	79,84	80,20	80,10	80,19	81,53
Brüt Krediler	81,76	82,00	81,97	82,14	82,45
Mevduat	81,24	81,23	81,31	81,53	81,83
Bankalara Borçlar	92,06	89,58	92,08	92,80	93,34
Özkaynaklar	80,83	81,10	81,65	81,61	81,75

Kaynak: KTCMB

5.1.4 BANKA, ŞUBE, PERSONEL VE ATM SAYISI

Bankacılık sektöründe faaliyet gösteren banka sayısı 2020 yılı Eylül ayı sonunda 21'dir. Sektördeki 21

bankanın 2'si kamu eliyle yönetilen banka, 14'ü özel sermayeli banka ve 5'i şube bankasıdır.

Tablo 5.3: Banka Sayısındaki Gelişmeler

	Eyl.18	Ara.18	Mar.19	Haz.19	Eyl.19	Ara.19	Mar.20	Haz.20	Eyl.20
Kamu Eliyle Yönetilen Bankalar	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Özel Sermayeli Bankalar	14	14	14	14	14	14	14	14	14
Şube Bankaları	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Toplam	21	21	21	21	21	21	21	21	21

Kaynak: KTCMB

Sektörde hizmet sunum birimi olan banka şubesi sayısı, 2020 yılının üçüncü çeyreğinde 224'tür. Şube sayılarının banka gruplarına göre dağılımına bakıldığında, toplam şube sayısının yüzde 67,86'sının özel sermayeli

bankalara, yüzde 17,41'inin şube bankalarına, yüzde 14,73'ünün ise kamu eliyle yönetilen bankalara ait olduğu görülmektedir.

Tablo 5.4: Şube ve Personel Sayılarının Gelişimi

Şube Sayısının Gelişimi (adet)									
	Eyl.18	Ara.18	Mar.19	Haz.19	Eyl.19	Ara.19	Mar.20	Haz.20	Eyl.20
Kamu Eliyle Yönetilen Bankalar	33	33	33	33	33	33	33	33	33
Özel Sermayeli Bankalar	159	157	158	159	160	160	160	152	152
Şube Bankaları	39	39	39	39	39	39	39	39	39
Toplam	231	229	230	231	232	232	232	224	224
Personel Sayısının Gelişimi (kişi)									
	Eyl.18	Ara.18	Mar.19	Haz.19	Eyl.19	Ara.19	Mar.20	Haz.20	Eyl.20
Kamu Eliyle Yönetilen Bankalar	547	546	537	534	528	522	512	508	514
Özel Sermayeli Bankalar	2.062	2.075	2.077	2.078	2.096	2.122	2.120	2.090	2.081
Şube Bankaları	531	527	526	533	539	549	542	537	538
Toplam	3.140	3.148	3.140	3.145	3.163	3.193	3.174	3.135	3.133

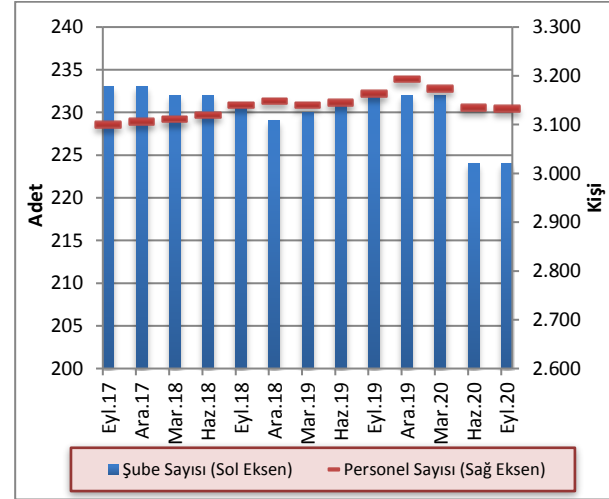
Kaynak: KKTCCMB

Sektörde istihdam edilen personel sayısı, Haziran 2020 - Eylül 2020 döneminde 2 kişi azalarak 3.135'ten 3.133'e gerilemiştir. Söz konusu personelin 514'ü kamu eliyle yönetilen bankalarda, 2.081'i özel sermayeli bankalarda ve 538'i şube bankalarında çalışmaktadır. Bu dönemde, özel sermayeli bankaların personel sayısı 2.090'dan 2.081'e gerilemiş, şube bankalarının personel sayısı 537'den 538'e, kamu eliyle yönetilen bankaların personel sayısı ise 508'den 514'e yükselmiştir.

Eylül 2019 – Eylül 2020 arasındaki bir yıllık dönemde bankacılık sektöründe çalışan personel sayısı, 30 kişi azalarak 3.163'ten 3.133'e gerilemiştir. Söz konusu dönemde personel sayısındaki değişim banka grupları bazında incelendiğinde, özel sermayeli bankalarda istihdam 15 kişi, şube bankalarında 1 kişi, kamu eliyle yönetilen bankalarda ise 14 kişi azalmıştır.

2020 yılının üçüncü çeyreğinde sektörde çalışan personelin yüzde 16,41'inin kamu eliyle yönetilen bankalara, yüzde 66,42'sinin özel sermayeli bankalara, yüzde 17,17'sinin ise şube bankalarına ait olduğu görülmektedir.

Grafik 5.2: Personel ve Şube Sayısının Gelişimi

Kaynak: KKTCCMB

Sektörde faaliyet gösteren bankalara ait ATM sayısı 2020 yılı üçüncü çeyrek itibarıyla 509'dur. ATM sayılarının banka gruplarına göre dağılımına bakıldığında 233 ATM ile şube bankaları ilk sırada yer almaktadır. Şube bankalarını 219 ATM ile özel sermayeli bankalar, 57 ATM ile kamu eliyle yönetilen bankalar takip etmektedir. Eylül 2019- Eylül 2020 döneminde sektörde faaliyet gösteren bankalara ait ATM sayısı 503'ten 509'a yükselmiştir.

Tablo 5.5: ATM Sayısındaki Gelişmeler

	Eyl.19	Ara.19	Mar.20	Haz.20	Eyl.20
Kamu Eliyle Yönetilen Bankalar	57	57	57	57	57
Özel Sermayeli Bankalar	221	221	222	218	219
Şube Bankaları	225	229	231	232	233
Toplam	503	507	510	507	509

Kaynak: KKTCCMB

5.2 BANKACILIK SEKTÖRÜ KONSOLİDE BİLANÇOSU

2020 yılı Haziran ayı sonunda 43.146,3 milyon TL seviyesinde olan bankacılık sektörünün aktif toplamı, 2020 yılının Eylül ayı sonunda yüzde 12,63 artarak 48.597 milyon TL'ye yükselmiştir. İlgili dönemde, nakit ve nakit benzeri kalemlerde yüzde 14,87, MDC'de yüzde 13,6, brüt kredilerde yüzde 11,41, diğer aktiflerde ise yüzde 12,75 artış görülmüştür.

Eylül 2019 - Eylül 2020 döneminde sektörün toplam aktifleri yüzde 28,38 artmıştır. Aynı dönemde nakit ve nakit benzeri kalemler yüzde 12,22, brüt krediler yüzde 34,95, MDC ise yüzde 57,28 artış göstermiştir. İlgili dönemde mevduat yüzde 32,74, özkaynaklar ise yüzde 14,59 artmıştır.

Sektörün en önemli fon kaynağı olan mevduat, Haziran 2020 - Eylül 2020 döneminde yüzde 13,74, özkaynaklar ise yüzde 5,98 artmıştır.

Tablo 5.6: Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu (Milyon TL)

	2019			2020		Yüzde Değişim	
	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	06/2020 - 09/2020	09/2019 - 09/2020
Nakit ve Nakit Benzeri Kalemler	12.151,4	13.277,3	12.508,6	11.871,7	13.636,7	14,87	12,22
MDC	2.223,0	2.124,5	2.503,2	3.077,7	3.496,3	13,60	57,28
Toplam Brüt Krediler	20.200,3	22.557,9	23.472,1	24.468,2	27.259,9	11,41	34,95
Diğer Aktifler	3.280,7	2.788,8	3.561,7	3.728,7	4.204,1	12,75	28,15
Aktif/Pasif Toplamı	37.855,4	40.748,5	42.045,6	43.146,3	48.597,0	12,63	28,38
Mevduat	30.224,8	32.837,3	34.251,5	35.275,1	40.120,4	13,74	32,74
Bankalara Borçlar	2.270,1	2.436,6	2.250,8	2.242,0	2.549,6	13,72	12,31
Diğer Pasifler	1.642,0	1.674,2	1.582,7	1.608,9	1.666,1	3,56	1,47
Özkaynaklar	3.718,5	3.800,4	3.960,6	4.020,3	4.260,9	5,98	14,59

Kaynak: KKTCMB

5.2.1 AKTİF / PASİF YAPISINDAKİ GELİŞMELER

2020 yılının üçüncü çeyreğinde, sektörün aktif toplamı içerisindeki en büyük pay, yüzde 56,09 ile brüt kredilere aittir. Brüt kredileri sırasıyla yüzde 28,06'lık payla nakit ve nakit benzeri kalemler, yüzde 8,65 ile diğer aktifler ve yüzde 7,19'luk payla MDC kalemi takip etmektedir.

Bankacılık sektörü Eylül 2019 - Eylül 2020 dönemi aktif yapısını oluşturan kalemlerin payları yönünden değerlendirildiğinde; nakit ve nakit benzeri kalemler ve diğer aktifler kalemlerinin paylarında azalış, MDC ve brüt krediler kalemlerinin paylarında ise artış olduğu görülmektedir.

Eylül 2020 itibarıyla, toplam pasifin yüzde 82,55'ini mevduat, yüzde 8,77'sini özkaynaklar, yüzde 5,25'ini bankalara borçlar ve yüzde 3,43'ünü diğer pasifler oluşturmaktadır.

Eylül 2019 - Eylül 2020 döneminde bankacılık sektörünün pasif yapısını oluşturan kalemler payları yönünden değerlendirildiğinde; mevduat kaleminin payında artış, bankalara borçlar, diğer pasifler ve özkaynaklar kalemlerinin paylarında ise azalış olduğu görülmektedir.

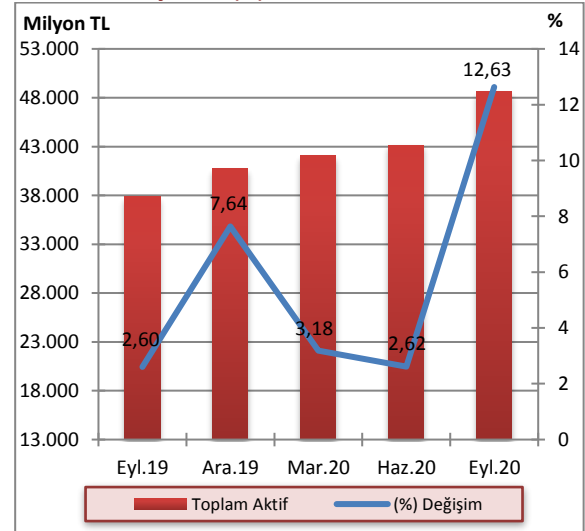
Tablo 5.7: Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Kalemlerinin Yüzde Dağılımı (%)

Aktif	2019			2020	
	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül
Nakit ve Nakit Benzeri Kalemler	32,10	32,58	29,75	27,51	28,06
MDC	5,87	5,21	5,95	7,13	7,19
Toplam Brüt Krediler	53,36	55,36	55,83	56,71	56,09
Diğer Aktifler	8,67	6,85	8,47	8,65	8,65
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Pasif					
Toplam Mevduat	79,84	80,59	81,46	81,76	82,55
Bankalara Borçlar	6,00	5,98	5,35	5,20	5,25
Diğer Pasifler	4,34	4,11	3,76	3,73	3,43
Özkaynaklar	9,82	9,32	9,43	9,31	8,77
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Kaynak: KKTCCMB

Bankacılık sektörünün toplam aktifi bir önceki çeyrek döneme göre 2019 yılının Eylül ayında yüzde 2,6, Aralık ayında yüzde 7,64 artmıştır. Bankacılık sektörü aktifleri, 2020 yılının Mart, Haziran ve Eylül aylarında ise bir önceki çeyrek döneme göre yüzde 3,18, yüzde 2,62 ve yüzde 12,63 oranında artış göstermiştir.

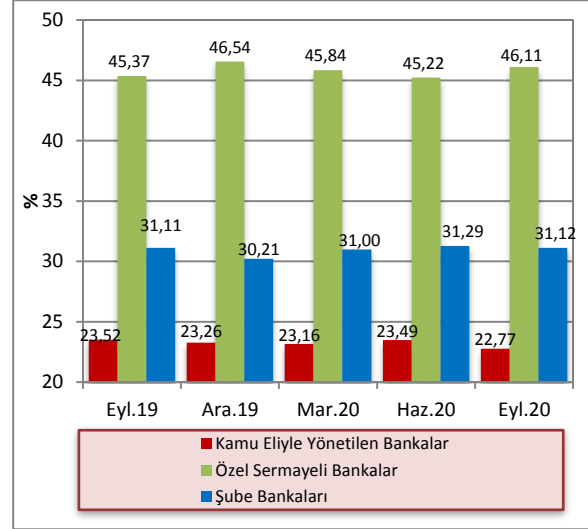
Grafik 5.3: Bankacılık Sektörünün Aktifleri ve Çeyrek Dönemlik Gelişimleri (%)

Kaynak: KKTCCMB

2020 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla banka gruplarının aktif toplamındaki payları, özel sermayeli bankalar grubunda yüzde 45,22'den yüzde 46,11'e yükselmiş, kamu eliyle yönetilen bankalar grubunda yüzde 23,49'dan yüzde 22,77'ye, şube bankaları grubunda yüzde 31,29'dan yüzde 31,12'ye gerilemiştir. Eylül 2019 – Eylül 2020 döneminde ise, kamu eliyle yönetilen bankalar grubunda küçülme, özel sermayeli bankalar ve şube bankaları grubunda ise büyüme görülmüştür.

Grafik 5.4: Banka Gruplarının Sektörün Aktif Toplamındaki Payları (%)

Kaynak: KKTÇMB

2020 yılının üçüncü çeyreğinde, bir önceki çeyrek döneme göre, kamu eliyle yönetilen bankalar aktif toplamında yüzde 9,16, özel sermayeli bankalarda yüzde 14,85 ve şube bankalarında yüzde 12,03 artış

olmuştur. Bir önceki yılın aynı dönemine göre ise, aktif toplamı kamu eliyle yönetilen bankalarda yüzde 24,25, özel sermayeli bankalarda yüzde 30,47, şube bankalarında ise yüzde 28,44 artmıştır.

Tablo 5.8: Banka Grupları Bazında Toplam Aktiflerin Gelişimi (Milyon TL)

	2019			2020		Yüzde Değişim	
	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	06/2020-09/2020	09/2019-09/2020
Kamu Eliyle Yönetilen Bankalar	8.904,6	9.478,7	9.737,6	10.135,5	11.064,2	9,16	24,25
Özel Sermayeli Bankalar	17.176,5	18.965,2	19.274,1	19.512,2	22.410,1	14,85	30,47
Şube Bankaları	11.774,3	12.304,6	13.033,9	13.498,6	15.122,7	12,03	28,44
Toplam	37.855,4	40.748,5	42.045,6	43.146,3	48.597,0	12,63	28,38

Kaynak: KKTÇMB

2020 yılı Eylül ayı itibarıyla kredilerin TP ve YP dağılımına bakıldığı zaman TP kredilerin payının bir önceki çeyrek döneme göre yüzde 46,62'den yüzde 46,19'a gerilediği, YP kredilerin payının ise yüzde 53,38'den yüzde 53,81'e yükseldiği görülmektedir. TP

mevduat toplamının payı Eylül 2020 itibarıyla bir önceki çeyrek döneme göre yüzde 38,03'ten yüzde 35,11'e gerilemiş, YP mevduatın payı ise yüzde 61,97'den yüzde 64,89'a yükselmiştir.

Tablo 5.9: Krediler ve Mevduatın TP-YP Dağılımı (%)

	2019				2020					
	Eylül		Aralık		Mart		Haziran		Eylül	
	TP	YP	TP	YP	TP	YP	TP	YP	TP	YP
Krediler	47,79	52,21	47,25	52,75	46,58	53,42	46,62	53,38	46,19	53,81
Mevduat	40,27	59,73	39,63	60,37	38,25	61,75	38,03	61,97	35,11	64,89

Kaynak: KKTÇMB

5.2.2 NAKİT VE NAKİT BENZERİ KALEMLER

Bankacılık sektörü nakit ve nakit benzeri kalemlerini oluşturan nakit değerler, merkez bankasından alacaklar, BPP işlemlerinden alacaklar ve bankalardan alacaklar kalemlerinin toplamı, 2020 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 14,87 artarak 11.871,7 milyon TL'den 13.636,7 milyon TL'ye yükselmiştir.

Bu dönemde, nakit değerler kaleminde 62,6 milyon TL, merkez bankasından alacaklar kaleminde 645,3 milyon TL, BPP işlemlerinden alacaklar kaleminde 918,6 milyon

TL, bankalardan alacaklar kaleminde ise 138,5 milyon TL artış gerçekleşmiştir.

2019 yılı Eylül ayı sonunda 12.151,4 milyon TL olan nakit ve nakit benzeri kalemler, 2020 yılı Eylül ayı sonunda 13.636,7 milyon TL seviyesine yükselmiştir. İlgili dönemde, nakit değerler 142,1 milyon TL, merkez bankasından alacaklar kalemi 882,3 milyon TL, BPP işlemlerinden alacaklar kalemi 250,1 milyon TL, bankalardan alacaklar kalemi 210,8 milyon TL artmıştır.

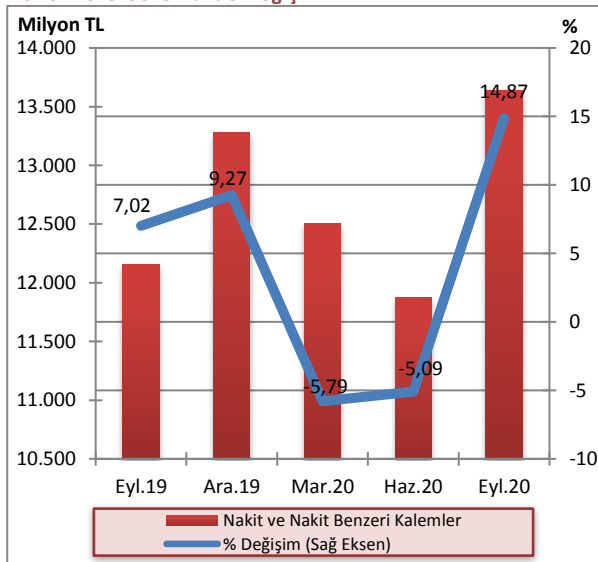
Tablo 5.10: Nakit ve Nakit Benzeri Kalemlerin Gelişimi (Milyon TL)

	2019		2020		Yüzde Değişim 06/2020 - 09/2020	
	Eylül	Aralık	Mart	Haziran		
Nakit Değerler	361,9	362,8	469,2	441,4	504,0	14,18
Merkez Bankasından Alacaklar	3.715,9	4.420,4	4.219,9	3.952,9	4.598,2	16,32
BPP İşlemlerinden Alacaklar	2.891,1	2.823,2	2.368,1	2.222,6	3.141,2	41,33
Bankalardan Alacaklar	5.182,5	5.670,9	5.451,4	5.254,8	5.393,3	2,64
Toplam	12.151,4	13.277,3	12.508,6	11.871,7	13.636,7	14,87

Kaynak: KKTÇMB

Nakit ve nakit benzeri kalemler 2019 yılı üçüncü çeyrek itibarıyla yüzde 7,02, son çeyrek itibarıyla ise yüzde 9,27 artış göstermiştir. Nakit ve nakit benzeri kalemlerde 2020 yılı Mart ve Haziran aylarında bir önceki çeyrek döneme göre sırasıyla yüzde 5,79 ve yüzde 5,09 azalış gerçekleşirken, Eylül ayında ise yüzde 14,87 artış gerçekleşmiştir.

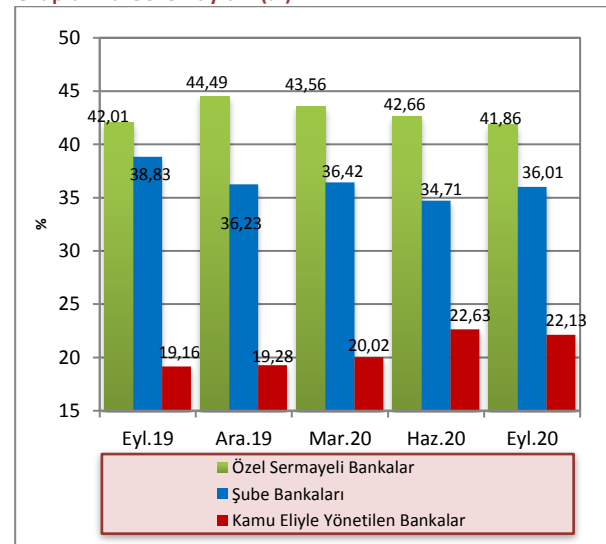
Grafik 5.5: Nakit ve Nakit Benzeri Kalemlerin Çeyrek Dönemlere Göre Yüzde Değişimi

Kaynak: KKTÇMB

2020 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla, özel sermayeli bankalar ve kamu eliyle yönetilen bankalar payında azalış, şube bankaları payında ise artış gerçekleşmiştir. Eylül 2019 - Eylül 2020 döneminde kamu eliyle yönetilen bankalar grubunda artış olurken, şube bankaları ve özel sermayeli bankalar grubunda ise düşüş gerçekleşmiştir.

Grafik 5.6: Nakit ve Nakit Benzeri Kalemlerin Banka Gruplarına Göre Payları (%)

Kaynak: KKTÇMB

5.2.3 KREDİLER

2020 yılı Eylül ayı itibarıyla 16.601,4 milyon TL olan işletme kredileri, geçmiş dönemlerde olduğu gibi krediler toplamı içinde birinci sırada yer almaktadır. Bunu, 6.269,3 milyon TL ile tüketici kredileri izlemektedir.

Eylül 2019 – Eylül 2020 döneminde işletme kredileri 12.274,1 milyon TL’den 16.601,4 milyon TL’ye, tüketici kredileri ise 4.631,6 milyon TL’den 6.269,3 milyon TL’ye yükselmiştir.

Tablo 5.11: Kredilerin Türlerine Göre Dağılımı (Milyon TL)

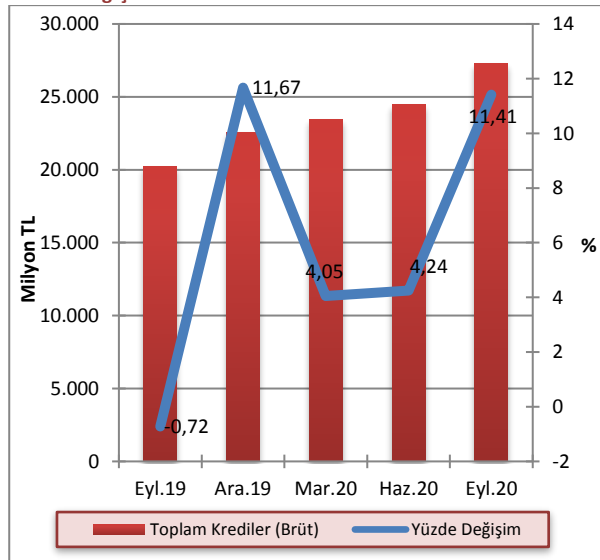
	2019			2020	
	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül
İşletme Kredileri	12.274,1	13.782,8	14.143,8	14.807,8	16.601,4
Tüketici Kredileri	4.631,6	5.075,2	5.352,9	5.618,8	6.269,3
Kredi Kartları	541,6	556,7	508,7	576,6	639,6
İskonto ve İştira Senetleri	243,0	268,3	294,3	184,5	219,5
Diğer Yatırım Kredileri	89,5	124,7	126,5	131,2	173,2
İthalat Kredileri	3,8	4,2	4,5	4,7	5,2
Fon Kaynaklı Krediler	20,7	21,5	23,1	23,6	26,0
İhtisas Kredileri	32,8	40,6	43,3	64,8	73,5
İhracat Kredileri	1,9	1,8	1,3	0,7	0,3
KKTCMB Kaynaklı Krediler	8,4	0,0	0,0	0,0	5,4
KKTCMB Aracılığıyla Kullanılan Krediler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Müşteri Adına Menkul Değer Alım Kredileri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
İhracat Garantili Yatırım Kredileri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Diğer Krediler	1.212,9	1.232,0	1.482,6	1.574,7	1.750,6
Toplam Krediler	19.060,3	21.107,8	21.981,0	22.987,4	25.764,0

Kaynak: KKTCMB

Not: TGA dâhil değildir.

Brüt krediler bir önceki çeyreğe göre 2019 yılı üçüncü çeyrekte binde 7,2 azalmış, son çeyrekte ise yüzde 11,67 artış göstermiştir. 2020 yılı birinci, ikinci ve üçüncü çeyrek itibarıyla, brüt kredilerde sırasıyla yüzde 4,05, yüzde 4,24 ve yüzde 11,41 artış gerçekleşmiştir.

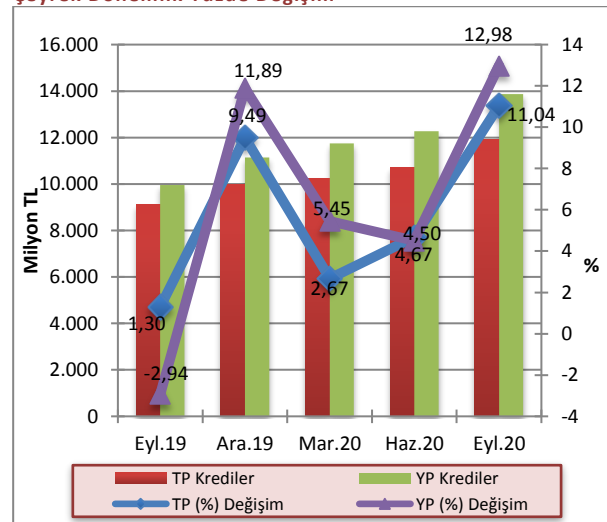
Grafik 5.7: Brüt Kredilerin Gelişimi ve Çeyrek Dönemlik Yüzde Değişim

Kaynak: KKTCMB

2020 yılının üçüncü çeyreğinde kredilerin 11.900,8 milyon TL’si TP cinsinden, 13.863,2 milyon TL’si YP cinsindedir. Söz konusu dönemde, bir önceki çeyrek döneme göre TP cinsinden kredilerde yüzde 11,04, YP cinsinden kredilerde ise yüzde 12,98 artış gerçekleşmiştir.

Grafik 5.8: Bankacılık Sektörü Kredileri TP ve YP Ayrımı ve Çeyrek Dönemlik Yüzde Değişim

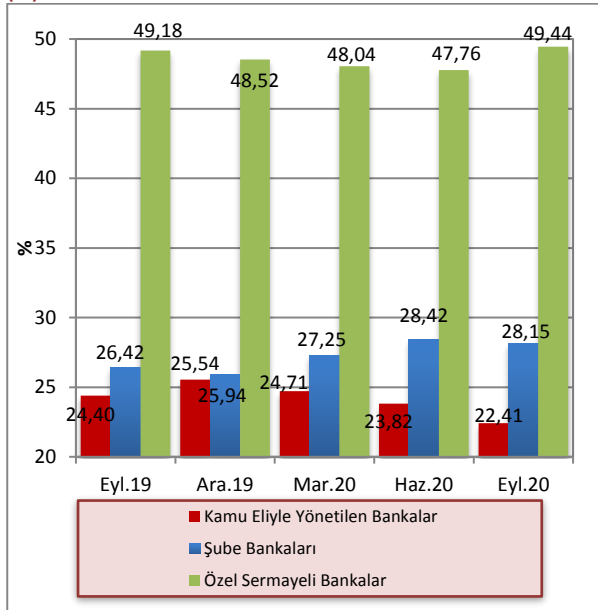

Kaynak: KKTCMB

Not: TGA dâhil değildir.

Brüt kredilerin banka gruplarına göre payları incelendiğinde, 2020 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla kamu eliyle yönetilen bankaların payı yüzde 23,82'den yüzde 22,41'e, şube bankalarının kullandığı kredilerin toplam krediler içindeki payı yüzde 28,42'den yüzde 28,15'e gerilemiş, özel sermayeli bankaların kullandığı kredilerin toplam krediler içindeki payı ise yüzde 47,76'dan yüzde 49,44'e yükselmiştir. Eylül 2019 - Eylül 2020 döneminde özel sermayeli bankalar ve şube bankalarının paylarında artış, kamu eliyle yönetilen bankaların payında azalış gerçekleşmiştir.

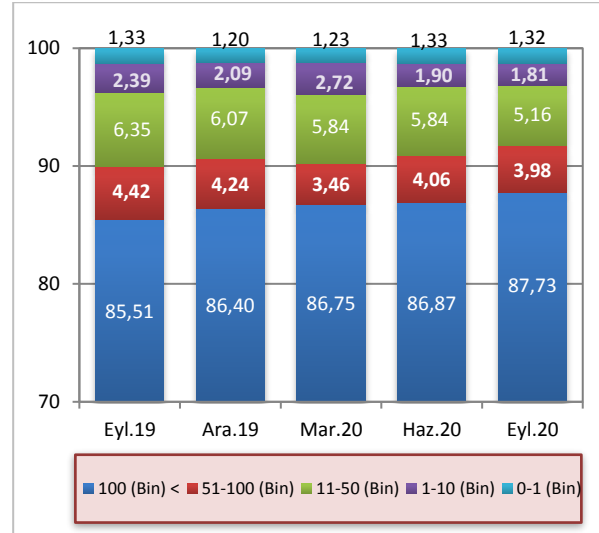
Grafik 5.9: Banka Gruplarına Göre Brüt Kredilerin Payları (%)

Kaynak: KKTÇMB

2020 yılı üçüncü çeyreği sonunda 100 bin TL'den büyük kredilerin toplam krediler içindeki payı yüzde 87,73 olmuştur. Söz konusu dönemde, kredi büyüklüklerinde ikinci sırayı yüzde 5,16'lık payla 11-50 bin TL dilimindeki krediler almaktadır. 51-100 bin TL ve 1-10 bin TL tutarlarındaki krediler ise, toplam kredilerin sırasıyla yüzde 3,98 ve yüzde 1,81'ini oluşturmaktadır. Sektördeki en düşük kredi kullanımı ise yüzde 1,32'lik payla bin TL'ye kadar olan krediler diliminde gerçekleşmiştir.

Grafik 5.10: Kredi Tutarlarının Toplam Krediler İçindeki Payı (%)

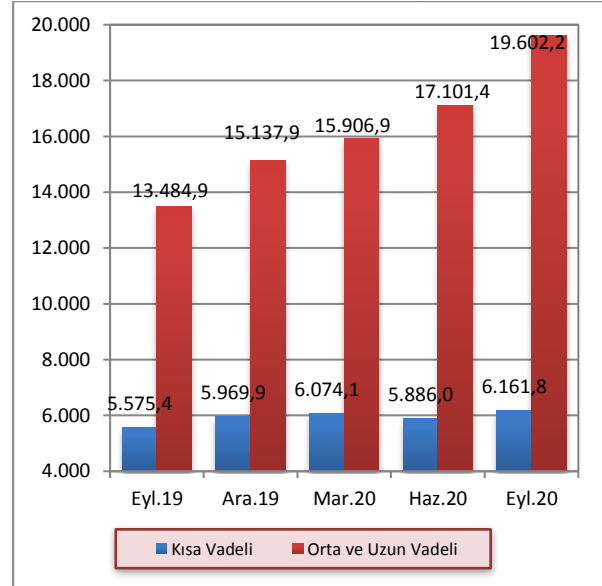

Kaynak: KKTÇMB

Not: TGA dâhil değildir.

Kısa vadeli krediler, 2020 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyrek döneme göre 5.886 milyon TL'den 6.161,8 milyon TL'ye yükselmiş, orta ve uzun vadeli krediler ise 17.101,4 milyon TL'den 19.602,2 milyon TL'ye yükselmiştir. Eylül 2019 – Eylül 2020 döneminde kısa vadeli kredilerde yüzde 10,52, orta ve uzun vadeli kredilerde ise yüzde 45,36 artış olmuştur.

Grafik 5.11: Kredilerde Vade Yapısı (Milyon TL)

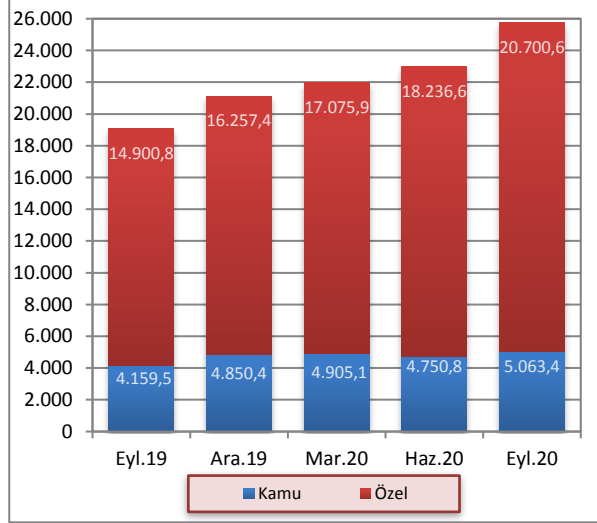
Kaynak: KKTÇMB

Not: Vadesi 1 yıla kadar olan krediler kısa vadeli olarak sınıflandırılmaktadır.

2020 yılı Eylül ayı itibarıyla bankacılık sektörü toplam kredilerinin yüzde 80,35'i özel sektöre, yüzde 19,65'i ise kamu sektörüne kullanılmıştır. Söz konusu dönemde kamu kesiminin kullandığı krediler bir önceki çeyreğe göre 4.750,8 milyon TL'den 5.063,4 milyon TL'ye, özel kesim kredileri ise 18.236,6 milyon TL'den 20.700,6 milyon TL'ye yükselmiştir.

Eylül 2019 – Eylül 2020 döneminde kamu kesimine kullanılan kredilerde yüzde 21,73, özel kesime kullanılan kredilerde ise yüzde 38,92 artış gerçekleşmiştir.

Grafik 5.12: Kredilerde Kamu ve Özel Sektör Dağılımı (Milyon TL)

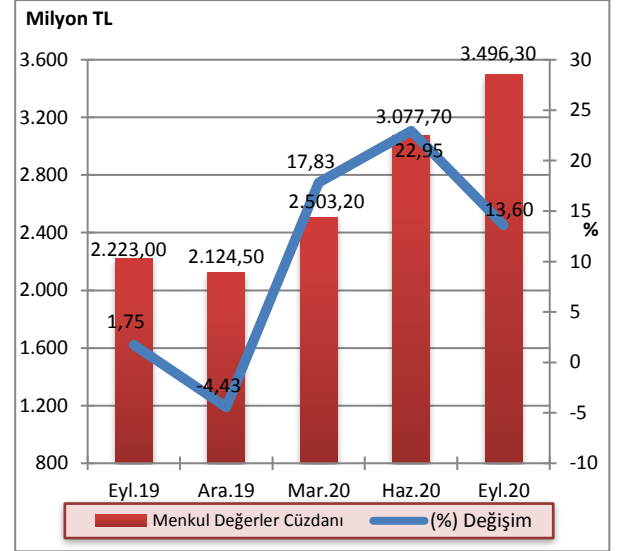

Kaynak: KKTCMB

5.2.4 MENKUL DEĞERLER CÜZDANI

MDC toplamında, 2019 yılı Eylül ayı itibarıyla yüzde 1,75 artış, Aralık ayı itibarıyla ise yüzde 4,43 azalış gerçekleşmiştir. MDC toplamı 2020 yılı Mart, Haziran ve Eylül aylarında bir önceki çeyrek döneme göre sırasıyla yüzde 17,83, yüzde 22,95 ve yüzde 13,6 artış göstermiştir.

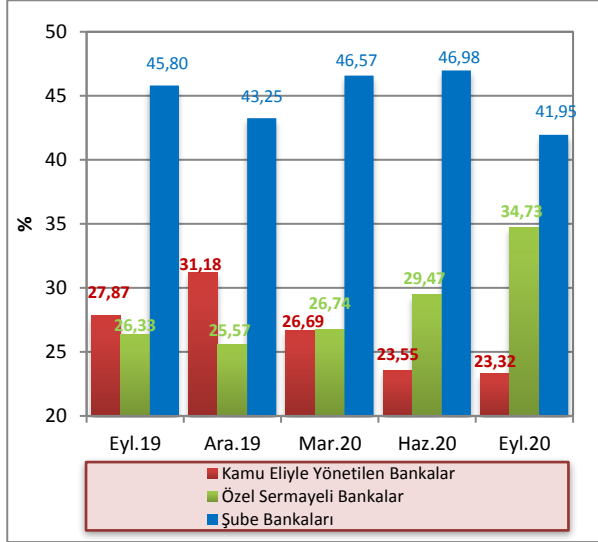
Grafik 5.13: Menkul Değerler Cüzdanı Toplamları ve Çeyrek Dönemlik Yüzde Değişim

Kaynak: KKTCMB

2020 yılının üçüncü çeyreği sonu itibarıyla bir önceki çeyreğe kıyasla kamu eliyle yönetilen bankaların toplam MDC'deki payı yüzde 23,55'ten yüzde 23,32'ye, şube bankalarının payı yüzde 46,98'den yüzde 41,95'e gerilemiş, özel sermayeli bankaların payı yüzde 29,47'den yüzde 34,73'e yükselmiştir. Eylül 2019 - Eylül 2020 döneminde kamu eliyle yönetilen bankalar ve şube bankaları payında azalış, özel sermayeli bankalar payında ise artış gerçekleşmiştir.

Grafik 5.14: Banka Gruplarına Göre Menkul Değerler Cüzdanının Payları (%)

Kaynak: KTCMB

5.2.5 MEVDUAT

Sektörün en önemli fon kaynağı olan mevduat, 2020 yılı üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 13,74 artmıştır. Mevduat bir yıllık dönemde yüzde 32,74 artış göstermiş ve 2020 yılı Eylül ayı sonunda 40.120,4 milyon TL olmuştur.

2020 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla, geçmiş dönemlerde olduğu gibi, en büyük payın 28.590 milyon TL ile tasarruf mevduatına ait olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 8.238,1 milyon TL ile ticari mevduat, 2.611,8 milyon TL ile resmi mevduat izlemektedir. Eylül 2019 – Eylül 2020 döneminde, tasarruf mevduatında yüzde 34,33, ticari mevduatta yüzde 46,41 artış, resmi mevduatta ise yüzde 8,7 düşüş gerçekleşmiştir.

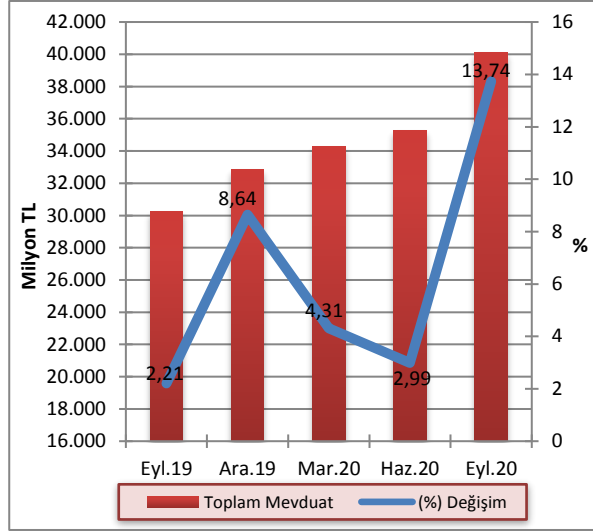
Tablo 5.12: Mevduatın Türlerine Göre Gelişimi (Milyon TL)

	2019			2020		Yüzde Değişim	
	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	06/2020 – 09/2020	09/2019 – 09/2020
Tasarruf	21.283,6	23.316,4	24.047,1	25.082,7	28.590,0	13,98	34,33
Ticari	5.626,8	6.457,5	6.968,7	7.265,8	8.238,1	13,38	46,41
Resmi	2.860,6	2.624,6	2.685,6	2.325,6	2.611,8	12,31	-8,70
Diğer	453,8	438,8	550,1	601,0	680,5	13,23	49,96
Toplam Mevduat	30.224,8	32.837,3	34.251,5	35.275,1	40.120,4	13,74	32,74
Bankalara Borçlar	2.270,1	2.436,6	2.250,8	2.242,0	2.549,6	13,72	12,31
Bankalara Borçlar Dâhil Toplam Mevduat	32.494,9	35.273,9	36.502,3	37.517,1	42.670,0	13,73	31,31

Kaynak: KTCMB

Toplam mevduat 2019 yılının üçüncü çeyreği itibarıyla yüzde 2,21, son çeyreğinde ise yüzde 8,64 artış göstermiştir. Toplam mevduatta 2020 yılının birinci, ikinci ve üçüncü çeyreğinde ise sırasıyla yüzde 4,31, yüzde 2,99 ve yüzde 13,74 artış gerçekleşmiştir.

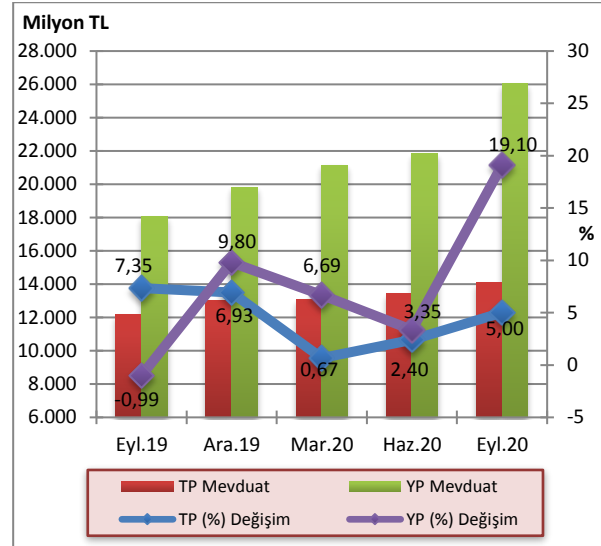
Grafik 5.15: Mevduatın Gelişimi ve Çeyrek Dönemlik Yüzde Değişimi (%)

Kaynak: KKTÇMB

2020 yılının üçüncü çeyreğinde mevduatın 14.087,4 milyon TL'sinin TP cinsinden, 26.033 milyon TL'sinin ise YP cinsinden oluştuğu gözlemlenmiştir. Söz konusu dönemde, bir önceki çeyrek döneme göre TP cinsinden mevduatta yüzde 5, YP cinsinden mevduatta ise yüzde 19,1 artış gerçekleşmiştir.

Grafik 5.16: Mevduatın TP-YP Ayrımı ile Çeyrek Dönemlik Yüzde Değişimi

Kaynak: KKTÇMB

2020 yılı Eylül ayı sonunda bir önceki çeyrek döneme göre kamu eliyle yönetilen bankaların TP mevduatında yüzde 1,61 azalış, YP mevduatında yüzde 22,08 artış, özel sermayeli bankaların TP mevduatında yüzde 6,57, YP mevduatında ise yüzde 19,75 artış gerçekleşmiştir. Aynı dönemde şube bankalarının TP mevduatında yüzde 10,92, YP mevduatında ise yüzde 15,54 artış görülmüştür.

Tablo 5.13: Banka Grupları İtibarıyla Mevduatın Gelişimi (Milyon TL)

	Haziran 2020			Eylül 2020			Yüzde Değişim		
	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam
Kamu Eliyle Yönetilen Bankalar	4.662,7	4.329,3	8.992,0	4.587,7	5.285,2	9.872,9	-1,61	22,08	9,80
Özel Sermayeli Bankalar	4.820,6	11.739,9	16.560,5	5.137,4	14.058,4	19.195,8	6,57	19,75	15,91
Şube Bankaları	3.932,8	5.789,8	9.722,6	4.362,3	6.689,4	11.051,7	10,92	15,54	13,67
Toplam Mevduat	13.416,1	21.859,0	35.275,1	14.087,4	26.033,0	40.120,4	5,00	19,10	13,74

Kaynak: KKTÇMB

Bankacılık sektörü mevduatındaki vade yoğunluğu, 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla önceki dönemlerde olduğu gibi yüzde 49,71'lik oranla bir ay vadeli mevduat toplamındadır. Bir ay vadeli mevduatı, yüzde 18,43'lük oranla üç ay vadeli, yüzde 17,22'lik oranla vadesiz, yüzde 10,66'lık oranla bir yıl vadeli ve yüzde 3,98'lik oranla 6 ay vadeli mevduat izlemektedir.

Mevduatın vade payı bir önceki çeyrek dönemle kıyaslandığında, vadesiz mevduatta 0,38, 3 ay vadeli

mevduatta 0,19, 6 ay vadeli mevduatta 0,07, 1 yıl vadeli mevduatta ise 0,47 puan artış, 1 ay vadeli mevduatta ise 1,11 puan düşüş gerçekleşmiştir.

Eylül 2019 - Eylül 2020 döneminde vadesiz ve 1 yıl vadeli mevduatta sırasıyla 2,55 ve 0,77 puan artış, 1 ay vadeli, 3 ay vadeli ve 6 ay vadeli mevduatta sırasıyla 2,12, 0,99 ve 0,21 puan düşüş olmuştur.

Tablo 5.14: Mevduatın Vade Dağılımı (%)

	2019			2020		Değişim (Puan)	
	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül	06/2020-09/2020	09/2019-09/2020
Vadesiz	14,67	14,34	15,00	16,84	17,22	0,38	2,55
1 Ay Vadeli	51,83	51,72	51,20	50,82	49,71	-1,11	-2,12
3 Ay Vadeli	19,42	19,68	19,06	18,24	18,43	0,19	-0,99
6 Ay Vadeli	4,19	3,89	4,17	3,91	3,98	0,07	-0,21
1 Yıl Vadeli	9,89	10,37	10,57	10,19	10,66	0,47	0,77
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00		

Kaynak: KKTCCMB

Bankacılık sektöründe mevduatın büyüklüğüne göre dağılımına bakıldığı zaman 2020 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla bir önceki çeyrek döneme göre 0-5 bin TL arası mevduat 345,4 milyon TL'den 341,1 milyon TL'ye, 5-10 bin TL arası mevduat 422,3 milyon TL'den 411,4 milyon TL'ye, 10-50 bin TL arası mevduat 2.740,8 milyon TL'den 2.715,5 milyon TL'ye, 50-100 bin TL arası mevduat

3.524,9 milyon TL'den 3.421,2 milyon TL'ye gerilemiş, 100 bin TL üzeri mevduat 28.241,7 milyon TL'den 33.231,2 milyon TL'ye yükselmiştir. 2020 yılının üçüncü çeyreğinde, 100 bin TL üzeri mevduatın toplam mevduat içindeki payı yüzde 82,83, 50-100 bin TL arası mevduatın toplam mevduat içindeki payı ise yüzde 8,53 olarak gerçekleşmiştir.

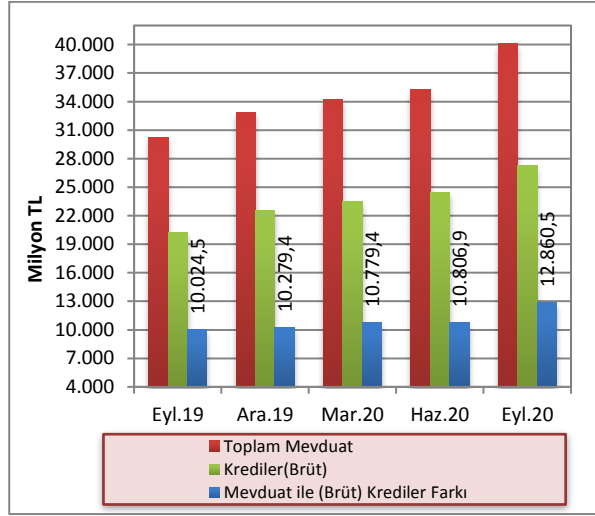
Tablo 5.15: Mevduatın Büyüklüğüne Göre Dağılımı (Milyon TL)

	2019			2020	
	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül
0-5 bin TL	325,8	335,0	333,8	345,4	341,1
5-10 bin TL	387,0	417,7	388,6	422,3	411,4
10-50 bin TL	2.498,9	2.663,7	2.565,9	2.740,8	2.715,5
50-100 bin TL	3.782,5	3.671,3	3.501,3	3.524,9	3.421,2
100 bin TL Üzeri	23.230,6	25.749,6	27.461,9	28.241,7	33.231,2
Toplam Mevduat	30.224,8	32.837,3	34.251,5	35.275,1	40.120,4

Kaynak: KKTCCMB

Toplam mevduat ile brüt krediler arasında Haziran 2020 sonunda 10.806,9 milyon TL olan fark, 2020 yılı Eylül ayı sonunda 2.053,6 milyon TL artmış ve 12.860,5 milyon TL'ye yükselmiştir.

Grafik 5.17: Mevduatlar, Brüt Krediler ve Fark

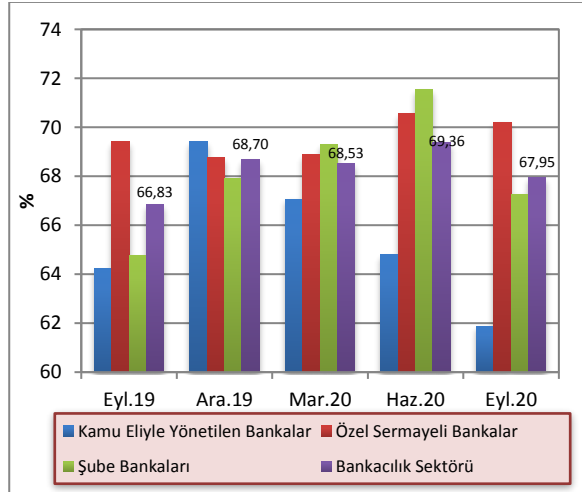

Kaynak: KKTCMB

Bankacılık sektörünün derinliği ile aracılık fonksiyonunun göstergelerinden biri olan kredilerin toplam mevduata oranı, 2020 yılının Haziran ayı sonunda yüzde 69,36 oranında gerçekleşmiş, 2020 yılının Eylül ayı sonunda ise yüzde 67,95 seviyesine gerilemiştir. Kredilerin toplam mevduata oranı bir yıllık dönemde 1,12 puan artmıştır.

2020 yılının Eylül ayı sonunda mevduatın kredilere dönüşüm oranı banka grupları bazında incelendiği zaman, özel sermayeli bankalar yüzde 70,21 ile ilk sırada yer almaktadır. Özel sermayeli bankaları yüzde 67,27'lik oranla şube bankaları takip etmektedir. Kamu bankaları ise yüzde 61,88 dönüşüm oranına sahiptir.

Grafik 5.18: Banka Grupları Bazında Mevduatın Kredilere (Brüt) Dönüşüm Oranı

Kaynak: KKTCMB

5.2.6 ÖZKAYNAKLAR

Sektörün istikrarı ve sağlıklı gelişmesi açısından büyük önem taşıyan özkaynaklar, bir önceki çeyreğe göre yüzde 5,98 artarak 2020 yılının üçüncü çeyreği sonunda 4.260,9 milyon TL düzeyine yükselmiştir.

Özkaynaklar Eylül 2019 – Eylül 2020 döneminde ise yüzde 14,59 artış göstermiştir. Bir yıllık dönemde sektörün ödenmiş sermayesi 52,2 milyon TL, yedek akçeleri ise 443 milyon TL artmıştır.

Tablo 5.16: Özkaynakların Gelişimi (Milyon TL)

	2019		2020		
	Eylül	Aralık	Mart	Haziran	Eylül
Ödenmiş Sermaye	1.329,1	1.332,3	1.332,7	1.378,9	1.381,3
Yedek Akçeler	923,6	929,0	1.088,4	1.207,3	1.366,6
Sabit Kıymet					
Yeniden	2,2	3,0	3,0	3,0	3,6
Değerleme Fonu					
Menkul Değerler					
Değer Artış Fonu	150,1	168,4	173,8	181,0	215,1
Dönem	749,2	808,9	196,2	351,0	556,8
Kârı (Zararı)	564,3	558,8	1.166,5	899,1	737,5
Geçmiş Yıllar Kârı (Zararı)					
Toplam	3.718,5	3.800,4	3.960,6	4.020,3	4.260,9

Kaynak: KKTCMB

5.3 PARA ARZI

En dar tanımlı para arzı M1, 2020 yılının Haziran ayına göre 2020 yılı Eylül ayı sonunda yüzde 13,98 artmış, 8.528 milyon TL'den 9.719,8 milyon TL'ye yükselmiştir. M1 para arzında bir yıllık dönemde yüzde 43,46 artış olmuştur.

Haziran 2020 sonunda 35.868,4 milyon TL düzeyinde olan M2 tanımlı para arzı, 2020 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 13,44 artarak 40.687,9 milyon TL'ye yükselmiştir. M2 para arzı bir yıllık dönemde ise yüzde 35,13 artış göstermiştir.

M2 para arzına resmi mevduat ve KKTC Merkez Bankası nezdindeki diğer mevduatın ilave edilmesiyle bulunan en geniş tanımlı para arzı M3, 2020 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 14,27 artarak 38.322,4 milyon TL'den 43.790,6 milyon TL seviyesine yükselmiştir. M3'te bir önceki yılın aynı dönemine göre meydana gelen artış oranı ise yüzde 31,73'tür.

Tablo 5.17: Para Arzı Verileri (Milyon TL)

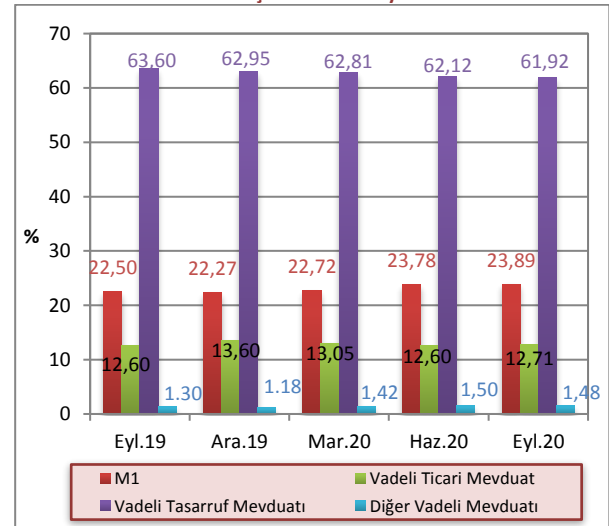
Yıllar	Dönem	M1	Yıllık Yüzde Değişim	M2	Yıllık Yüzde Değişim	M3	Yıllık Yüzde Değişim
2016	III	3.158,0	11,59	15.285,2	7,04	16.319,0	8,02
	IV	3.544,1	24,74	16.946,4	19,21	17.996,6	19,10
2017	I	3.754,8	34,20	18.019,6	25,66	19.209,2	26,53
	II	3.906,7	31,23	18.670,5	27,70	20.066,2	28,69
	III	4.126,2	30,66	19.847,4	29,85	21.240,3	30,16
	IV	4.403,3	24,24	21.181,5	24,99	22.789,8	26,63
2018	I	4.826,2	28,53	22.844,7	26,78	24.492,6	27,50
	II	5.342,4	36,75	24.489,5	31,17	26.341,2	31,27
	III	6.244,7	51,34	28.565,7	43,93	30.698,9	44,53
	IV	5.726,7	30,05	26.846,9	26,75	28.868,4	26,67
2019	I	6.297,8	30,49	29.051,7	27,17	31.226,9	27,50
	II	6.581,7	23,20	30.066,1	22,77	32.390,9	22,97
	III	6.775,1	8,49	30.109,1	5,40	33.243,7	8,29
	IV	7.386,0	28,97	33.164,4	23,53	35.890,4	24,32
2020	I	7.871,1	24,98	34.643,4	19,25	37.619,0	20,47
	II	8.528,0	29,57	35.868,4	19,30	38.322,4	18,31
	III	9.719,8	43,46	40.687,9	35,13	43.790,6	31,73

Kaynak: KKTCCMB

Önceki dönemlerde olduğu gibi, Eylül 2020 itibarıyla M2'deki en büyük payın yüzde 61,92 ile vadeli tasarruf mevduatında olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla, yüzde 23,89'luk payla M1, yüzde 12,71 ile vadeli ticari mevduat ve yüzde 1,48'lik oranla diğer vadeli mevduat izlemektedir.

M2 içinde en büyük payı oluşturan vadeli tasarruf mevduatı, Eylül 2019 - Eylül 2020 döneminde oransal olarak 1,68 puan azalarak yüzde 63,6'dan yüzde 61,92'ye gerilemiştir. Söz konusu dönemde, M2'nin diğer alt bileşenlerinden M1, oransal olarak yüzde 22,5'den yüzde 23,89'a, vadeli ticari mevduat yüzde 12,6'dan yüzde 12,71'e, diğer vadeli mevduat ise yüzde 1,3'ten yüzde 1,48'e yükselmiştir.

Grafik 5.19: M2'nin Bileşenlerinin Payları

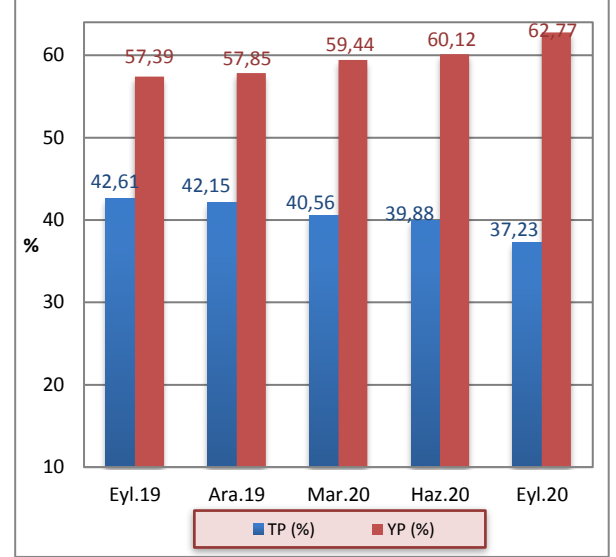
Kaynak: KKTCCMB

M3 tanımlı para arzının TP-YP yüzde dağılımı Eylül 2020 itibarıyla incelendiğinde, TP kalemlerinin M3 içindeki payının yüzde 37,23, YP kalemlerinin ise yüzde 62,77 oranında olduğu görülmektedir. Bu paylar Eylül 2019 sonunda TP'de yüzde 42,61, YP'de ise yüzde 57,39 seviyesinde idi.

5.4 BANKALARARASI PARA PİYASASI GENEL GÖRÜNÜM

KKTÇ Merkez Bankası bünyesinde faaliyet gösteren bankalararası para piyasasında 2020 yılı üçüncü çeyrek itibarıyla TL'de 787, ABD dolarında 675, avroda 252 ve sterlinde 479 adet işlem gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde, TP cinsinden 59.058 milyon TL, YP cinsinden, 2.273 milyon ABD doları, 3.158 milyon avro ve 5.112 milyon sterlin tutarında işlem gerçekleşmiştir.

Grafik 5.20: M3'ün TP - YP Yüzde Dağılımı

Kaynak: KKTÇMB

Tablo 5.18: Gerçekleşen İşlem Hacmi (x1.000) ve Adedi

	TL		₺		€		£	
	Adet	Hacim	Adet	Hacim	Adet	Hacim	Adet	Hacim
2019 - Q3	878	49.312.550	518	1.367.725	215	8.981.250	567	6.124.550
2019 - Q4	855	59.581.150	600	2.333.775	162	9.307.000	580	6.981.350
2020 - Q1	845	61.885.050	523	1.786.925	189	7.218.250	549	6.072.875
2020 - Q2	752	42.667.500	539	1.440.375	211	5.633.725	423	3.850.000
2020 - Q3	787	59.058.150	675	2.272.575	252	3.157.825	479	5.112.275

Kaynak: KKTÇMB

2020 yılı üçüncü çeyrekte gerçekleşen BPP işlem hacimlerinin para cinslerine göre yüzde dağılımlarına bakıldığında, TL'de yüzde 99,99, ABD dolarında yüzde 99,91, avroda yüzde 98,85 ve sterlinde yüzde 100 oranlarında gecelik vadede işlem gerçekleştiği

görülmektedir. Aynı dönemde bir aylık işlemlerin ise payı TL'de onbinde 1, ABD dolarında onbinde 9 olarak gerçekleşmiştir. Avroda 1 aylık işlemlerin payı yüzde 1,08, 3 aylık işlemlerin payı ise on binde 6 oranında gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 5.19: Gerçekleşen İşlem Hacmi (x1.000)

	TL		₺		€		£	
	Hacim	Pay (%)	Hacim	Pay (%)	Hacim	Pay (%)	Hacim	Pay (%)
2019 Q3	49.312.550		1.367.725		8.981.250		6.124.550	
G	49.093.550	99,56	1.367.225	99,96	8.979.850	99,98	6.111.550	99,79
1H	175.000	0,35						
1A	44.000	0,09	500	0,04	1.400	0,02	13.000	0,21
2019 Q4	59.581.150		2.333.775		9.307.000		6.981.350	
G	59.562.650	99,97	2.333.375	99,98	9.302.000	99,95	6.968.400	99,81
1H	7.500	0,01						
2H			300	0,02				
3H								
1A	11.000	0,02			5.000	0,05	12.950	0,19
3A			100					
2020 Q1	61.885.050		1.786.925		7.218.250		6.072.875	
G	61.884.050	100,00	1.786.925	100,00	7.210.950	99,90	6.068.075	99,92
1H	1.000							
2H								
3H								
1A					7.300	0,10	4.800	0,08
3A								
2020 Q2	42.667.500		1.440.375		5.633.725		3.850.000	
G	42.667.000	100,00	1.440.375	100,00	5.608.500	99,55	3.846.050	99,90
1H					150	0,00		
2H								
3H								
1A	500	0,00			25.000	0,44	3.950	0,10
3A					75	0,00		
2020 Q3	59.058.150		2.272.575		3.157.825		5.112.275	
G	59.053.650	99,99	2.270.575	99,91	3.121.600	98,85	5.112.275	100,00
1H								
2H								
3H								
1A	4.500	0,01	2.000	0,09	34.225	1,08		
3A					2.000	0,06		

Kaynak: KKTÇMB

Not: G:Gecelik

H:Haftalık

A:Aylık

2020 yılı üçüncü çeyreğinde gerçekleşen gecelik vadeli işlemlerde ortalama faiz oranları TL’de yüzde 6,14, ABD dolarında yüzde 0,54, avroda yüzde 0,13, sterlinde ise yüzde 0,28’dir. 1 ay vadeli işlemlerin ortalama faiz

oranları TL’de yüzde 9,5, ABD dolarında yüzde 0,6, avroda yüzde 0,36 olarak gerçekleşmiştir. 3 ay vadeli işlemlerde ise ortalama faiz oranları avroda yüzde 1,3 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5.20: Ortalama Faiz Oranları (%)

	2019			2020		
	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	
TL	G	14,76	9,25	7,01	5,75	6,14
	1H	16,97	8,88	9,75		
	2H					
	1A	18,50	10,42		7,00	9,50
	3A					
	G	1,25	1,22	0,72	0,50	0,54
₺	1H					
	2H		1,50			
	3H					
	1A	1,50				0,60
	3A		4,00			
	G	0,32	0,16	0,07	0,07	0,13
€	1H				1,25	
	2H					
	3H					
	1A	0,70	0,45	0,39	0,29	0,36
	3A				1,50	1,30
	G	0,53	0,37	0,20	0,20	0,28
£	1H					
	2H					
	3H					
	1A	1,40	0,67	0,44	0,32	

Kaynak: KTCMB

Not: G:Gecelik

H:Haftalık

A:Aylık

5.5 KREDİ KARTLARI AZAMI FAİZ ORANLARI

20 Kasım 2014 tarih, 232 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 58/2014 Sayılı “Banka Kartları ve Kredi Kartları Yasası”, kredi kartları işlemlerinde uygulanacak azami aylık akdi ve gecikme faiz oranlarını belirleme görev ve yetkisini KKTC Merkez Bankası’na vermiştir.

KKTC Merkez Bankası bu çerçevede kredi kartları azami aylık akdi ve gecikme faiz oranlarını ilk kez 2 Ocak 2015 tarihinde yayımlayarak yürürlüğe koymuştur.

KKTC Merkez Bankası tarafından belirlenerek yayımlanan kredi kartları azami aylık akdi ve gecikme faiz oranlarına ilişkin bilgi aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

2020 yılı Mart ayı itibarıyla Covid-19’un ülkemizde görülmesi sonrasında alınan önlemler kapsamında kredi kartı faiz oranlarında da indirimler yapılmış ve Nisan ayı itibarıyla azami aylık akdi faiz oranı TP için yüzde 1, YP için yüzde 0,75 olarak belirlenerek, bu uygulama Temmuz ve Eylül kararlarında da devam etmiştir.

Tablo 5.21: Kredi Kartları Azami Faiz Oranları (%)

Yürürlük Tarihi	TP		YP	
	Azami Aylık Akdi	Azami Aylık Gecikme	Azami Aylık Akdi	Azami Aylık Gecikme
01/07/2016 (RG 85)	2,14	2,64	1,26	1,76
01/10/2016 (RG 123)	2,12	2,62	1,24	1,74
02/01/2017 (RG 2)	2,06	2,56	1,23	1,73
03/04/2017 (RG 61)	2,00	2,50	1,21	1,71
03/07/2017 (RG 113)	1,97	2,47	1,20	1,70
02/10/2017 (RG 161)	2,00	2,50	1,18	1,68
02/01/2018 (RG 1)	2,06	2,56	1,17	1,67
02/04/2018 (RG 303)	2,16	2,66	1,16	1,66
02/07/2018 (RG 102)	2,26	2,76	1,15	1,65
01/10/2018 (RG 143)	2,54	3,04	1,18	1,68
02/01/2019 (RG 1)	3,40	3,90	1,18	1,68
01/04/2019 (RG 45)	3,22	3,72	1,18	1,68
01/07/2019 (RG 90)	3,18	3,68	1,20	1,70
01/10/2019 (RG 714)	2,98	3,48	1,21	1,71
02/01/2020 (RG 1)	2,35	2,85	1,21	1,71
01/04/2020 (RG 56)	1,00	1,50	0,75	1,25
01/07/2020 (RG 123)	1,00	1,50	0,75	1,25
01/10/2020 (RG 188)	1,00	1,50	0,75	1,25

Kaynak: KKTCMB

5.6 BANKACILIK DIŞI FİNANS SEKTÖRÜ

5.6.1 ULUSLARARASI BANKACILIK BİRİMLERİ

2020 yılı Eylül ayı itibarıyla altı adet olan Uluslararası Bankacılık Birimleri'nin toplam aktif büyüklüğü 2019 yılına göre yüzde 13,24 oranında azalarak 300,1 milyon ABD doları seviyesine gerilemiştir. Bu dönemde nakit ve nakit benzeri kalemler yüzde 37,62 oranında azalarak 81,1 milyon ABD dolarına, brüt krediler yüzde 3,09 oranında azalışla 207,1 milyon ABD dolarına gerilemiş, diğer aktifler ise yüzde 440,91 oranında artışla 11,9 milyon ABD doları seviyesine yükselmiştir.

Aralık 2019 - Eylül 2020 döneminde, mevduat yüzde 15,43 oranında azalmış ve 235,7 milyon ABD doları seviyesine gerilemiştir. Bankalara borçlar yüzde 36,07'lik artışla 8,3 milyon ABD dolarına ulaşırken, özkaynaklar yüzde 8,15'lik düşüşle 55,2 milyon ABD doları, diğer pasifler kalemi ise yüzde 10'luk azalışla 0,9 milyon ABD doları seviyesine gerilemiştir.

Tablo 5.22: Uluslararası Bankacılık Birimleri Konsolide Bilançosu (Milyon ABD doları)

	Aralık 2019	Eylül 2020	Yüzde Değişim
Nakit ve Nakit Benzeri Kalemler	130,0	81,1	-37,62
Krediler (Brüt)	213,7	207,1	-3,09
Diğer Aktifler	2,2	11,9	440,91
Aktif/Pasif	345,9	300,1	-13,24
Mevduat	278,7	235,7	-15,43
Bankalara Borçlar	6,1	8,3	36,07
Özkaynaklar	60,1	55,2	-8,15
Diğer Pasifler	1,0	0,9	-10,00

Kaynak: KKTCMB

5.6.2 SİGORTA ŞİRKETLERİ

2019 yılsonu itibarıyla sektörde hizmet vermekte olan toplam 33 adet sigorta şirketi bulunmaktadır. 2018 yılsonu itibarıyla 711,7 milyon TL olan sigorta şirketlerinin konsolide aktif büyüklüğü 2019 yılsonu itibarıyla yüzde 20,25 oranında artarak 855,8 milyon TL'ye yükselmiştir. 2019 yılsonu itibarıyla nakit değerler 284,8 milyon TL, alacaklar 178,7 milyon TL ve sabit değerler 171,6 milyon TL seviyesinde gerçekleşmiştir.

Sigortacılık sektörü konsolide bilançosunun pasif kalemlerinden borçlar bir yıllık dönemde (Aralık 2018-Aralık 2019) yüzde 2,87 artarak 96,8 milyon TL, karşılıklar yüzde 27,74 artarak 498,3 milyon TL, özkaynaklar yüzde 11,78 artarak 176,5 milyon TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde kâr ise yüzde 25,43 oranında artarak 66,1 milyon TL'ye yükselmiştir.

Tablo 5.23: Sigorta Şirketleri Konsolide Bilançosu (Milyon TL)

	2018	2019	Yüzde Değişim
Nakit Değerler	235,7	284,8	20,83
Alacaklar	148,3	178,7	20,50
Sabit Değerler	154,1	171,6	11,36
Diğer Aktifler	173,6	220,7	27,13
Aktif/Pasif	711,7	855,8	20,25
Borçlar	94,1	96,8	2,87
Karşılıklar	390,1	498,3	27,74
Özkaynaklar	157,9	176,5	11,78
Kâr/Zarar	52,7	66,1	25,43
Diğer Pasifler	16,9	18,1	7,10

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı - Para Kambiyo ve İnkişaf Sandığı İşleri Dairesi

5.6.3 KOOPERATİFLER

Ülkede faaliyet gösteren kooperatiflerle ilgili Aralık 2019 tarihli bilanço, 31 Aralık 2019 tarihine göre teftiş edilmiş ve gözetim sistemine bilanço sunan toplam 66 adet kooperatifin verilerinden hazırlanmıştır.

2018 yılsonu itibarıyla 1.768,2 milyon TL olan yıl içinde teftiş edilmiş ve gözetim sistemine bilanço sunan kooperatiflerin aktif büyüklüğü 2019 yılsonu itibarıyla yüzde 10,52 oranında artarak 1.954,2 milyon TL seviyesinde gerçekleşmiştir.

Aralık 2019 sonu itibarıyla bir önceki yıla kıyasla nakit ve nakit benzeri kalemler yüzde 18,97 artarak 895,1 milyon TL'ye, brüt krediler ise binde 5,2 artarak 947,2 milyon TL'ye yükselmiştir.

Aynı dönemde mevduat yüzde 12,38'lik artışla 1.721,4 milyon TL'ye, özkaynaklar yüzde 2,88'lik artışla 160,7 milyon TL'ye yükselmiş, diğer pasifler ise yüzde 10,1'lik azalışla 72,1 milyon TL'ye gerilemiştir.

Tablo 5.24: Kooperatifler Konsolide Bilançosu (Milyon TL)

	2018	2019	Yüzde Değişim
Nakit ve Nakit Benzeri Kalemler	752,4	895,1	18,97
Krediler (Brüt)	942,3	947,2	0,52
Diğer Aktifler	73,5	111,9	52,2
Aktif/Pasif	1.768,2	1.954,2	10,52
Mevduat	1.531,8	1.721,4	12,38
Özkaynaklar	156,2	160,7	2,88
Diğer Pasifler	80,2	72,1	-10,10

Kaynak: KKTC Kooperatif Şirketler Mukayyitliği

5.6.4 DÖVİZ BÜROLARI

2019 yılsonu itibarıyla faaliyette olan 43 adet döviz bürosu bulunmaktadır. Döviz büroları konsolide bilançosu incelendiği zaman, 2019 yılsonu itibarıyla bir önceki yıla göre, hazır değerler, ticari ve diğer alacaklar ve stoklar kalemlerinde artış olduğu görülmektedir. 2019 yılsonu itibarıyla bir önceki yıla göre, hazır değerler kaleminde 1,9 milyon TL, ticari ve diğer alacaklar kaleminde 600 bin TL, stoklar kaleminde 3,4 milyon TL artış gerçekleşmiştir.

Döviz büroları konsolide aktif büyüklüğü 2019 yılsonu itibarıyla bir önceki yıla göre yüzde 16,67 oranında artarak 41,3 milyon TL'ye yükselmiştir. 2019 yılsonu itibarıyla, pasif yapısındaki kısa vadeli yabancı kaynaklar 6,4 milyon TL, uzun vadeli yabancı kaynaklar 700 bin TL, özkaynaklar 34,2 milyon TL, kâr ise 800 bin TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 5.25: Döviz Büroları Konsolide Bilançosu (Milyon TL)

	2018	2019	Yüzde Değişim
Dönen Varlıklar	34,6	40,7	17,63
- Hazır Değerler	19,5	21,4	9,74
- Ticari ve Diğer Alacaklar	0,2	0,8	300,00
- Stoklar	14,9	18,3	22,82
- Diğer Dönen Varlıklar	-	0,2	100,00
Duran Varlıklar	0,8	0,6	-25,00
Aktif/Pasif	35,4	41,3	16,67
Yabancı Kaynaklar	8,0	7,1	-11,25
- Kısa Vadeli	5,9	6,4	8,47
- Uzun Vadeli	2,1	0,7	-66,67
Özkaynaklar	27,4	34,2	24,82
- Kâr/Zarar	-0,3	0,8	366,67
- Diğer Özkaynaklar	27,7	33,4	20,58

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı - Para Kambiyo ve İnkışaf Sandığı İşleri Dairesi.

Not: 2018 yılsonu konsolide bilançosu 35 adet döviz bürosunun, 2019 yılsonu konsolide bilançosu ise 39 adet döviz bürosunun verilerinden oluşmaktadır.

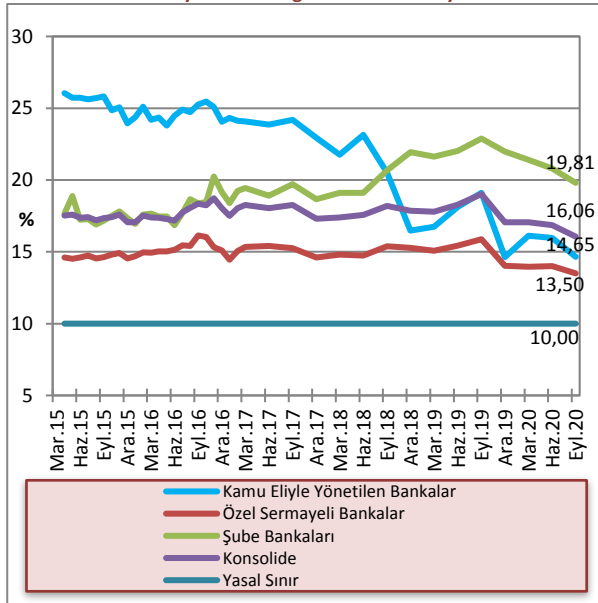
6 FİNANSAL İSTİKRAR ANALİZİ

6.1 SERMAYE YETERLİLİĞİ

2020 yılının üçüncü çeyreğinde sektörün sermaye yeterliliği standart rasyosu bir önceki çeyreğe göre 0,8 puan azalarak yüzde 10 olan yasal sınırın üzerinde, yüzde 16,06 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Eylül 2020 itibarıyla banka grupları bazında SYSR, kamu eliyle yönetilen bankalarda yüzde 14,65, özel sermayeli bankalarda yüzde 13,5 ve şube bankalarında yüzde 19,81 olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılının Haziran ayı itibarıyla bu oranlar sırasıyla yüzde 15,97, 14 ve 20,81 seviyesinde idi. Önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında 2020 Eylül ayı itibarıyla SYSR, kamu eliyle yönetilen bankalarda 4,46 puan, özel sermayeli bankalarda 2,38 puan, şube bankalarında 1,08 puan azalmıştır.

Grafik 6.1: Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu

Kaynak: KKTCCMB

Sektörün risk ağırlıklı varlıklarının 2020 yılı Eylül ayı sonunda 2020 yılı Haziran ayına göre kıyaslandığında, yüzde 0 risk ağırlığı taşıyan varlıkların yüzde 19,4, yüzde 50 risk ağırlığı taşıyan varlıkların yüzde 15,4, yüzde 100 risk ağırlığı taşıyan varlıkların yüzde 12,4 arttığı görülmüştür. İlgili dönemde piyasa riski ve operasyonel risk toplamı bir önceki döneme göre 254,6 milyon TL artarak 5.242,5 milyon TL'ye yükselmiştir. Sektörün piyasa riski ve operasyonel risk toplamı bir yıllık dönemde (Eylül 2019 - Eylül 2020) 1.406,5 milyon TL artmıştır.

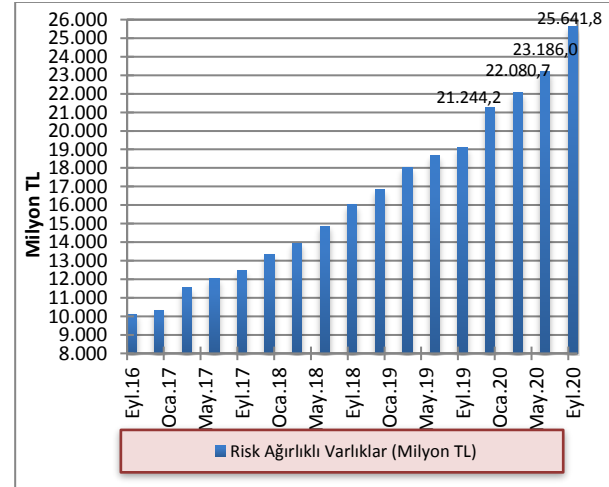
Tablo 6.1: Risk Ağırlıklı Varlıklar (Milyon TL)

	Eyl. 2019	Ara. 2019	Mart 2020	Haz. 2020	Eyl. 2020	Yüzde Değişim (06/20-09/20)
% 0	14.534,4	14.865,8	15.205,2	15.357,5	18.330,9	19,4
% 20	7.340,8	8.565,5	8.365,9	8.327,3	8.202,0	-1,5
% 50	8.291,1	9.076,9	11.068,3	11.725,3	13.527,5	15,4
% 100	9.649,9	10.464,6	10.085,5	10.670,7	11.995,1	12,4
Piyasa Riski + Operasyonel Risk	3.836	4.528,1	4.787,9	4.987,3	5.242,5	5,1

Kaynak: KKTCCMB

2020 yılının üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre, risk ağırlıklı varlıklarda yüzde 11 artış olmuştur. 2020 yılı Haziran ayı itibarıyla 23.186 milyon TL olan risk ağırlıklı varlıkların ağırlıklandırılmış toplamı, 2020 yılının Eylül ayı sonunda 2.445,8 milyon TL artarak 25.641,8 milyon TL düzeyine yükselmiştir. Sektörün risk ağırlıklı varlıkları Eylül 2019 - Eylül 2020 döneminde yüzde 34,3 artmıştır.

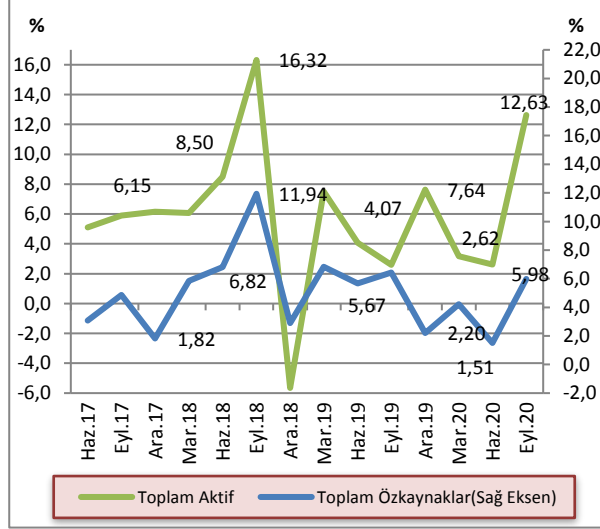
Grafik 6.2: Risk Ağırlıklı Varlıklar

Kaynak: KKTCCMB

2020 yılının Eylül ayı sonu itibarıyla Haziran ayına göre toplam aktifler yüzde 12,63, toplam özkaynaklar ise yüzde 5,98 artmıştır. Toplam aktifler ve özkaynaklar önceki yılın aynı dönemine göre sırasıyla, yüzde 28,38 ve yüzde 14,59 artmıştır.

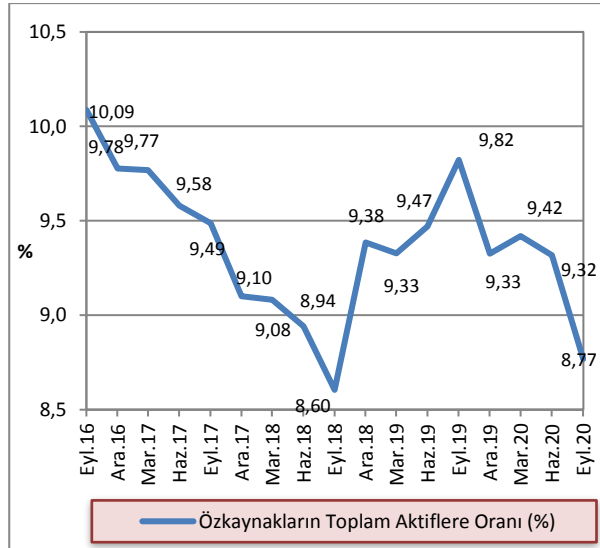
Grafik 6.3: Toplam Özkaynaklar ve Toplam Aktiflerdeki Artış Oranları (Önceki Çeyreğe Göre)

Kaynak: KTCMB

2019 yılı son çeyreğinde azalan bankacılık sektöründeki toplam özkaynakların toplam aktiflere oranı, 2020 yılının birinci çeyreğinde artmış, ikinci ve üçüncü çeyreğinde ise tekrar gerileyerek sırasıyla yüzde 9,32 ve 8,77 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Grafik 6.4: Bankacılık Sektörünün Özkaynaklarının Toplam Aktiflere Oranı

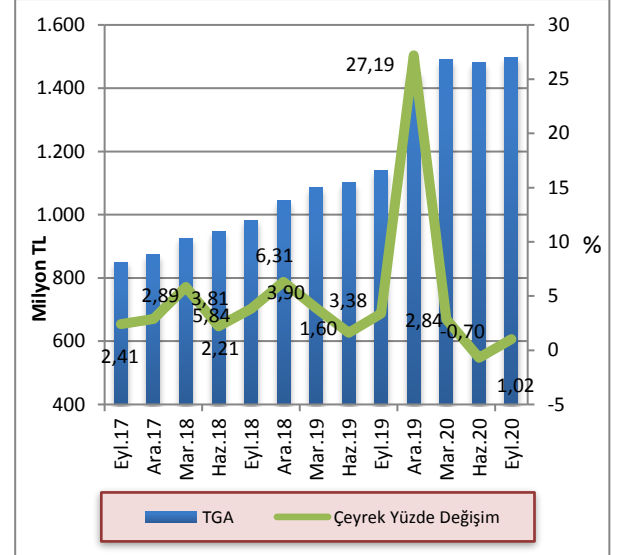

Kaynak: KTCMB

6.2 TAHSİLİ GECİKMİŞ ALACAKLAR

2020 yılının Haziran ayı sonu itibarıyla 1.481 milyon TL olan sektörün toplam tahsili gecikmiş alacakları, 2020 Eylül ayı sonu itibarıyla yüzde 1 artarak 1.496 milyon TL'ye yükselmiştir. Tahsili gecikmiş alacaklar bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 31,2 artmıştır.

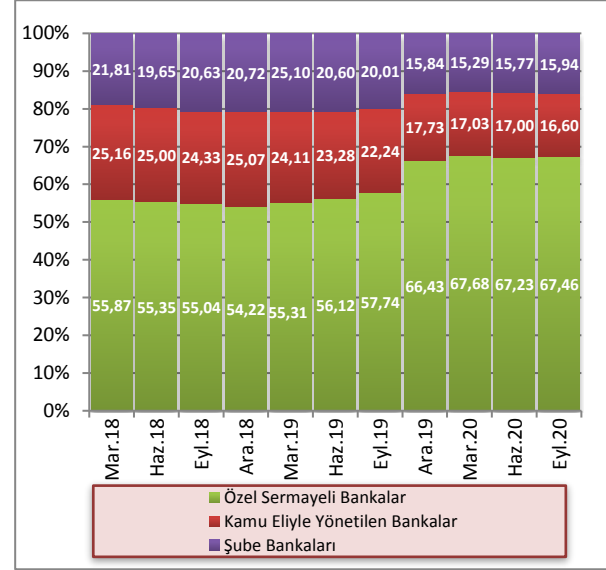
Grafik 6.5: Tahsili Gecikmiş Alacakların Gelişimi

Kaynak: KTCMB

2020 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla kamu eliyle yönetilen bankaların toplam TGA içindeki paylarında bir önceki çeyreğe göre azalış, özel sermayeli bankaların ve şube bankalarının payında ise artış olduğu görülmektedir. Buna göre, Haziran 2020 – Eylül 2020 döneminde kamu eliyle yönetilen bankaların payı yüzde 17'den yüzde 16,6'ya gerilerken, özel sermayeli bankaların toplam TGA içindeki payı yüzde 67,23'ten yüzde 67,46'ya ve şube bankalarının toplam TGA içindeki payı ise yüzde 15,77'den yüzde 15,94'e yükselmiştir. Eylül 2019 – Eylül 2020 döneminde özel sermayeli bankaların toplam TGA içindeki payı yüzde 57,74'ten yüzde 67,46'ya yükselmiş, şube bankalarının payı yüzde 20,01'den yüzde 15,94'e, kamu eliyle yönetilen bankaların payı yüzde 22,24'ten yüzde 16,60'a gerilemiştir.

Grafik 6.6: Banka Gruplarına Göre Takipteki Alacakların Dağılımı

Kaynak: KKTÇMB

2020 yılı üçüncü çeyreğinde, toplam aktifler 48.597 milyon TL, toplam brüt krediler 27.259,9 milyon TL seviyesinde gerçekleşmiş, TGA'lar 1.495,9 milyon TL, özel karşılıklar 835,7 milyon TL olmuştur. Banka grupları bazında incelendiğinde, 2020 yılı Eylül ayı itibarıyla kamu eliyle yönetilen bankalarda toplam aktifler 11.064,2 milyon TL, toplam brüt krediler 6.109,1 milyon TL, TGA'lar 248,3 milyon TL, özel karşılıklar ise 216,2 milyon TL seviyesindedir.

Özel sermayeli bankalarda toplam aktifler 22.410,1 milyon TL, toplam brüt krediler 13.477,4 milyon TL, TGA'lar 1.009,1 milyon TL, özel karşılıklar 427,5 milyon TL düzeyindedir. Şube bankalarında ise toplam aktifler 15.122,7 milyon TL, toplam brüt krediler 7.673,4 milyon TL, TGA'lar 238,5 milyon TL, özel karşılıklar 192 milyon TL seviyesindedir.

Tablo 6.2: Banka Gruplarına Göre Seçilmiş Bazı Kalemlerin Gelişimi (Milyon TL)

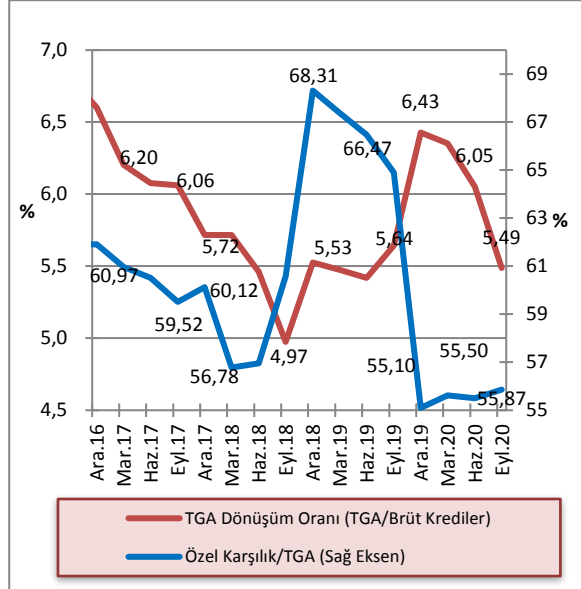
	Toplam Aktifler			Toplam Brüt Krediler			TGA			Özel Karşılıklar		
	Mart 20	Haz. 20	Eyl. 20	Mart 20	Haz. 20	Eyl. 20	Mart 20	Haz. 20	Eyl. 20	Mart 20	Haz. 20	Eyl. 20
Kamu Eliyle Yönetilen Bankalar	9.737,6	10.135,5	11.064,2	5.799,5	5.827,2	6.109,1	253,9	251,7	248,3	218,6	217,8	216,2
Özel Sermayeli Bankalar	19.274,1	19.512,2	22.410,1	11.276,9	11.686,7	13.477,4	1.009,2	995,6	1.009,1	431,3	419,0	427,5
Şube Bankaları	13.033,9	13.498,6	15.122,7	6.395,7	6.954,3	7.673,4	228,0	233,5	238,5	179,5	184,9	192,0
Toplam	42.045,6	43.146,3	48.597,0	23.472,1	24.468,2	27.259,9	1.491,1	1.480,8	1.495,9	829,4	821,7	835,7

Kaynak: KKTÇMB

2016 yılı Aralık ayı itibarıyla yüzde 6,82 olan TGA dönüşüm oranı bu tarihten sonra düşüş eğilimine girmiş ve Eylül 2018 'e kadar düşüşüne devam ederek yüzde 4,97 seviyesine gerilemiştir. 2018 yılı Aralık ayı ile birlikte tekrar yükselmeye başlayan TGA dönüşüm oranı, 2019 yılı Aralık sonunda ise yüzde 6,43 seviyesine ulaşmıştır. 2020 yılı Mart, Haziran ve Eylül dönemlerinde sırasıyla yüzde 6,35, 6,05 ve 5,49 olan TGA dönüşüm oranında, bir yıllık dönemde (Eylül 2019 – Eylül 2020) 0,15 puan düşüş yaşanmıştır.

TGA için ayrılan karşılıkların toplam TGA'ya oranı, 2020 yılı Mart ayı sonu itibarıyla yüzde 55,6 iken, Haziran 2020'de 0,1 puan azalarak yüzde 55,5'ya gerilemiş ve Eylül ayında ise 0,3 puan artışla 55,8'e yükselmiştir. Eylül 2019 – Eylül 2020 arasındaki bir yıllık dönemde ise TGA için ayrılan karşılıkların toplam TGA'ya oranı yüzde 64,9'dan yüzde 55,8'e düşmüştür.

Grafik 6.7: TGA Dönüşüm Oranı ve Özel Karşılık/TGA

Kaynak: KKTÇMB

6.3 AKTİF VE ÖZKAYNAK KÂRLİLİĞİ

2020 Haziran ayı sonunda yüzde 1,59 olan sektör aktif kârlılığı, 2020 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 1,44'e, yüzde 16,72 olan özkaynak kârlılığı yüzde 15,56'ya, net faiz marjı ise yüzde 3,25'ten yüzde 3,2'ye gerilemiştir. Eylül 2019 - Eylül 2020 döneminde sektör aktif kârlılığı yüzde 2,39'dan yüzde 1,44'e, özkaynak kârlılığı yüzde 25,1'den yüzde 15,56'ya ve net faiz marjı yüzde 4,03'ten yüzde 3,2'ye gerilemiştir.

Tablo 6.3: Aktif ve Özkaynak Kârlılığı ile Net Faiz Geliri Rasyoları (%)

Açıklama	2019			2020	
	Eyl.	Ara.	Mart	Haz.	Eyl.
Aktif Kârlılığı¹	2,39	2,19	1,98	1,59	1,44
Özkaynak Kârlılığı²	25,1	22,88	20,81	16,72	15,56
Net Faiz Marjı³	4,03	3,86	3,45	3,25	3,20

Kaynak: KKTÇMB

¹. Aktif Kârlılığı: Net Kâr / Toplam Aktif

². Özkaynak Kârlılığı: Net Kâr / Toplam Özkaynak

³. (Provizyon Sonrası Net Faiz Marjı + TGA Özel Provizyonu) / Toplam Aktif

Net Kâr: 12 aylık kümülatif toplam

Toplam Aktif: 12 aylık ortalama

Toplam Özkaynak: 12 aylık ortalama

Provizyon Sonrası Net Faiz Marjı + TGA Özel Provizyonu:

12 aylık kümülatif toplam

EK A. EKONOMİK KARARLAR

Tablo A.1: Ekonomik Kararlar - KKTC Merkez Bankası

Konu	Tebliğ, Genelge ve Resmi Gazete'de Yayımlanan Yönetim Kurulu Kararları		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
Türk Parası ve Yabancı Para Mevduat Faiz Oranları Değişikliği	17.01.2020	1076	20.01.2020	12
Türk Parası Reeskont ve Avans İşlemleri Yıllık Faiz Oranları Değişikliği	17.01.2020	1076	20.01.2020	12
Türk Parası Mevduat ve Yasal Karşılık Faiz Oranları Değişikliği	20.02.2020	1081	24.02.2020	29
Türk Parası Reeskont ve Avans İşlemleri Yıllık Faiz Oranları Değişikliği	20.02.2020	1081	24.02.2020	29
Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Değişiklik Tebliği	20.02.2020	1082	24.02.2020	29
Üstlenilen Risklere İlişkin Değişiklik Tebliği	20.02.2020	1083	24.02.2020	29
Türk Parası Mevduat ve Yasal Karşılık Faiz Oranları Değişikliği	10.03.2020	1087	11.03.2020	37
Kredi Kartlarında Uygulanacak Azami Faiz Oranları	25.03.2020	1090	01.04.2020	56
Üstlenilen Risklere İlişkin Değişiklik Tebliği	08.04.2020	1093	11.04.2020	63
Muhasebe Sistemleri ile Belgelerin Saklanması Değişiklik Tebliği	08.04.2020	1094	11.04.2020	63
Türk Parası Mevduat ve Yasal Karşılık Faiz Oranları Değişikliği	30.04.2020	1099	04.05.2020	77
Türk Parası Reeskont ve Avans İşlemleri Yıllık Faiz Oranları Değişikliği	30.04.2020	1099	04.05.2020	77
Kredi Kartlarında Uygulanacak Azami Faiz Oranları	30.06.2020	1107	01.07.2020	123
Üstlenilen Risklere İlişkin Değişiklik Tebliği	02.07.2020	1110	06.07.2020	127
Türk Lirası ile Yabancı Para Mevduat ve Yasal Karşılık Hesaplarına Uygulanan Faiz Oranları ile Türk Lirası Reeskont İskonto ve Avans Faiz Oranları Değişikliği	20.08.2020	1125	24.08.2020	158
Yasal Karşılık Yükümlülüklerinin Hesaplanmasına İlişkin Değişiklik	14.09.2020	1131	15.09.2020	178
Tüketici Kredileri Yasası Tebliği	24.09.2020	1139	12.10.2020	197
Kredi Kartları Azami Aylık Akdi ve Azami Aylık Gecikme Faiz Oranları Değişikliği	30.09.2020	1142	01.10.2020	188
Türk Lirası ile Yabancı Para Mevduat ve Yasal Karşılık Hesaplarına Uygulanan Faiz Oranları Değişikliği	30.09.2020	1143	01.10.2020	188
Üstlenilen Risklere İlişkin Değişiklik Tebliği	30.09.2020	1144	02.10.2020	191

Tablo A.2: Ekonomik Kararlar – Yasal Düzenlemeler

Konu	Yasa/Yasa Tasarısı/Yasa Önerisi		Resmi Gazete	
	Tarih	Numara	Tarih	Numara
Yasalar				
Tüketici Kredileri Yasası	29.06.2020	31/2020	14.07.2020	136
Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri ile Tefeciliğin Önlenmesine İlişkin Yasa	04.08.2020	43/2020	19.08.2020	155
Yasa Tasarıları ve Yasa Önerisi				
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Borç İlişkilerinde Uygulanacak Kuralları Düzenleyen Yasa Önerisi	06.01.2020	27/3/2019	06.01.2020	3
Yasa Gücünde Kararnameler				
Sosyal Güvenlik Yasası Kapsamında Olup ve Prim Ödeme Mükellefiyeti Olan Sigortalıların Şubat 2020 Ayına Ait Primlerinin Ödeme Süresinin 30 Mart 2020 Tarihine Kadar Uzatılması Hakkında Yasa Gücünde Kararname	23.03.2020	E.T(K-I)465-2020	23.03.2020	49
Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası Kapsamında Olup ve Prim Ödeme Mükellefiyeti Olan Sigortalıların Şubat 2020 Ayına Ait Primlerinin Ödeme Süresinin 30 Mart 2020 Tarihine Kadar Uzatılması Hakkında Yasa Gücünde Kararname	23.03.2020	E.T(K-I)466-2020	23.03.2020	49
İşverenlerin İhtiyat Sandığı Dairesine Yapacakları Şubat 2020 Devresine Ait Prim, Depozit ve Yerli İstihdama Katkı Primi Yatırımları Hakkında Yasa Gücünde Kararname	23.03.2020	E.T(K-I)463-2020	23.03.2020	49
İhtiyat Sandığı Dairesi İstihdam Destek Merkezi'nden İstihdamın Sürdürülebilirliğini Sağlamak Amacıyla İstihdam Destek Ödemesi Yapılması Hakkında Yasa Gücünde Kararname	25.03.2020	E.T(K-I)492-2020	25.03.2020	50
Banka ve Sigorta İşlemleri Vergiyi ile Özel İletişim Hizmetleri Vergisi Yükümlülerinin Geçici Vergi Yükümlüsü Olarak Belirlenmesini Sağlayan Yasa Gücünde Kararname	25.03.2020	E.T(K-I)485-2020	25.03.2020	50
Sosyal Güvenlik Yasası Kapsamında Olup Turizm, Acentecilik, Restoran ile İnşaat (Ofis Çalışanları Hariç) Sektörlerinde Faaliyet Gösteren ve Prim Ödeme Mükellefiyeti Olan Sigortalıların Ödemesi Gereken Primlerinin Ödeme Süresinin Uzatılması Hakkında Yasa Gücünde Kararname	23.03.2020	E.T(K-I)461 -2020	25.03.2020	50
Her Türlü Maaş Ücret ve Maaş Nitelikli Ödeme veya Katkılar ile Emekli Maaşlarından Yapılacak Olan Kesintiler Hakkında Yasa Gücünde Kararname	25.03.2020	E.T(K -I)491-2020	25.03.2020	50
Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası Kapsamında Olup Turizm, Acentecilik, Restoran ile İnşaat (Ofis Çalışanları Hariç) Sektörlerinde Faaliyet Gösteren ve Prim Ödeme Mükellefiyeti Olan Sigortalıların Ödemesi Gereken Primlerin Ödeme Süresinin Uzatılması Hakkında Yasa Gücünde Kararname	23.03.2020	E.T(K-I)460-2020	25.03.2020	50
Turizm, Acentecilik, Restoran ile İnşaat (Ofis Çalışanları Hariç) Sektörlerinde Faaliyet Gösteren İşverenlerin İhtiyat Sandığı Dairesine Yapacakları Prim, Depozit ve Yerli İstihdama Katkı Primi Yatırımları Hakkında Yasa Gücünde Kararname	23.03.2020	E.T(K-I)464-2020	25.03.2020	50
Yurtdışında Yüksek Öğrenim Gören ve Pandemi Dönemi Boyunca KKTC'ye Gelmeyip Buldukları Ülkede Kalan KKTC Uyruklu Öğrencilere Maddi Destek Sağlanması	24.03.2020	E.T(K-I)474-2020	25.03.2020	50
Vergisini Zamanında Ödeyen Yükümlülere Yüzde On İndirim Yapılmasını Sağlayan Yasa Gücünde Kararname	27.03.2020	E.T(K-1)512-2020	27.03.2020	51
Tüm Kamu Görevlileri İçin Kamu Görevlileri Yasasının Hayat Pahalılığı Ödeneği Hakkını Düzenleyen 25'inci Maddesinin Uygulanmasının 4 Ay Süre ile Durdurulması Hakkında Yasa Gücünde Kararname	27.03.2020	E.T(K-I)509-2020	27.03.2020	51
Kredi Borçlarının Bankalara Olan Borçlarının Ötelenmesine İlişkin Yasa Gücünde Kararname	27.03.2020	E.T(K-I)510-2020	27.03.2020	51

Banka Kartları ve Kredi Kartları Yasası Hakkında Yasa Gücünde Kararname	27.03.2020	E.T(K-I)511 - 2020	27.03.2020	51
Sosyal Güvenlik Yasası Kapsamında Olup ve Prim Ödeme Mükellefiyeti Olan Sigortalıların Şubat 2020 Ayına Ait Primlerinin Ödeme Süresinin 15 Nisan 2020 Tarihine Kadar Uzatılması Hakkında Yasa Gücünde Kararname	30.03.2020	E.T(K-I)516-2020	30.03.2020	53
Devlete Ait Tüm Kira Sözleşmelerinden Nisan, Mayıs 2020 Aylarında Doğan ve/veya Doğacak Olan Alacaklarına Uygulanacak İndirim ve/veya Ertelemeye İlişkin Yasa Gücünde Kararname	31.03.2020	E.T(K-I)519-2020	31.03.2020	55
Poliçeler Yasası Hakkında Yasa Gücünde Kararname	31.03.2020	E.T(K-I)527-2020	31.03.2020	55
Kredi Faiz Destek Fonu Hakkında Yasa Gücünde Kararname	01.04.2020	E.T(K-I)528-2020	01.04.2020	56
Kredi Borçlarının Kooperatiflere Olan Borçlarının Ötelenmesine İlişkin Yasa Gücünde Kararname	01.04.2020	E.T(K-I)533 -2020	01.04.2020	56
Kredi Garanti Fonu Yasası Hakkında Yasa Gücünde Kararname	01.04.2020	E.T(K-I)530-2020	01.04.2020	56
Parasal Hükümlerle Konut ve İşyerlerinin Tahliyesine İlişkin Hükümlerin Tahsilatının Ertelenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname	24.04.2020	E.T(K-I)574-2020	24.04.2020	72
Ödenecek Bir Verginin Bulunmadığı Hallerde Yasal Beyan Verme Süresinin Sonundan İtibaren On Beş Günlük Sürede Beyanname Verilmesi Durumunda Kazanılmış Yüzde Beş İndirim Haklarının Devam Edeceğine İlişkin Yasa Gücünde Kararname	30.04.2020	E.T(K-I)582-2020	30.04.2020	73
Kredi Garanti Fonu Yasası Hakkında Yasa Gücünde Kararname	01.05.2020	E.T(K-I)581 -2020	01.05.2020	74
Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası Kapsamında 14 Mart 2020 Tarihinden Sonra Bakanlar Kurulunun Corona Virüsü (Covid-19) Hakkında Tedbir Kararları Uyarınca Faaliyetlerine Ara Verilen İşyerlerindeki Sigortalıların, Çalışmadıkları İçin Primi Ödenmemiş 15 Mart 2020 – 30 Nisan 2020 Tarihleri Arasındaki Sürelerinin Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları İçin Prim Günü Olarak Hesaplanması Hakkında Yasa Gücünde Kararname	14.05.2020	E.T(K-I)616-2020	14.05.2020	82
Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası Kapsamında Olup, Prim Ödeme Mükellefiyeti Olan Sigortalıların Ödemesi Gereken Ocak 2020, Şubat 2020, Mart 2020 Aylarına Ait Primlerinin Ödeme Süresinin 22 Mayıs 2020 Tarihine Kadar Uzatılması Hakkında Yasa Gücünde Kararname	14.05.2020	E.T(K-I)617-2020	14.05.2020	82
İşverenlerin İhtiyat Sandığı Dairesi'ne Yapacakları Ocak 2020, Şubat 2020 ve Mart 2020 Devrelerine Ait Prim, Depozit ve Yerli İstihdama Katkı Primi Yatırımları Hakkında Yasa Gücünde Kararname	14.05.2020	E.T(K-I)619-2020	14.05.2020	82
Poliçeler Yasası Hakkında Yasa Gücünde Kararname	15.05.2020	E.T(K- I)618-2020	15.05.2020	84
İhtiyat Sandığı Birikimlerinden Süreli ve Kısmi Ödeme Yapılması Hakkında Yasa Gücünde Kararname	18.05.2020	E.T(K-I)651-2020	18.05.2020	86
Corona Virüs (Covid 19) ile İlgili Alınan Tedbirler Kapsamında Kiracı Kiralayan İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname	18.05.2020	E.T(K-1)649-2020	18.05.2020	86
K.T. Sosyal Sigortalar Yasası Kapsamında 14 Mart 2020 Tarihinden Sonra Bakanlar Kurulunun (Covid-19) Hakkında Tedbir Kararları Uyarınca Faaliyetlerine Ara Verilen İşyerlerindeki Sigortalıların, Çalışmadıkları İçin Primi Ödenmemiş 15 Mart 2020 – 30 Nisan 2020 Tarihleri Arasındaki Sürelerinin Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları İçin Prim Günü Olarak Hesaplanması Hakkında Yasa Gücünde Kararname'nin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Yasa Gücünde Kararname	18.05.2020	E.T(K-I)650-2020	18.05.2020	86
Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası Kapsamında 14 Mart 2020 Tarihinden Sonra Bakanlar Kurulunun Corona Virüsü (Covid-19) Hakkında Tedbir Kararları Uyarınca Faaliyetlerine Ara Verilen İşyerlerinde Çalışan Sigortalıların, Bakanlar Kurulu Kararı Uyarınca İşyerinin Faaliyetine Ara Verdiği Süre Boyunca, Çalışmadıkları İçin Primi Ödenmemiş Sürelerinin, Malullük Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları İçin Prim Günü Olarak Hesaplanması Hakkında Yasa Gücünde Kararname	29.06.2020	E.T(K-I)825-2020	29.06.2020	121

Kıbrıs Türk Sosyal Sigortalar Yasası Kapsamında Sigortalı Olanlara Uygulanacak Kısmi Çalışma Hakkında Yasa Gücünde Kararnamenin Değiştirilmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname	29.06.2020	E.T(K-1)822-2020	29.06.2020	121
Kredi Faiz Destek Fonu Yasası Hakkında Değişiklik Yasa Gücünde Kararnamesi	02.07.2020	E.T(K-I)853-2020	03.07.2020	125
Kredilerin Yapılandırılmasına İlişkin Yasa Gücünde Kararname	02.07.2020	E.T(K-I)854-2020	03.07.2020	125
Kredi Garanti Fonuna Ek Kaynak Sağlanması Hakkında Yasa Gücünde Kararname	02.07.2020	E.T(K-I)852-2020	03.07.2020	125
Faiz Farkı Fonu Kaynaklı Kullanılan Kredilerin Taksit Ödeme Süreleri ile Vadelerinin Uzatılması	02.07.2020	E.T(K-I)855-2020	03.07.2020	125
Konut Alımı İçin Gerçekleştirilecek Kredi İşlemlerinde Banka ve Sigorta İşlemleri Vergisi Oranları Emirnamesi	02.07.2020	E.T(K-I)849-2020	03.07.2020	125
Kredi Faiz Destek Fonu Hakkında Yasa Gücünde Kararnamenin Değiştirilmesi Hakkında Yasa Gücünde Kararname	11.09.2020	E.T(K-I)1176-2020	11.09.2020	176
Kredilerin Yapılandırılmasına İlişkin Yasa Gücünde Kararname	01.10.2020	E.T(K-I)1241-2020	06.10.2020	193
Tebliğler				
Tasarruf Mevduat Sigorta Prim Oranının İndirilmesi	02.04.2020	E.T(K-I)534-2020	02.04.2020	57
Kredi Garanti Fonu Yasası Fon Tarafından Garanti Verilecek Krediler ile İlgili Usul ve Esasların Düzenlenmesi Tebliği			07.04.2020	60
Kredi Garanti Fonu Yasası-Fon Tarafından Verilecek Garantilere İlişkin Tebliğ			07.05.2020	78
KKTC Tasarruf Mevduatı Sigortası ve Finansal İstikrar Fonu Yasası Tasarruf Mevduatı Sigortası Primlerinin Tahsil Usul ve Esaslarına İlişkin Tebliğ			06.07.2020	127
Konut Alımı İçin Gerçekleştirilecek Kredi İşlemlerinde Banka ve Sigorta İşlemleri Vergisi Oranları Emirnamesi	02.07.2020	E.T(K-I)849-2020	03.07.2020	125
Tüzükler				
Banka Kartları ve Kredi Kartlarının Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar Değişiklik Tüzüğü	27.03.2020	E.T(K-1)514-2020	27.03.2020	51
Banka Kartları ve Kredi Kartlarının Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar Değişiklik Tüzüğü	02.07.2020	E.T(K-I)851-2020	03.07.2020	125
Yerel İşgücü İstihdamının Desteklenmesi Değişiklik Tüzüğü	14.07.2020	E.T(K-I)919-2020	24.07.2020	143

EK B. İSTATİSTİKİ VERİLER

Tablo B.1: KKTCCMB Seçilmiş Bilanço Kalemleri (TL)

Tarih	Likit Varlıklar	Krediler	Diğer Aktifler	Aktif Toplamı	Özkaynaklar	Mevduatlar	Yasal Karşılıklar	Diğer Pasifler	Pasif Toplamı
30 Haz. 2016	4.743.182.458	213.175.830	2.640.121	4.958.998.409	318.658.983	1.476.230.465	1.172.163.993	1.991.944.968	4.958.998.409
30 Eyl. 2016	5.466.386.701	186.416.180	2.729.886	5.655.532.767	319.829.286	1.706.384.976	1.233.282.326	2.396.036.179	5.655.532.767
31 Ara. 2016	6.362.944.796	67.051.670	22.187.719	6.452.184.185	465.169.093	2.083.019.935	1.359.700.420	2.544.294.737	6.452.184.185
31 Mar. 2017	6.764.573.400	101.158.224	3.401.183	6.869.132.807	365.686.916	2.121.997.651	1.448.684.018	2.932.764.222	6.869.132.807
30 Haz. 2017	6.981.906.564	134.992.949	2.841.955	7.119.741.468	367.060.935	2.317.720.970	1.512.813.049	2.922.146.514	7.119.741.468
30 Eyl. 2017	7.630.043.970	191.469.924	2.907.269	7.824.421.163	368.577.947	2.505.097.829	1.615.196.100	3.335.549.287	7.824.421.163
31 Ara. 2017	8.118.080.496	114.227.729	3.260.499	8.235.568.724	384.891.701	2.681.914.710	1.729.000.717	3.574.231.898	8.370.039.032
31 Mar. 2018	8.545.422.968	219.540.337	4.339.065	8.769.302.370	436.642.697	2.870.588.126	1.851.557.638	3.610.513.909	8.769.302.370
30 Haz. 2018	9.341.542.297	155.660.857	2.673.006	9.499.876.160	439.621.419	3.105.622.819	1.993.912.015	3.960.719.907	9.499.876.160
30 Eyl. 2018	11.073.132.669	172.557.057	2.684.160	11.248.373.886	445.771.689	3.717.146.751	2.052.867.163	5.032.588.283	11.248.373.886
31 Ara. 2018	10.499.595.834	61.335.607	294.637.228	10.855.568.669	480.942.598	3.917.979.147	1.885.311.620	4.571.335.304	10.855.568.669
31 Mar.2019	10.833.216.002	188.417.441	12.142.380	11.033.775.823	565.586.996	4.040.009.260	2.011.711.161	4.416.468.406	11.033.775.823
30 Haz. 2019	11.423.695.382	198.753.741	4.705.193	11.627.154.316	569.937.350	4.264.704.130	2.101.571.020	4.690.941.816	11.627.154.316
30 Eyl. 2019	12.024.932.318	188.602.841	99.806.315	12.313.341.474	574.939.219	4.069.005.293	2.134.892.647	5.534.504.315	12.313.341.474
31 Ara. 2019	12.816.365.963	50.103.991	612.537.467	13.479.007.421	589.827.556	4.568.214.697	2.350.769.024	5.970.196.144	13.479.007.421
31 Mar.2020	12.962.190.610	46.763.724	495.989.949	13.504.944.283	678.679.012	4.579.477.472	2.700.672.024	5.546.115.775	13.504.944.283
30 Haz. 2020	12.855.700.190	46.763.724	19.401.356	12.921.865.270	681.402.724	4.289.003.090	2.889.007.202	5.062.452.254	12.921.865.270
30 Eyl. 2020	15.359.430.508	52.012.879	34.655.533	15.446.098.920	682.771.674	5.397.934.136	3.183.661.686	6.181.731.424	15.446.098.920

Kaynak: KKTCCMB

Not: Mevduat toplamına bankalara borçlar kalemi dâhildir.

Tablo B.2: KKTCCMB Likit Varlıklar (TL)

Tarih	Nakit Değerler	Altın Deposu	Bankalar Nezdindeki Mevduat (TP)	Bankalar Nezdindeki Mevduat (YP)	Yurt Dışı Bankalar	MDC	Toplam
30 Haz. 2015	82.385.984	2.341.331	1.467.167.127	2.411.582.643	113.843.324	219.992.300	4.297.312.709
30 Eyl. 2015	140.974.336	2.341.331	1.467.337.337	2.899.368.703	114.480.913	258.569.150	4.883.071.770
31 Ara. 2015	87.625.194	2.611.239	1.402.006.529	2.945.775.755	55.692.162	326.613.050	4.820.323.929
31 Mar. 2016	117.668.364	2.611.239	1.499.576.679	2.952.607.384	77.638.972	109.228.600	4.759.331.238
30 Haz. 2016	90.757.864	2.611.239	1.614.592.023	2.855.674.301	33.822.031	145.725.000	4.743.182.458
30 Eyl. 2016	238.570.625	2.611.239	2.029.877.829	3.097.871.008	0	97.456.000	5.466.386.701
31 Ara. 2016	216.724.660	3.440.019	2.260.530.677	3.687.779.940	0	194.469.500	6.362.944.796
31 Mar. 2017	165.588.687	3.440.019	2.101.326.259	4.030.683.635	0	463.534.800	6.869.132.807
30 Haz. 2017	171.906.834	3.440.019	1.823.606.608	4.299.854.053	0	683.099.050	6.981.906.564
30 Eyl. 2017	275.459.595	3.440.019	1.842.387.496	4.739.760.510	0	768.996.350	7.630.043.970
31 Ara. 2017	257.360.230	3.997.999	1.728.967.292	5.187.178.813	0	903.656.300	8.081.160.634
31 Mar. 2018	382.362.841	3.997.999	1.705.665.243	5.630.492.210	0	822.904.675	8.545.422.968
30 Haz. 2018	281.516.845	3.997.999	1.845.209.663	6.467.950.290	0	742.867.500	9.341.542.297
30 Eyl. 2018	701.495.845	3.997.999	2.827.946.391	7.539.692.434	0	0	11.073.132.669
31 Ara. 2018	596.636.956	5.503.526	2.886.583.754	6.838.280.699	0	172.590.899	10.499.595.834
31 Mar. 2019	703.356.751	5.503.326	2.788.997.426	7.087.363.508	727.800	247.266.991	10.833.216.002
30 Haz. 2019	684.254.253	5.503.526	2.956.877.407	7.386.165.087	731.140	390.163.969	11.423.695.382
30 Eyl. 2019	695.057.549	5.503.526	3.258.721.464	7.319.698.436	90.233.033	655.718.310	12.024.932.318
31 Ara. 2019	604.203.296	7.318.980	3.647.687.308	7.510.965.029	332.867.787	713.323.563	12.816.365.963
31 Mar. 2020	426.840.059	7.318.980	3.537.260.461	7.670.737.329	178.859.125	1.141.174.656	12.962.190.610
30 Haz. 2020	851.174.116	7.318.980	3.480.507.658	6.506.580.011	849.420	2.009.270.005	12.855.700.190
30 Eyl. 2020	1.090.478.693	7.318.980	4.181.981.541	6.350.544.980	974.190	3.728.132.124	15.359.430.508

Kaynak: KKTCCMB

Tablo B.3: KKTCCMB Tarafından Bankacılık Sektörüne Kullandırılan Krediler (TL)

Tarih	Tarım	Ticari	Sanayi	İhracat	Küçük Esnaf	Turizm	Eğitim	Toplam
30 Eyl. 2015							5.311.384	5.311.384
31 Ara. 2015								-
31 Mar. 2016								-
30 Haz. 2016							4.083.448	4.083.448
30 Eyl. 2016							4.270.101	4.270.101
31 Ara. 2016							5.065.643	5.065.643
31 Mar. 2017								-
30 Haz. 2017							4.943.377	4.943.377
30 Eyl. 2017							5.415.736	5.415.736
31 Ara. 2017							5.807.899	5.807.899
31 Mar. 2018							5.789.550	5.789.550
30 Haz. 2018							6.912.450	6.912.450
30 Eyl. 2018							9.112.800	9.112.800
31 Ara. 2018							7.933.350	7.933.350
31 Mar. 2019							8.313.450	8.313.450
30 Haz. 2019							8.649.750	8.649.750
30 Eyl. 2019							8.498.850	8.498.850
31 Ara. 2019								-
31 Mar.2020								-
30 Haz. 2020								-
30 Eyl. 2020							5.348.480	5.348.480

Kaynak: KKTCCMB

Not: Rakamlara faiz gelir reeskontları dâhil edilmiştir.

Tablo B.4: KKTOMB Nezdindeki Mevduat ve Zorunlu Karşılık (TL)

Tarih	Kamu Mevduatı		Bankalar				Diğer		Toplam
			A-Serbest		B-Zorunlu Karşılıklar				
	TP	YP	TP	YP	TP	YP	TP	YP	
30 Haz. 2016	78.931.631	12.662.410	294.047.768	975.886.690	606.507.229	565.656.764	479.769	114.222.197	2.648.394.458
30 Eyl. 2016	51.544.433	68.733.216	389.781.881	1.098.732.181	622.344.234	610.938.092	527.417	97.065.848	2.939.667.302
31 Ara. 2016	29.069.115	35.483.804	459.264.539	1.442.174.000	652.163.031	707.537.389	794.582	116.233.895	3.442.720.355
31 Mar. 2017	58.041.406	24.242.055	461.185.477	1.467.785.063	691.268.617	757.415.401	624.885	110.118.765	3.570.681.669
30 Haz. 2017	78.704.320	22.436.407	374.581.174	1.734.713.467	710.390.248	802.422.801	573.332	106.712.270	3.830.534.019
30 Eyl. 2017	15.915.165	32.448.413	425.277.954	1.918.976.979	734.899.763	880.296.337	760.406	111.718.912	4.120.293.929
31 Ara. 2017	42.219.684	73.593.138	490.652.950	1.955.533.333	781.455.275	947.545.441	1.072.860	118.842.745	4.410.915.426
31 Mar. 2018	76.501.751	66.921.045	471.340.988	2.111.203.615	804.457.502	1.047.100.136	1.011.021	143.609.706	4.722.145.764
30 Haz.2018	91.040.695	30.311.907	417.186.670	2.414.035.090	768.010.729	1.225.901.286	985.662	152.062.795	5.099.534.834
30 Eyl. 2018	62.415.658	80.786.260	405.694.465	3.028.839.065	704.301.812	1.348.565.351	843.643	138.567.660	5.770.013.914
31 Ara. 2018	51.246.900	52.306.160	706.945.906	2.976.986.010	707.399.584	1.177.912.036	1.128.634	129.365.537	5.803.290.767
31 Mar.2019	21.273.436	50.459.675	494.142.152	3.283.867.588	730.743.668	1.280.967.493	902.785	189.363.624	6.051.720.421
30 Haz. 2019	19.926.492	44.079.068	379.912.114	3.621.457.724	748.007.362	1.353.563.658	905.629	198.423.103	6.366.275.150
30 Eyl. 2019	355.937.954	80.590.555	352.615.354	3.112.598.004	789.935.711	1.344.956.936	1.011.763	166.251.663	6.203.897.940
31 Ara. 2019	61.510.327	60.554.852	766.047.422	3.522.339.747	853.421.489	1.497.347.535	1.737.248	156.025.101	6.918.983.721
31 Mar.2020	107.123.252	51.809.876	678.036.718	3.591.165.501	994.608.788	1.706.063.236	659.161	150.682.964	7.280.149.496
30 Haz. 2020	77.668.999	56.092.776	515.562.626	3.480.903.245	1.013.971.938	1.875.035.264	1.701.088	157.074.356	7.178.010.292
30 Eyl. 2020	608.951.094	106.926.073	444.078.224	4.005.388.538	1.035.786.158	2.147.875.528	9.859.691	222.730.516	8.581.595.822

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.5: KKTOMB D6vız Kurları (Ay Sonu)

Yıllar	Aylar	ABD doları		EURO		GBP	
		Alış	Satış	Alış	Satış	Alış	Satış
2012		1,7826	1,7912	2,3517	2,3630	2,8708	2,8858
2013		2,1343	2,1381	2,9365	2,9418	3,5114	3,5297
2014		2,3189	2,3230	2,8207	2,8258	3,5961	3,6149
2015		2,9076	2,9128	3,1776	3,1833	4,3007	4,3231
2016		3,5192	3,5255	3,7099	3,7166	4,3189	4,3414
2017		3,7719	3,7787	4,5155	4,5237	5,0803	5,1068
2018		5,2609	5,2704	6,0280	6,0388	6,6528	6,6875
2019		5,9402	5,9509	6,6506	6,6625	7,7765	7,8171
2020	1	5,9716	5,9824	6,5782	6,5901	7,7598	7,8002
	2	6,2259	6,2371	6,8592	6,8716	8,0068	8,0485
	3	6,5160	6,5277	7,2150	7,2280	8,0579	8,1000
	4	6,9787	6,9913	7,5764	7,5901	8,6599	8,7051
	5	6,8138	6,8260	7,5770	7,5907	8,3838	8,4276
	6	6,8422	6,8545	7,7082	7,7221	8,4282	8,4721
	7	6,9372	6,94970	8,1481	8,1628	8,9760	9,0228
	8	7,3050	7,3182	8,6897	8,7054	9,6867	9,7372
	9	7,8080	7,8221	9,1281	9,1446	10,0309	10,0832

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.6: Çapraz Kurlar

Yıllar	Aylar	Yabancı Para / ABD doları	
		£	€
2012		1,6111	1,3192
2013		1,6480	1,3759
2014		1,5535	1,2164
2015		1,4817	1,0929
2016		1,2293	1,0542
2017		1,3492	1,1972
2018		1,2667	1,1458
2019		1,3114	1,1196
2020	1	1,3017	1,1016
	2	1,2882	1,1017
	3	1,2388	1,1073
	4	1,2430	1,0856
	5	1,2325	1,1120
	6	1,2339	1,1266
	7	1,2961	1,1746
	8	1,3283	1,1896
	9	1,2869	1,1691

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.7: KKTCCMB Tarafından Türk Lirası ve Döviz Mevduatına Uygulanan Faiz Oranları (%)

Yürürlük Tarihi	Para Cinsi				Yönetim Kurulu Kararı		Resmi Gazete	
	TL	₺	€	£	Tarih	Sayı	Tarih	Sayı
	Vadesiz	Vadesiz	Vadesiz	Vadesiz				
17.09.2010	6,00	0,05	0,75	0,50	17.09.2010	786	29.09.2010	167
15.10.2010	5,50	0,05	0,75	0,50	15.10.2010	788	25.10.2010	183
27.12.2010	5,00	0,05	0,75	0,50	24.12.2010	796	31.12.2010	220
01.01.2013	4,00	0,05	0,75	0,50	20.12.2012	835	21.12.2012	212
01.06.2013	3,50	0,05	0,75	0,50	09.05.2013	847	16.05.2013	85
01.09.2013	4,00	0,05	0,75	0,50	22.08.2013	853	29.08.2013	138
03.02.2014	5,00	0,25	0,75	0,50	30.01.2014	869	04.02.2014	26
01.04.2014	7,00	0,25	0,75	0,50	20.03.2014	876	27.03.2014	70
01.03.2015	6,50	0,25	0,25	0,50	10.02.2015	900	17.02.2015	25
03.04.2017	7,00	0,40	0,25	0,50	23.03.2017	947	03.04.2017	61
05.06.2018	11,00	0,40	0,25	0,50	04.06.2018	998	11.06.2018	89
25.06.2018	11,00	0,75	0,25	0,50	21.06.2018	1001	02.07.2018	102
24.09.2018	17,25	1,00	0,25	0,50	20.09.2018	1014	26.09.2018	140
29.07.2019	13,25	1,00	0,125	0,25	26.07.2019	1046	29.07.2019	107
16.09.2019	10,00	1,00	0,125	0,25	12.09.2019	1054	16.09.2019	128
28.10.2019	8,50	1,00	0,125	0,25	25.10.2019	1059	28.10.2019	153
16.12.2019	7,25	0,75	0,05	0,125	13.12.2019	1069	16.12.2019	178
20.01.2020	6,75	0,50	0,05	0,125	17.01.2020	1076	20.01.2020	12
24.02.2020	6,50	0,50	0,05	0,125	20.02.2020	1081	24.02.2020	29
11.03.2020	6,50	0,25	0,05	0,125	10.03.2020	1087	11.03.2020	37
04.05.2020	5,00	0,25	0,05	0,125	30.04.2020	1099	04.05.2020	77
24.08.2020	6,75	0,40	0,15	0,25	20.08.2020	1125	24.08.2020	158
01.10.2020	8,25	0,60	0,25	0,30	30.09.2020	1143	01.10.2020	188

Kaynak: KKTCCMB

Not: Vadesiz Türk Lirası ve döviz mevduatına uygulanan faiz oranları, vadeli mevduat için de geçerlidir.

Tablo B.8: KKTCMB Tarafından Yasal Karşılıklara Uygulanan Faiz Oranları (%)

Yürürlük Tarihi	Para Cinsi				Yönetim Kurulu Kararı		Resmi Gazete	
	TL	₺	€	£	Tarih	Sayı	Tarih	Sayı
19.01.2009	8,00	0,00	0,75	0,25	16.01.2009	692	23.01.2009	18
20.02.2009	6,50	0,00	0,75	0,25	20.02.2009	699	04.03.2009	47
08.05.2009	6,50	0,00	0,50	0,25	08.05.2009	719	18.05.2009	85
17.07.2009	6,00	0,00	0,50	0,25	17.07.2009	730	03.08.2009	133
19.08.2009	5,50	0,00	0,50	0,25	19.08.2009	735	15.09.2009	157
16.10.2009	5,25	0,00	0,50	0,25	16.10.2009	742	22.10.2009	182
07.12.2009	5,00	0,00	0,50	0,25	04.12.2009	750	15.12.2009	211
01.01.2013	4,00	0,00	0,50	0,25	20.12.2012	836	21.12.2012	212
01.06.2013	3,50	0,00	0,50	0,25	09.05.2013	849	16.05.2013	85
01.03.2015	3,50	0,00	0,00	0,00	10.02.2015	899	17.02.2015	25
01.02.2018	5,00	0,20	0,125	0,25	25.01.2018	979	31.01.2018	9
05.06.2018	7,50	0,20	0,125	0,25	04.06.2018	998	11.06.2018	89
25.06.2018	7,50	0,40	0,125	0,25	21.06.2018	1001	02.07.2018	102
15.08.2018	9,00	0,40	0,125	0,25	14.08.2018	1004	31.08.2018	127
24.09.2018	13,00	0,65	0,125	0,25	20.09.2018	1014	26.09.2018	140
29.07.2019	9,00	0,65	0,00	0,125	26.07.2019	1046	29.07.2019	107
16.09.2019	5,75	0,50	0,00	0,125	12.09.2019	1054	16.09.2019	128
28.10.2019	3,25	0,50	0,00	0,125	25.10.2019	1059	28.10.2019	153
16.12.2019	2,50	0,25	0,00	0,05	13.12.2019	1069	16.12.2019	178
24.02.2020	2,25	0,25	0,00	0,05	20.02.2020	1081	24.02.2020	29
11.03.2020	2,25	0,125	0,00	0,05	10.03.2020	1087	11.03.2020	37
04.05.2020	1,00	0,125	0,00	0,05	30.04.2020	1099	04.05.2020	77
24.08.2020	2,75	0,20	0,05	0,10	20.08.2020	1125	24.08.2020	158
01.10.2020	3,50	0,25	0,10	0,15	30.09.2020	1143	01.10.2020	188

Kaynak: KKTCMB

Tablo B.9: Reeskont Faiz Oranları (%)

Yürürlük Tarihi	Para Cinsi																
	TL				₺				€				£				
	Tic.	San. Tur. Tar. Eğt.	İhr.	Esn.	Döv. Muk. Avs	Tic.	San. Tur. Eğt.	İhr.	Döv. Muk. Avs	Tic.	San. Tur. Eğt.	İhr.	Döv. Muk. Avs	Tic.	San. Tur. Eğt.	İhr.	Döv. Muk. Avs
29.02.08	28	24	22	20	20	9	6	6	6	9	6	6	6	11	7	7	7
25.03.08	28	24	22	20	20	9	6	6	6	9	6	6	6	11	7	7	7
29.12.08	22	19	19	18	19	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
02.03.09	20	17	17	16	16	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
25.06.09	17	15	15	14	14	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
27.12.10	14	12	12	11	11	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
01.01.13	11	8	8	8	8	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
01.06.13	11	7	7	7	7	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
05.06.18	17,5	14,5	14,5	13,5	13,5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
24.09.18	23,75	20,75	20,75	19,75	19,75	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
29.07.19	19,50	16,50	16,50	15,50	15,50	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
16.09.19	16,50	13,50	13,50	12,50	12,50	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
28.10.19	15,00	12,00	12,00	11,00	11,00	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
16.12.19	13,00	10,00	10,00	9,00	10,50	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
20.01.20	12,50	9,50	9,50	8,50	10,00	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
24.02.20	12,25	9,25	9,25	8,25	9,75	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
04.05.20	10,75	8,00	8,00	7,00	8,25	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
24.08.20	12,75	10,00	10,00	9,00	10,50	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

Kaynak: KKTCCMB

Tablo B.10: Yasal Karşılık Oranları (%)

Yürürlüğe Giriş Tarihi	Türk Parası Ve Yabancı Para Yükümlülüklerde					Kıymetli Maden Yükümlülüklerde	Yönetim Kurulu Karar	
	Mevduat Hariç Diğer Yükümlülüklerde	3 Aya Kadar Vadeli Mevduatlarda (üç ay dâhil)	3 Ay-6 Ay Vadeli Mevduatlarda (altı ay dâhil)	6 Ay – 1 Yıl Vadeli Mevduatlarda (bir yıl dâhil)	Bir Yıldan Uzun Vadeli Mevduatlarda	Genel	Tarihi	Sayısı
28.02.2014	8	8	7	6	5	0	30.01.2014	872
15.08.2018	7	7	6	5	4	0	14.08.2018	1005
31.12.2019	7,25	7,25	6,25	5,25	4,25	0	27.12.2019	1072
31.01.2020	7,50	7,50	6,50	5,50	4,50	0	27.12.2019	1072
29.02.2020	7,75	7,75	6,75	5,75	4,75	0	27.12.2019	1072
31.03.2020	8	8	7	6	5	0	27.12.2019	1072

Kaynak: KKTCMB

Tablo B.11: Karşılıksız Çekler

Yıllar	Aylar	Çek Kullanmaktan Men Edilenler (Kişi)	
		Aylık Toplam	Kümülatif Toplam
2012			3.842
2013			2.910
2014			3.366
2015			3.699
2016			2.977
2017			2.469
2018			2.374
2019			2.166
2020	1	132	132
	2	158	290
	3	83	373
	4	12	385
	5	10	395
	6	76	471
	7	295	766
	8	271	1.037
	9	179	1.216

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.12: Bankacılık Sektörü Aktif / Pasif Özetleri (Milyon TL)

Tarih	Nakit ve Nakit Benzeri Kalemler	Menkul Değerler Cüzdanı	Mevduat Munzam Karşılıkları	Brüt Krediler	Ayrılan Karşılıklar	Diğer	Aktif Toplamı	Mevduat	Diğer	Özkaynak	Pasif Toplamı
31 Ara. 2016	5.275,8	1.587,8	1.358,4	12.763,1	-521,6	670,7	21.134,2	16.635,2	2.432,8	2.066,2	21.134,2
31 Mar. 2017	5.589,2	1.596,6	1.445,4	13.231,5	-500,4	742,7	22.105,0	17.652,4	2.293,4	2.159,2	22.105,0
30 Haz. 2017	6.103,5	1.601,3	1.511,6	13.666,3	-502,4	851,8	23.232,1	18.494,1	2.512,2	2.225,8	23.232,1
30 Eyl. 2017	6.840,0	1.632,6	1.606,9	14.028,2	-506,1	1.001,1	24.602,7	19.672,9	2.595,6	2.334,3	24.602,7
31 Ara. 2017	7.161,7	1.704,7	1.729,3	15.306,2	-526,0	739,3	26.115,3	21.098,1	2.640,4	2.376,8	26.115,3
31 Mar. 2018	7.303,9	1.980,8	1.835,4	16.195,6	-525,9	908,8	27.698,6	22.352,7	2.830,2	2.515,7	27.698,6
30 Haz. 2018	8.021,5	2.140,2	1.983,5	17.330,4	-539,1	1.115,4	30.051,9	24.131,2	3.233,5	2.687,2	30.051,9
30 Eyl. 2018	9.661,8	2.611,7	2.019,9	19.752,4	-595,3	1.506	34.956,5	28.163,1	3.785,3	3.008,1	34.956,5
31 Ara. 2018	9.940,9	2.043,4	1.886,4	18.906,1	-713,5	916,9	32.980,2	26.441,8	3.443,3	3.095,1	32.980,2
31 Mar.2019	10.792,8	2.255,0	2.017,1	19.823,9	-731,1	1.295,1	35.452,8	28.449,2	3.699,9	3.303,7	35.452,8
30 Haz. 2019	11.354,1	2.184,8	2.093,5	20.347,3	-733,0	1.647,8	36.894,5	29.572,1	3.828,3	3.494,1	36.894,5
30 Eyl. 2019	12.151,4	2.223,0	2.120,9	20.200,3	-740,0	1.899,8	37.855,4	30.224,8	3.912,1	3.718,5	37.855,4
31 Ara. 2019	13.277,3	2.124,5	2.348,6	22.557,9	-799,0	1.239,2	40.748,5	32.837,3	4.110,8	3.800,4	40.748,5
31 Mar. 2020	12.508,6	2.503,2	2.752,8	23.472,1	-829,5	1.638,4	42.045,6	34.251,5	3.833,5	3.960,6	42.045,6
30 Haz. 2020	11.871,7	3.077,7	2.868,0	24.468,2	-821,8	1.682,5	43.146,3	35.275,1	3.850,9	4.020,3	43.146,3
30 Eyl. 2020	13.636,7	3.496,3	3.208,3	27.259,9	-835,7	1.831,5	48.597,0	40.120,4	4.215,7	4.260,9	48.597,0

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.13: Krediler (Toplam) - Türlerine Göre (Milyon TL)

Tarih	İskonto ve İştirak Senetleri	İhracat Kredileri	İthalat Kredileri	İhracat Garantili Yatırım Kredileri	Diğer Yatırım Kredileri	İşletme Kredileri	İhtisas Kredileri	Fon Kaynaklı Krediler	Tüketici Kredileri	Kredi Kartları	Müşteri Adına Menkul Değer Alımı Kredileri	KKTCMB Kaynaklı Krediler	KKTCMB Aracılığıyla Kullanılan Krediler	Diğer Krediler	Toplam
31 Ara. 2016	165,8	3,8	3,7	0,0	102,4	6.910,7	16,5	14,9	3.411,8	324,8	0,1	4,9	0,0	961,2	11.920,6
31 Mar. 2017	179,5	5,6	3,8	0,0	112,6	7.206,5	22,8	14,4	3.514,1	358,9	0,1	0,0	0,0	992,5	12.410,8
30 Haz. 2017	180,0	6,0	3,2	0,0	91,3	7.475,2	20,3	14,2	3.642,2	379,2	0,1	5,3	0,0	1.019,0	12.836,0
30 Eyl. 2017	178,0	6,9	3,5	0,0	111,2	7.598,6	16,7	15,9	3.815,2	391,6	0,1	5,4	0,0	1.034,9	13.178,0
31 Ara. 2017	195,0	6,1	3,6	0,0	111,9	8.406,5	21,2	17,1	4.152,0	394,7	0,1	5,7	0,0	1.116,3	14.431,3
31 Mar. 2018	206,2	5,2	4,2	0,0	102,9	8.907,5	22,1	17,0	4.255,4	392,4	0,2	0,0	0,0	1.356,4	15.269,5
30 Haz. 2018	220,3	6,9	4,2	0,0	104,1	9.710,9	16,3	18,4	4.462,5	421,6	0,5	6,9	0,0	1.411,3	16.383,9
30 Eyl. 2018	248,1	4,9	4,7	0,0	109,5	11.604,2	15,1	22,4	4.946,8	444,7	0,7	9,1	0,0	1.359,6	18.769,8
31 Ara. 2018	236,6	2,9	3,8	0,0	98,0	11.285,8	32,7	19,2	4.524,6	457,3	0,5	7,9	0,0	1.192,2	17.861,5
31 Mar. 2019	254,5	2,4	3,9	0,0	100,6	11.896,4	38,4	20,2	4.672,6	452,9	0,4	8,3	0,0	1.288,0	18.738,6
30 Haz. 2019	250,3	0,9	4,2	0,0	96,9	12.364,5	37,2	20,8	4.685,9	493,2	0,3	8,7	0,0	1.281,7	19.244,6
30 Eyl. 2019	243,0	1,9	3,8	0,0	89,5	12.274,1	32,8	20,7	4.631,6	541,6	0,0	8,4	0,0	1.212,9	19.060,3
31 Ara. 2019	268,4	1,7	4,2	0,0	124,7	13.782,8	40,6	21,5	5.075,2	556,6	0,1	0,0	0,0	1.232,0	21.107,8
31 Mar. 2020	294,3	1,3	4,5	0,0	126,5	14.143,8	43,3	23,1	5.352,9	508,7	0,0	0,0	0,0	1.482,6	21.981,0
30 Haz. 2020	184,5	0,7	4,6	0,0	131,2	14.807,8	64,8	23,7	5.618,8	576,6	0,0	0,0	0,0	1.574,7	22.987,4
30 Eyl. 2020	219,5	0,2	5,2	0,0	173,2	16.601,4	73,5	26,0	6.269,3	639,6	0,0	5,3	0,0	1.750,6	25.764,0

Kaynak: KKTCMB

Tablo B.14: Krediler (TP) - Türlerine Göre (Milyon TL)

Tarih	İskonto ve İştirak Senetleri	İhracat Kredileri	İthalat Kredileri	İhracat Garantili Yatırım Kredileri	Diğer Yatırım Kredileri	İşletme Kredileri	İhtisas Kredileri	Fon Kaynaklı Krediler	Tüketici Kredileri	Kredi Kartları	Müşteri Adına Menkul Değer Alımı Kredileri	KKTCMB Kaynaklı Krediler	KKTCMB Aracılığıyla Kullanılan Krediler	Diğer Krediler	Toplam
31 Ara. 2016	117,6	3,8	0,3	0,0	53,2	3.575,9	16,5	3,8	2.270,9	323,1	0,1	0,0	0,0	644,9	7.010,1
31 Mar. 2017	127,2	5,6	0,5	0,0	61,7	3.637,1	22,8	3,5	2.310,6	356,9	0,1	0,0	0,0	675,1	7.201,1
30 Haz. 2017	131,8	6,1	0,1	0,0	60,2	3.664,0	20,3	3,8	2.401,9	376,9	0,1	0,0	0,0	698,8	7.364,0
30 Eyl. 2017	135,3	6,9	0,2	0,0	74,4	3.631,2	16,7	5,3	2.457,6	389,1	0,1	0,0	0,0	684,7	7.401,6
31 Ara. 2017	140,4	6,1	0,1	0,0	75,9	3.918,0	21,2	5,9	2.627,5	392,6	0,1	0,0	0,0	698,4	7.886,4
31 Mar. 2018	149,1	5,2	0,5	0,0	69,3	3.973,9	22,1	5,8	2.566,2	390,3	0,2	0,0	0,0	840,8	8.023,4
30 Haz. 2018	156,9	6,9	0,1	0,0	68,3	4.053,6	16,3	5,5	2.640,4	419,1	0,5	0,0	0,0	875,4	8.243,1
30 Eyl. 2018	166,2	4,9	0,1	0,0	62,5	4.130,1	15,1	5,7	2.617,2	441,9	0,7	0,0	0,0	700,0	8.144,4
31 Ara. 2018	170,5	2,9	0,1	0,0	58,5	4.700,1	32,7	4,3	2.548,2	454,4	0,4	0,0	0,0	670,9	8.643,1
31 Mar. 2019	168,7	2,4	0,1	0,0	59,6	4.753,7	38,4	4,3	2.567,0	450,1	0,3	0,0	0,0	772,6	8.817,2
30 Haz. 2019	158,7	0,9	0,1	0,0	56,4	4.873,0	37,2	4,5	2.608,4	489,7	0,3	0,0	0,0	762,3	8.991,5
30 Eyl. 2019	151,5	1,9	0,1	0,0	51,3	4.915,3	32,8	4,8	2.666,9	537,7	0,0	0,0	0,0	746,1	9.108,4
31 Ara. 2019	172,3	1,7	0,1	0,0	46,6	5.580,3	40,6	4,7	2.906,8	552,0	0,1	0,0	0,0	667,6	9.972,8
31 Mar. 2020	182,0	1,3	0,1	0,0	42,6	5.537,1	43,3	4,5	3.155,0	506,0	0,0	0,0	0,0	767,2	10.239,1
30 Haz. 2020	96,8	0,7	0,1	0,0	40,9	5.737,4	64,8	4,2	3.322,3	574,8	0,0	0,0	0,0	875,1	10.717,1
30 Eyl. 2020	122,5	0,2	0,1	0,0	36,9	6.335,3	73,5	4,0	3.698,7	637,1	0,0	0,0	0,0	992,5	11.900,8

Kaynak: KKTCMB

Tablo B.15: Krediler (YP) - Türlerine Göre (Milyon TL)

Tarih	İskonto ve İştirak Senetleri	İhracat Kredileri	İthalat Kredileri	İhracat Garantili Yatırım Kredileri	Diğer Yatırım Kredileri	İşletme Kredileri	İhtisas Kredileri	Fon Kaynaklı Krediler	Tüketici Kredileri	Kredi Kartları	Müşteri Adına Menkul Değer Alımı Kredileri	KKTCMB Kaynaklı Krediler	KKTCMB Aracılığıyla Kullanılan Krediler	Diğer Krediler	Toplam
31 Ara. 2016	48,2	0,0	3,3	0,0	49,1	3.334,8	0,0	11,1	1.141	1,7	0,0	5,0	0,0	316,3	4.910,5
31 Mar. 2017	52,3	0,0	3,3	0,0	51,0	3.569,4	0,0	11,0	1.203,5	1,9	0,0	0	0,0	317,3	5.209,7
30 Haz. 2017	48,2	0,0	3,1	0,0	31,1	3.811,2	0,0	10,4	1.240,3	2,2	0,0	5,3	0,0	320,2	5.472,0
30 Eyl. 2017	42,7	0,0	3,3	0,0	36,8	3.967,3	0,0	10,6	1.357,6	2,5	0,0	5,4	0,0	350,2	5.776,4
31 Ara. 2017	54,5	0,0	3,6	0,0	36,0	4.488,4	0,0	11,1	1.525,4	2,1	0,0	5,7	0,0	417,8	6.544,8
31 Mar. 2018	57,1	0,0	3,7	0,0	33,6	4.933,6	0,0	11,2	1.689,3	2,1	0,0	0	0,0	515,5	7.246,1
30 Haz. 2018	63,4	0,0	4,1	0,0	35,7	5.657,2	0,0	12,9	1.822,1	2,5	0,0	6,9	0,0	535,9	8.140,8
30 Eyl. 2018	81,9	0,0	4,6	0,0	47,0	7.474,0	0,0	16,8	2.329,6	2,8	0,0	9,1	0,0	659,6	10.625,4
31 Ara. 2018	66,1	0,0	3,7	0,0	39,5	6.585,7	0,0	14,9	1.976,4	2,9	0,0	7,9	0,0	521,2	9.218,3
31.Mar.2019	85,7	0,0	3,8	0,0	40,9	7.142,7	0,0	15,8	2.105,5	2,8	0,0	8,3	0,0	515,5	9.921,4
30 Haz. 2019	91,6	0,0	4,2	0,0	40,5	7.491,4	0,0	16,2	2.077,5	3,5	0,0	8,6	0,0	519,4	10.253,1
30 Eyl. 2019	91,4	0,0	3,7	0,0	38,3	7.358,8	0,0	15,9	1.964,7	3,9	0,0	8,5	0,0	466,7	9.951,9
31 Ara. 2019	96,1	0,0	4,2	0,0	78,1	8.202,4	0,0	16,8	2.168,4	4,6	0,0	0,0	0,0	564,4	11.135,0
31 Mar. 2020	112,3	0,0	4,4	0,0	83,9	8.606,7	0,0	18,6	2.197,9	2,7	0,0	0,0	0,0	715,4	11.741,9
30 Haz. 2020	87,8	0,0	4,6	0,0	90,2	9.070,4	0,0	19,4	2.296,5	1,8	0,0	0,0	0,0	699,6	12.270,3
30 Eyl. 2020	97,0	0,0	5,2	0,0	136,3	10.266,1	0,0	22,0	2.570,7	2,5	0,0	5,3	0,0	758,2	13.863,2

Kaynak: KKTCMB

Tablo B.16: Krediler - Vadelere Göre (Milyon TL)

Tarih	Kısa Vadeli Krediler	Önceki Çeyreğe Göre Yüzde Değişim	Orta ve Uzun Vadeli Krediler	Önceki Çeyreğe Göre Yüzde Değişim	Toplam	Önceki Çeyreğe Göre Yüzde Değişim
31 Ara. 2016	5.660,9	12,95	6.259,7	9,36	11.920,6	11,03
31 Mar. 2017	5.889,9	4,05	6.520,9	4,17	12.410,8	4,11
30 Haz. 2017	3.331,8	-43,43	9.504,2	45,75	12.836,0	3,43
30 Eyl. 2017	3.414,7	2,49	9.763,3	2,73	13.178,0	2,66
31 Ara. 2017	3.696,0	8,24	10.735,3	9,95	14.431,3	9,51
31 Mar. 2018	3.996,5	8,13	11.273,0	5,00	15.269,5	5,81
30 Haz. 2018	4.416,5	10,51	11.967,4	6,16	16.383,9	7,30
30 Eyl. 2018	5.213,6	18,05	13.556,2	13,28	18.769,8	14,56
31 Ara. 2018	5.000,9	-4,08	12.860,6	-5,13	17.861,5	-4,84
31 Mar. 2019	5.294,3	5,86	13.444,2	4,53	18.738,6	4,91
30 Haz. 2019	5.588,7	5,56	13.655,9	1,57	19.244,6	2,70
30 Eyl. 2019	5.575,4	-0,23	13.484,9	-1,25	19.060,3	-0,96
31 Ara. 2019	5.969,9	7,07	15.137,9	12,26	21.107,8	10,74
31 Mar. 2020	6.074,1	1,74	15.906,9	5,08	21.981,0	4,14
30 Haz. 2020	5.886,0	-3,10	17.101,4	7,51	22.987,4	4,58
30 Eyl. 2020	6.161,8	4,7	19.602,2	14,6	25.764,0	12,1

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.17: Krediler - Kamu Özel Ayırımı (Milyon TL)

Tarih	Kamu Kredileri	Önceki Çeyreğe Göre Yüzde Değişim	Özel Krediler	Önceki Çeyreğe Göre Yüzde Değişim	Toplam	Önceki Çeyreğe Göre Yüzde Değişim
31 Ara. 2016	2.995,6	12,76	8.925,0	10,47	11.920,6	11,03
31 Mar. 2017	3.005,0	0,31	9.405,8	5,39	12.410,8	4,11
30 Haz. 2017	2.948,7	-1,87	9.887,3	5,12	12.836,0	3,43
30 Eyl. 2017	2.874,9	-2,50	10.303,1	4,21	13.178,0	2,66
31 Ara. 2017	3.192,9	11,06	11.238,4	9,08	14.431,3	9,51
31 Mar. 2018	3.228,1	1,10	12.041,4	7,15	15.269,5	5,81
30 Haz. 2018	3.322,8	2,93	13.061,1	8,47	16.383,9	7,30
30 Eyl. 2018	3.639,5	9,53	15.130,3	15,84	18.769,8	14,56
31 Ara. 2018	4.035,0	10,87	13.826,5	-8,62	17.861,5	-4,84
31 Mar. 2019	4.118,0	2,05	14.620,6	5,74	18.738,6	4,91
30 Haz. 2019	4.186,5	1,66	15.058,1	2,99	19.244,6	2,70
30 Eyl. 2019	4.159,5	-0,64	14.900,8	-1,04	19.060,3	-0,96
31 Ara. 2019	4.850,4	16,61	16.257,4	9,1	21.107,8	10,7
31 Mar. 2020	4.905,1	1,13	17.075,9	5,04	21.981,0	4,14
30 Haz. 2020	4.750,8	-3,15	18.236,6	6,80	22.987,4	4,58
30 Eyl. 2020	5.063,4	6,58	20.700,5	13,51	25.764,0	12,07

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.18: Büyüklüklerine Göre Toplam Kredilerin Dağılımı (Milyon TL)

Tarih	100 Bin TL'den Büyük Krediler	51-100 Bin TL Arasındaki Krediler	11-50 Bin TL Arasındaki Krediler	1 - 10 Bin TL Arasındaki Krediler	Bin TL'den Küçük Krediler	Genel Toplam
31 Ara. 2016	9.711,1	801,8	998,2	388,2	21,3	11.920,6
31 Mar. 2017	10.156,3	817,8	984,8	400,1	51,8	12.410,8
30 Haz. 2017	10.547,2	847,3	993,7	423,9	23,9	12.836,0
30 Eyl. 2017	10.861,7	879,5	996,5	416,4	23,9	13.178,0
31 Ara. 2017	12.136,8	882,5	1.011,7	375,0	25,2	14.431,3
31 Mar. 2018	12.971,9	883,1	1.016,5	372,6	25,5	15.269,6
30 Haz. 2018	14.083,6	874,0	1.020,5	380,7	25,1	16.383,9
30 Eyl. 2018	16.499,8	855,7	1.010,4	379,5	24,4	18.769,8
31 Ara. 2018	15.221,9	803,4	1.195,9	423,3	217,0	17.861,5
31 Mar. 2019	16.081,0	804,7	1.189,0	432,4	231,4	18.738,6
30 Haz. 2019	16.543,1	814,6	1.208,1	432,7	246,1	19.244,6
30 Eyl. 2019	16.298,2	842,4	1.210,5	454,9	254,3	19.060,3
31 Ara. 2019	18.237,2	895,8	1.282,0	439,6	253,2	21.107,8
31 Mar. 2020	19.068,4	759,8	1.284,2	597,1	271,5	21.981,0
30 Haz. 2020	19.969,7	934,2	1.343,0	435,1	305,4	22.987,4
30 Eyl. 2020	22.603,4	1.026,5	1.329,3	465,0	339,7	25.764,0

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.19: Özkaynakların Gelişimi (Milyon TL)

Tarih	Ödenmiş Sermaye	Yedek Akçeler	Sabit Kıymet Yeniden Değ. Fonu	Menkul Değerler Değer Artışı Fonu	Dönem Kârı (Zarar)	Geçmiş yıl Kârı (Zararı)	Toplam
31 Ara. 2016	976,7	426,4	0,3	82,1	306,8	273,9	2.066,2
31 Mar. 2017	992,4	520,0	0,3	86,0	104,7	455,8	2.159,2
30 Haz. 2017	1.011,7	558,0	0,9	88,8	185,4	381,0	2.225,8
30 Eyl. 2017	1.021,4	558,0	0,9	92,6	297,4	364,0	2.334,3
31 Ara. 2017	1.099,6	409,5	0,9	101,1	407,5	358,1	2.376,8
31 Mar. 2018	1.153,7	572,8	0,9	110,0	123,1	555,2	2.515,7
30 Haz. 2018	1.180,3	616,8	0,9	124,0	316,1	449,1	2.687,2
30 Eyl. 2018	1.181,6	618,7	0,9	163,5	596,2	447,2	3.008,1
31 Ara. 2018	1.262,4	593,9	0,9	140,7	689,8	407,4	3.095,1
31 Mar. 2019	1.265,6	795,8	1,7	158,4	235,9	849,3	3.306,7
30 Haz. 2019	1.315,3	923,6	2,0	158,4	518,1	576,7	3.494,1
30 Eyl. 2019	1.329,1	923,6	2,2	150,1	749,2	564,3	3.718,5
31 Ara. 2019	1.332,3	929,0	3,0	168,4	808,9	558,8	3.800,4
31 Mar. 2020	1.332,7	1.088,4	3,0	173,8	196,2	1.166,5	3.960,6
30 Haz. 2020	1.378,9	1.207,3	3,0	181,0	351,0	899,1	4.020,3
30 Eyl. 2020	1.381,3	1.366,6	3,6	215,0	556,8	737,5	4.260,9

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.20: Sermaye Yeterliliği Rasyosu (%)

Tarih	Kamu Eliyle Yönetilen Bankalar	Özel Sermayeli Bankalar	Şube Bankaları	Bankacılık Sektörü	Yasal Sınır
31 Ara. 2016	24,06	15,09	19,15	18,24	10,00
31 Mar. 2017	24,09	15,35	19,45	18,26	10,00
30 Haz. 2017	23,85	15,40	19,00	18,04	10,00
30 Eyl. 2017	24,20	15,26	19,72	18,27	10,00
31 Ara. 2017	22,95	14,61	18,67	17,29	10,00
31 Mar. 2018	21,76	14,80	19,12	17,40	10,00
30 Haz. 2018	23,14	14,74	19,11	17,57	10,00
30 Eyl. 2018	20,51	15,38	20,68	18,19	10,00
31 Ara. 2018	16,49	15,28	21,93	17,86	10,00
31 Mar.2019	16,74	15,08	21,64	17,79	10,00
30 Haz. 2019	18,14	15,43	22,04	18,29	10,00
30 Eyl. 2019	19,11	15,88	22,89	19,02	10,00
31 Ara. 2019	14,63	14,02	21,98	17,05	10,00
31 Mar. 2020	16,13	13,95	21,41	17,07	10,00
30 Haz. 2020	15,97	14,00	20,81	16,86	10,00
30 Eyl. 2020	14,65	13,50	19,81	16,06	10,00

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.21: Bankacılık Sektörü Kâr / Zarar Tablosu (Milyon TL)

Tarih	Faiz Gelirleri	Faiz Giderleri	Faiz Dışı Gelirler	Faiz Dışı Giderler	Dönem Net Kâr / Zararı
31 Ara. 2016	1.558,7	465,1	334,8	519,3	306,7
31 Mar. 2017	433,5	156,3	92,1	141,5	104,7
30 Haz. 2017	885,7	308,4	195,5	295,1	185,4
30 Eyl. 2017	1.383,6	802,7	298,9	456,9	297,4
31 Ara. 2017	1.891,8	1.101,7	396,9	630,9	407,5
31 Mar. 2018	562,5	329,5	108,4	179,9	123,1
30 Haz. 2018	1.191,7	689,8	226,4	373,1	316,1
30 Eyl. 2018	2.048,5	1.165,0	353,3	580,3	596,2
31 Ara. 2018	2.999,4	1.762,5	500,3	823,5	689,8
31 Mar.2019	982,5	611,8	161,0	230,4	235,9
30 Haz.2019	2.016,4	1.256,0	320,2	480,4	518,1
30 Eyl. 2019	3.009,6	1.893,7	481,1	734,8	749,2
31 Ara. 2019	3.862,6	2.437,9	674,3	1.057,0	808,9
31 Mar. 2020	794,2	285,6	152,6	273,1	196,2
30 Haz. 2020	1.519,5	609,0	271,8	544,8	351,0
30 Eyl. 2020	2.342,4	983,0	432,3	806,4	556,8

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.22: Mevduat (Toplam) - Vade Gruplarına Göre (Milyon TL)

Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Ara. 2016	2.394,0	8.623,1	3.360,7	689,5	1.567,9	16.635,2
31 Mar. 2017	2.480,3	9.674,2	3.161,1	723,8	1.613,0	17.652,4
30 Haz. 2017	2.771,0	9.919,8	3.407,0	736,9	1.659,4	18.494,1
30 Eyl. 2017	2.916,9	10.069,4	4.041,3	862,7	1.782,6	19.672,9
31 Ara. 2017	3.118,5	10.808,9	4.257,6	920,4	1.992,7	21.098,1
31 Mar. 2018	3.098,2	11.840,3	4.238,1	912,5	2.263,6	22.352,7
30 Haz. 2018	3.580,7	11.979,8	5.082,1	961,5	2.527,1	24.131,2
30 Eyl. 2018	4.201,9	13.615,9	6.006,3	1.166,1	3.172,9	28.163,1
31 Ara. 2018	3.698,4	13.742,5	4.950,1	1.282,7	2.768,1	26.441,8
31 Mar. 2019	3.866,9	13.793,4	6.513,5	1.252,6	3.022,6	28.449,2
30 Haz. 2019	4.145,1	14.244,0	6.921,1	1.181,2	3.101,0	29.572,1
30 Eyl. 2019	4.434,0	15.666,3	5.869,5	1.266,9	2.988,1	30.224,8
31 Ara. 2019	4.708,0	16.982,2	6.462,1	1.279,5	3.405,5	32.837,3
31 Mar. 2020	5.136,5	17.538,3	6.527,8	1.428,2	3.620,7	34.251,5
30 Haz. 2020	5.939,5	17.928,1	6.432,6	1.379,9	3.595,0	35.275,1
30 Eyl. 2020	6.910,1	19.943,5	7.393,9	1.598,3	4.274,6	40.120,4

Kaynak: KKTCCMB

Tablo B.23: Mevduat (TP) - Vade Gruplarına Göre (Milyon TL)

Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Ara. 2016	1.122,6	4.796,3	1.611,5	231,0	297,1	8.058,5
31 Mar. 2017	1.083,7	5.157,3	1.503,4	283,7	274,1	8.302,2
30 Haz. 2017	1.276,2	5.173,5	1.636,5	273,9	282,2	8.642,3
30 Eyl. 2017	1.318,5	5.221,5	1.831,2	358,1	302,8	9.032,1
31 Ara. 2017	1.412,7	5.481,0	1.993,8	381,3	313,4	9.582,3
31 Mar. 2018	1.275,9	5.724,4	2.037,6	385,5	309,1	9.732,5
30 Haz. 2018	1.409,7	5.495,6	2.261,4	383,8	292,9	9.843,4
30 Eyl. 2018	1.418,0	5.669,1	2.512,3	314,7	269,3	10.183,4
31 Ara. 2018	1.427,2	6.123,7	2.315,6	449,6	288,4	10.604,5
31 Mar. 2019	1.445,6	5.624,1	3.000,2	383,9	274,6	10.728,4
30 Haz. 2019	1.544,0	5.856,2	3.249,2	310,3	378,3	11.338,0
30 Eyl. 2019	1.706,6	7.007,0	2.710,2	382,1	365,3	12.171,2
31 Ara. 2019	1.886,9	7.486,7	2.881,9	333,9	424,9	13.014,3
31 Mar. 2020	1.853,8	7.447,4	2.987,8	378,6	433,7	13.101,3
30 Haz. 2020	2.236,5	7.695,5	2.832,9	353,9	297,3	13.416,1
30 Eyl. 2020	2.332,5	7.884,5	3.264,8	233,9	371,7	14.087,4

Kaynak: KKTCCMB

Tablo B.24: Mevduat (YP) - Vade Gruplarına Göre (Milyon TL)

Tarih	Vadesiz	1 Ay Vadeli	3 Ay Vadeli	6 Ay Vadeli	1 Yıl Vadeli	Toplam
31 Ara. 2016	1.271,4	3.826,8	1.749,2	458,5	1.270,7	8.576,7
31 Mar. 2017	1.396,6	4.516,9	1.657,7	440,1	1.338,9	9.350,2
30 Haz. 2017	1.494,9	4.746,3	1.770,5	463,0	1.377,2	9.851,9
30 Eyl. 2017	1.598,4	4.847,8	2.210,1	504,7	1.479,7	10.640,8
31 Ara. 2017	1.705,8	5.327,8	2.263,8	539,1	1.679,3	11.515,8
31 Mar. 2018	1.822,4	6.115,9	2.200,5	526,9	1.954,5	12.620,2
30 Haz. 2018	2.171,0	6.484,2	2.820,7	577,7	2.234,2	14.287,8
30 Eyl. 2018	2.783,9	7.946,8	3.494,0	851,4	2.903,6	17.979,7
31 Ara. 2018	2.271,3	7.618,8	2.634,6	833,0	2.479,7	15.837,4
31 Mar. 2019	2.421,3	8.169,3	3.513,4	868,7	2.748,1	17.720,8
30 Haz. 2019	2.601,2	8.367,8	3.671,9	870,9	2.722,4	18.234,2
30 Eyl. 2019	2.727,4	8.659,3	3.159,3	884,8	2.622,8	18.053,6
31 Ara. 2019	2.821,1	9.495,5	3.580,1	945,6	2.980,6	19.822,9
31 Mar. 2020	3.282,6	10.090,9	3.540,0	1.049,5	3.187,0	21.150,0
30 Haz. 2020	3.703,0	10.232,6	3.599,7	1.026,0	3.297,7	21.859,0
30 Eyl. 2020	4.577,5	12.059,0	4.129,1	1.364,4	3.902,9	26.033,0

Kaynak: KKTCCMB

Tablo B.25: Mevduat (Toplam) - Türlerine Göre (Milyon TL)

Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2016	991,7	3.040,5	12.287,2	315,8	1.597,8	18.233,0
31 Mar. 2017	1.107,4	3.310,6	12.895,4	339,0	1.460,1	19.112,5
30 Haz. 2017	1.294,5	3.512,2	13.373,9	313,5	1.551,4	20.045,5
30 Eyl. 2017	1.344,5	3.914,2	14.146,6	267,5	1.600,8	21.273,5
31 Ara. 2017	1.499,0	3.942,5	15.380,3	276,3	1.637,5	22.735,6
31 Mar. 2018	1.504,5	4.270,9	16.210,0	367,3	1.638,0	23.990,7
30 Haz. 2018	1.730,4	4.686,0	17.357,3	357,5	2.004,8	26.136,0
30 Eyl. 2018	1.990,1	5.620,5	20.093,4	459,1	2.328,1	30.491,2
31 Ara. 2018	1.917,8	4.922,5	19.010,8	590,7	2.028,6	28.470,4
31 Mar. 2019	2.103,5	5.251,0	20.574,6	520,1	2.163,6	30.612,9
30 Haz. 2019	2.260,8	5.434,1	21.290,5	586,7	2.190,3	31.762,4
30 Eyl. 2019	2.860,6	5.626,8	21.283,5	453,9	2.270,1	32.494,9
31 Ara. 2019	2.624,6	6.457,5	23.316,5	438,7	2.436,6	35.273,9
31 Mar. 2020	2.685,6	6.968,7	24.047,1	550,1	2.250,8	36.502,3
30 Haz. 2020	2.325,6	7.265,8	25.082,7	601,0	2.242,0	37.517,1
30 Eyl. 2020	2.611,8	8.238,1	28.590,0	680,5	2.549,6	42.670,0

Kaynak: KKTCCMB

Tablo B.26: Mevduat (TP) - Türlerine Göre (Milyon TL)

Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2016	756,3	1.319,0	5.823,8	159,4	331,8	8.390,3
31 Mar. 2017	809,7	1.352,5	5.963,4	176,8	351,3	8.653,7
30 Haz. 2017	1.022,5	1.368,4	6.116,2	135,1	313,2	8.955,4
30 Eyl. 2017	1.029,4	1.516,0	6.387,8	98,9	319,0	9.351,2
31 Ara. 2017	1.150,6	1.522,5	6.802,0	107,2	279,1	9.861,4
31 Mar. 2018	1.144,2	1.558,4	6.912,0	117,9	302,7	10.035,2
30 Haz. 2018	1.298,4	1.506,7	6.909,0	129,2	404,0	10.247,3
30 Eyl. 2018	1.394,1	1.622,1	7.021,3	145,9	420,4	10.603,8
31 Ara. 2018	1.421,0	1.577,0	7.382,8	223,6	390,5	10.994,9
31 Mar. 2019	1.437,6	1.533,1	7.517,8	239,9	478,2	11.206,7
30 Haz. 2019	1.602,7	1.681,0	7.783,8	270,4	302,4	11.640,3
30 Eyl. 2019	2.215,4	1.769,8	8.062,0	124,0	257,1	12.428,3
31 Ara. 2019	2.026,4	2.129,7	8.712,8	145,4	378,2	13.392,5
31 Mar. 2020	2.036,0	2.373,8	8.534,8	156,7	263,0	13.364,3
30 Haz. 2020	1.634,0	2.580,7	8.929,5	271,9	261,7	13.677,8
30 Eyl. 2020	1.805,7	2.828,2	9.136,5	317,0	340,4	14.427,7

Kaynak: KKTCCMB

Tablo B.27: Mevduat (YP) - Türlerine Göre (Milyon TL)

Tarih	Resmi	Ticari	Tasarruf	Diğer	Bankalar	Toplam
31 Ara. 2016	235,4	1.721,5	6.463,4	156,4	1.266,0	9.842,7
31 Mar. 2017	297,7	1.958,2	6.932,1	162,2	1.108,7	10.458,9
30 Haz. 2017	272,0	2.143,8	7.257,6	178,4	1.238,2	11.090,0
30 Eyl. 2017	315,1	2.398,3	7.758,8	168,6	1.281,6	11.922,3
31 Ara. 2017	348,5	2.420,0	8.578,2	169,1	1.358,3	12.874,1
31 Mar. 2018	360,3	2.712,6	9.298,0	249,3	1.335,3	13.955,5
30 Haz. 2018	432,0	3.179,4	10.448,2	228,2	1.600,9	15.888,7
30 Eyl. 2018	596,0	3.998,4	13.072,1	313,2	1.907,7	19.887,4
31 Ara. 2018	496,8	3.345,6	11.628,0	367,0	1.638,1	17.475,5
31 Mar. 2019	665,9	3.717,8	13.056,9	280,2	1.685,4	19.406,2
30 Haz. 2019	658,1	3.753,1	13.506,7	316,2	1.887,9	20.122,1
30 Eyl. 2019	645,1	3.857,0	13.221,5	329,9	2.013,0	20.066,5
31 Ara. 2019	598,2	4.327,8	14.603,6	293,4	2.058,3	21.881,3
31 Mar. 2020	649,6	4.594,9	15.512,3	393,2	1.988,0	23.138,0
30 Haz. 2020	691,6	4.685,1	16.153,2	329,1	1.980,3	23.839,3
30 Eyl. 2020	806,1	5.409,9	19.453,5	366,5	2.209,2	28.242,3

Kaynak: KKTCCMB

Tablo B.28: Para Arzı (Milyon TL)

Yıl	Çeyrek	M1	Önceki Yılın Aynı Çeyreğine Göre Yüzde Değişim	M2	Önceki Yılın Aynı Çeyreğine Göre Yüzde Değişim	M3	Önceki Yılın Aynı Çeyreğine Göre Yüzde Değişim
2016	I	2.797,9	19,64	14.340,3	14,99	15.181,6	14,59
	II	2.976,9	17,54	14.620,3	10,66	15.593,1	10,93
	III	3.158,0	11,59	15.285,2	7,04	16.319,0	8,02
	IV	3.544,1	24,74	16.946,4	19,21	17.996,6	19,10
2017	I	3.754,8	34,20	18.019,6	25,66	19.209,2	26,53
	II	3.906,7	31,23	18.670,5	27,70	20.066,2	28,69
	III	4.126,2	30,66	19.847,4	29,85	21.240,3	30,16
	IV	4.403,3	24,24	21.181,5	24,99	22.789,8	26,63
2018	I	4.826,2	28,53	22.844,7	26,78	24.492,6	27,50
	II	5.342,4	36,75	24.489,5	31,17	26.341,2	31,27
	III	6.244,7	51,34	28.565,7	43,93	30.698,9	44,53
	IV	5.726,7	30,05	26.846,9	26,75	28.868,4	26,67
2019	I	6.297,8	30,49	29.051,7	27,17	31.226,9	27,50
	II	6.581,7	23,20	30.066,1	22,77	32.390,9	22,97
	III	6.775,1	8,49	30.109,1	5,40	33.243,7	8,29
	IV	7.386,0	28,97	33.164,4	23,53	35.890,4	24,32
2020	I	7.871,1	24,98	34.643,4	19,25	37.619,0	20,47
	II	8.528,0	29,57	35.868,4	19,30	38.322,4	18,31
	III	9.719,8	43,46	40.687,9	35,13	43.790,6	31,73

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.29: Bankacılık Yasası Altında Faaliyet Gösteren Lisanslı Bankalar

1	KIBRIS VAKIFLAR BANKASI LTD.
2	AKFİNANS BANK LTD.
3	CREDITWEST BANK LTD.
4	NOVA BANK LTD.
5	ASBANK LTD.
6	KIBRIS İKTİSAT BANKASI LTD.
7	KIBRIS TÜRK KOOPERATİF MERKEZ BANKASI LTD.
8	LİMASOL TÜRK KOOPERATİF BANKASI LTD.
9	ŞEKERBANK (KIBRIS) LTD.
10	TÜRK BANKASI LTD.
11	UNIVERSAL BANK LTD.
12	VİYABANK LTD.
13	YAKINDOĞU BANK LTD.
14	KIBRIS KAPİTAL BANK LTD.
15	KIBRIS FAİSAL İSLAM BANKASI LTD.
16	T. GARANTİ BANKASI A.Ş.
17	T. HALK BANKASI A.Ş.
18	T. İŞ BANKASI A.Ş.
19	T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.
20	ALBANK LTD.
21	TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş.

Kaynak: KKTOMB

Tablo B.30: Temel Ekonomik ve Sosyal Göstergeler

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
GSYH (Cari Fiyatlarla Milyon TL)	6.955,1	7.606,9	8.858,5	10.222,4	11.601,2	14.544,8	18.324,2	21.395,4	25.237,3 ^(H)
GSYH (Milyon ABD doları)	3.862,6	3.983,9	4.040,2	3.749,0	3.837,9	3.983,8	3.790,8	3.766,8	4.025,1 ^(H)
Fert Başına GSMH (Cari Fiyatlarla TL)	27.077,2	29.216,8	33.127,8	37.413	42.022	51.799	64.178	71.851,4**	
Fert Başına GSMH (ABD doları)	15.037,9	15.301,6	15.109	13.721	13.902	14.187	13.277	12.649	13.212 ^(H)
Enflasyon Oranı (%)	3,6	10,2	6,5	7,8	10,2	14,7	29,9	11,6	10,7*
İhracat (Milyon ABD doları) (1)	116,3	120,7	134,0	118,1	105,5	105,6	100,9	82,5	82,6*
İthalat (Milyon ABD doları)	1.703,9	1.699,4	1.538,8	1.500,6	1.557,2	1.778,4	1.816,4	1.587,9	744,6*
Dış Ticaret Dengesi (Milyon ABD doları)	-1.587,6	-1.578,7	-1.404,8	-1.382,5	-1.415,2	-1.672,8	-1.715,5	-1.384,1	667,0*
İhracat / İthalat (%)	7,2	7,1	7,5	7,9	6,9	5,9	5,6	5,6	12,4*
Gelen Turist Sayısı	1.166.186	1.232.753	1.366.007	1.483.244	1.577.073	1.734.330	1.759.625	1.749.979	352.728*
a) Türkiye	904.505	923.308	1.020.577	1.110.795	1.218.232	1.324.248	1.359.420	1.358.465	283.433*
b) Diğer	261.681	309.445	345.430	372.449	358.841	410.082	400.205	391.514	69.295*
Net Turizm Geliri (Milyon ABD doları)	571,9	613,4	691,6	697,7	714,4	864,9	912,4	954,5	1.017,2 ^(H)
İstihdam	96.539	97.867	103.149	112.811	118.387	120.999	132.411	138.438	143.560 ^(H)
İşsiz Sayısı	9.174	8.929	9.320	9.043	8.075	7.452	9.872	9.317	9,218 ^(T)
İşsizlik Oranı (%)	8,7	8,4	8,3	7,4	6,4	5,8	6,9	6,3	6,0 ^(T)
Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus (2)	268.700	277.031	289.252	299.514	307.255	314.169	347.340	357.216	n.a
Nüfus (Projeksiyon) (3)	297.608	306.368	320.884	331.432	339.478	351.965	372.486	n.a	n.a
Yıllık Nüfus Artışı (%)	3,1	3,3	3,8	3,9	2,9	3,1 ^(T)	n.a	n.a	n.a

Kaynak: DPÖ, KKTOMB, İstatistik Kurumu, Ticaret Dairesi, Turizm Planlama Dairesi

^(T)Tahmin ^(H)Hedef

*Ocak – Eylül verisi.

**Fert Başına GSMH hesaplamasında DPÖ ortalama Amerikan doları (USD) kuru baz alınmıştır.

1) Güney Kıbrıs'a yapılan ihracat dâhil değildir.

2) Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus: Hane halkı İş Gücü Anketi yoluyla elde edilen, okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

3) Nüfus (Projeksiyon) 2011 yılında yapılan nüfus sayımı verileri kullanılarak yapılan 2012-2018 projeksiyon verileridir. Fert Başına GSMH hesaplamasında bu nüfus sayıları kullanılmaz. Fert Başına GSMH hesaplamasında kullanılan nüfus: (yıl ortası nüfus) + (yurtdışında okuyan KKTC'li öğrenciler)– (KKTC'de okuyan TC uyruklu öğrenciler + diğer ülke vatandaşı öğrenciler)

Tablo B.31: Gayrisafi Yurt İçi Hasıladaki Sektörel Gelişmeler (Cari Fiyatlarla, Milyon TL)

Sektörler	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ^(H)
1. Tarım	300,6	330,3	366,4	386,5	405,0	489,3	552,5	647,6	658,8	1.139,4	1.171,2	1.517,0
2. Sanayi	516,7	552,4	558,5	587,1	636,6	779,7	937,7	1.064,7	1.413,3	1.537,9	1.675,7	2.178,9
3. İnşaat	346,4	312,1	408,5	335,8	370,7	370,2	480,5	511,6	836,4	1.081,4	1.235,1	1.287,9
4. Ticaret - Turizm	766,3	900,0	1.216,8	1.385,3	1.527,9	1.829,1	2.012,9	2.280,6	2.921,8	3.814,5	4.746,7	5.866,5
5. Ulaştırma - Haberleşme	597,3	525,2	553,1	642,9	711,4	788,0	896,6	965,3	1.156,6	1.339,0	1.564,7	1.861,9
6. Mali Müesseseler	388,4	404,4	472,6	506,0	579,7	637,4	719,4	887,6	1.007,7	1.486,4	1.717,3	1.897,7
7. Konut Gelirleri	202,5	220,6	274,4	305,8	358,2	398,9	456,2	535,3	655,6	896,3	1.102,4	1.301,1
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	609,3	652,3	727,5	801,8	891,6	1.026,1	1.422,6	1.679,9	2.289,8	2.889,9	2.819,4	3.789,1
9. Kamu Hizmetleri	1.201,2	1.180,1	1.294,3	1.294,9	1.349,9	1.603,6	1.715,2	1.850,1	2.193	2.461,1	3.441,7	3.296,9
10. İthalat Vergileri	447,6	536,3	637,0	709,1	775,9	936,4	971,8	1.178,3	1.411,5	1.678,1	1.921,2	2.240,3
11. GSYH	5.376,3	5.614,1	6.509,0	6.955,1	7.606,9	8.858,6	10.222,5	11.601,2	14.544,8	18.324,1	21.395,4	25.237,3
12. Net Dış Âlem Faktör Gelirleri	38,9	35,4	50,2	-39,3	-27,5	-18,2	-11,7	4,2	6,9	10,6	13,7	16,6
GSMH	5.415,3	5.649,5	6.559,2	6.915,8	7.579,4	8.840,4	10.210,7	11.605,5	14.551,8	18.334,8	21.409,1	25.253,9

Kaynak: DPÖ, İstatistik Kurumu

^(H)Hedef

Tablo B.32: Gayrisafi Yurt İçi Hasılanın Yüzde Dağılımı

Sektörler	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ⁽¹⁾
1. Tarım	5,6	5,9	5,6	5,6	5,3	5,5	6,0	5,6	4,5	6,2	5,5	6,0
2. Sanayi	9,6	9,8	8,6	8,4	8,4	8,8	9,2	9,2	9,7	8,4	7,8	8,6
2.1. Taş Ocakçılığı	0,7	0,6	0,7	0,6	0,6	0,5	0,7	0,7	0,9	1,0	0,9	-
2.2. İmalat Sanayi	3,2	2,3	2,5	2,8	2,9	3,1	3,7	3,7	3,3	3,0	2,8	-
2.3. Elektrik-Su	5,8	6,9	5,3	5,1	4,8	5,1	4,8	4,8	5,5	4,4	4,1	-
3. İnşaat	6,5	5,6	6,3	4,8	4,9	4,2	4,7	4,4	5,8	5,9	5,8	5,1
4. Ticaret - Turizm	14,3	16,0	18,7	19,9	20,1	20,6	19,7	19,7	20,1	20,8	22,2	23,2
4.1. Toptan ve Perakende Ticaret	9,0	10,7	11,1	11,4	11,2	12,3	10,7	11,0	11,1	11,2	10,5	17,4
4.2. Otelcilik ve Lokantacılık	5,2	5,4	7,6	8,5	8,9	8,3	9,0	8,7	9,0	9,6	11,7	5,8
5. Ulaştırma - Haberleşme	11,1	9,4	8,5	9,3	9,4	8,9	8,8	8,3	8,0	7,3	7,3	7,4
6. Mali Müesseseler	7,2	7,2	7,2	7,3	7,6	7,2	7,0	7,6	6,9	8,1	8,0	7,5
7. Konut Sahipliği	3,8	3,9	4,2	4,4	4,7	4,5	4,4	4,6	4,5	4,9	5,2	5,2
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	11,3	11,6	11,2	11,5	11,7	11,6	13,9	14,5	15,7	15,8	13,2	15,0
9. Kamu Hizmetleri	22,3	21,0	19,9	18,6	17,7	18,1	16,8	15,9	15,1	13,4	16,1	13,1
10. İthalat Vergileri	8,3	9,6	9,8	10,2	10,2	10,6	9,5	10,2	9,7	9,2	9,0	8,9
GSYH	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: DPÖ, İstatistik Kurumu

⁽¹⁾Tahmin

Tablo B.33: Ekonominin Genel Dengesi (Cari Fiyatlarla, Milyon TL)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ^(T)	2020 ^(H)
1. Toplam Kaynaklar	5.516,7	6.065,0	6.849,7	7.141,1	7.664,8	8.866,0	9.470,2	10.499,0	13.476,9	17.697,2	19.221,6	21.910,4
2. Toplam Yatırımlar	946,6	1.049,6	1.266,5	1.175,5	1.147,8	1.276,7	1.598,5	1.791,2	2.836,0	4.013,6	3.229,4	3.814,5
3. Toplam Tüketim	4.570,0	5.015,4	5.583,1	5.965,6	6.516,9	7.589,3	7.871,7	8.707,8	10.640,9	13.913,1	15.992,2	18.096,0
4. Kamu Harcanabilir Geliri	751,9	962,2	1.059,2	1.491,8	1.341,3	1.688,9	2.123,1	2.317,2	3.451,1	4.099,3	4.888,3	5.383,8
5. Özel Harcanabilir Gelir	4.663,3	4.687,3	5.449,9	5.424,0	6.238,1	7.151,5	8.087,7	8.962,7	11.100,7	14.521,8	16.992,5	19.870,1
6. Özel Tasarruf Oranı (%)	33,9	26,0	28,0	20,8	25,0	23,3	29,8	29,4	29,0	28,1	26,7	29,5
7. Toplam Yurt İçi Tasarruflar	845,2	634,1	976,1	950,3	1.062,5	1.251,0	2.339,0	2.572,1	3.910,9	4.708,0	5.888,6	7.158,0

Kaynak: DPÖ

^(T) Tahmin^(H) Hedef**Tablo B.34: Sektörel Katma Değerlerin Reel Büyüme Hızları (%)**

Sektörler	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ^(H)
1. Tarım	8,2	10,0	10,8	3,7	-1,6	4,8	14,5	-7,3	4,9	2,6	2,7	-0,9
2. Sanayi	-9,1	-0,2	3,4	-0,7	1,7	8,5	19,5	7,3	4,4	-12,4	-14,7	3,5
3. İnşaat	-18,5	3,8	3,3	-16,0	-0,3	-4,5	6,5	5,7	10,6	7,6	7,6	2,7
4. Ticaret-Turizm	-8,7	18,3	6,0	6,1	1,4	8,5	-0,8	4,8	9,0	0,4	0,4	3,4
5. Ulaştırma-Haberleşme	-2,8	-20,0	-4,3	5,7	2,0	3,2	5,7	1,8	6,9	3,5	3,5	2,3
6. Mali Müesseseler	1,7	0,3	1,4	8,1	7,5	0,8	1,6	2,0	3,1	2,7	1,2	2,5
7. Konut Sahipliği	3,8	4,0	3,9	3,7	3,2	2,6	3,0	3,5	3,8	4,6	5,0	0,8
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	3,4	-5,3	4,3	1,5	2,3	8,8	9,5	3,6	7,7	5,3	1,3	2,9
9. Kamu Hizmetleri	-5,0	0,4	2,8	1,9	1,4	-0,1	0,1	-0,2	-0,8	1,3	3,7	0,2
10. İthalat Vergileri	-7,1	18,6	3,9	8,9	-2,1	7,9	-9,6	9,0	0,5	2,4	3,6	4,7
11. GSYH	-5,5	3,7	3,9	1,8	1,1	4,8	4,0	3,6	5,4	1,3	0,2	2,5
12. Net Dış Âlem Faktör Gelirleri	-28,2	-9,8	27,1	-174,5	35,3	40,5	41,9	133,0	-38,4	23,3	10,9	-0,7
GSMH	-5,7	3,6	4,0	0,5	1,3	4,9	4,1	3,8	5,5	1,3	0,2	2,5

Kaynak: DPÖ, İstatistik Kurumu

^(T) Tahmin^(H) Hedef

Tablo B.35: Ödemeler Dengesi (Milyon ABD doları)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. Cari İşlemler Dengesi	-65,4	-275,8	-173,1	-125,1	-44,7	-11,7	271,6	287,6	294,4	215,9	221,3
2. Sermaye Hareketleri Dengesi	495,0	438,5	326,5	346,2	259,7	186,9	168,9	71,4	131,4	73,1	154,9
3. Rezerv Hareketleri (- Artış, + Azalış)	-172,1	-94,4	-47,3	-340,8	-219,9	-176,7	-75,8	-79,4	-826,6	+69,1	-290,3
4. Net Hata ve Noksan	-257,5	-68,3	-106,1	119,7	4,9	1,5	-364,7	-279,6	400,8	-358,1	-85,9

Kaynak: DPÖ, İstatistik Kurumu

Tablo B.36: Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Tüketici Fiyatları Endeksi Yüzde Değişim

Aylar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ocak	0,7	-0,9	1,0	1,3	1,6	-0,1	-0,27	1,39	-0,70	1,00	2,09	-0,88	0,47	2,56	-0,22	0,53	1,70
Şubat	0,3	-0,9	0,7	2,0	2,2	0,1	-0,31	2,10	-0,95	0,46	4,43	-2,14	0,31	4,00	1,39	0,37	2,33
Mart	1,8	-0,9	2,5	3,5	3,8	1,1	0,00	3,88	-0,03	0,66	5,02	-0,41	0,09	4,61	2,26	1,71	2,80
Nisan	2,4	0,5	4,2	4,2	6,3	1,2	0,71	4,85	1,83	1,51	5,38	1,09	1,09	6,54	5,07	5,72	2,57
Mayıs	4,6	-0,2	6,4	4,3	7,9	2,5	0,29	6,46	1,69	1,80	4,56	2,73	1,86	6,95	8,91	6,22	3,34
Haziran	4,2	-0,4	8,5	3,4	9,8	3,2	0,31	5,95	0,73	3,30	4,89	3,18	2,33	7,68	12,11	7,57	4,38
Temmuz	4,2	-0,2	10,2	3,6	11,5	0,8	0,92	7,02	-0,28	3,21	5,15	1,90	3,23	9,29	14,64	8,72	6,44
Ağustos	6,5	0,5	12,6	5,9	11,3	2,6	1,92	9,49	0,84	4,17	5,77	2,72	4,00	9,75	24,29	9,12	8,87
Eylül	8,4	2,0	15,9	7,7	14,3	3,3	2,58	10,39	2,57	6,30	5,84	5,78	4,63	10,31	31,99	11,18	10,7
Ekim	10,3	2,5	18,6	9,3	15,6	4,9	3,61	11,90	3,52	7,89	7,69	7,39	5,85	11,32	34,08	10,71	
Kasım	10,9	2,3	19,0	9,0	16,4	6,0	3,54	13,91	3,61	8,29	6,97	6,38	7,36	12,78	31,93	10,20	
Aralık	11,6	2,7	19,2	9,4	14,5	5,7	3,27	14,72	3,60	10,22	6,49	7,78	10,19	14,68	29,96	11,66	

Kaynak: DPÖ

Tablo B.37: KKTC ve T.C. Enflasyon Oranları

Yıllar	KKTC	TC	Yıllar	KKTC	TC	Yıllar	KKTC	TC
1984	70,7	49,7	1998	66,5	69,7	2012	3,60	6,16
1985	43,0	44,2	1999	55,3	68,8	2013	10,22	7,40
1986	48,1	30,7	2000	53,2	39,0	2014	6,49	8,17
1987	43,0	55,1	2001	76,8	68,5	2015	7,78	8,81
1988	62,6	77,1	2002	24,5	29,8	2016	10,19	8,53
1989	51,8	64,3	2003	12,6	18,4	2017	14,68	11,92
1990	69,4	60,4	2004	11,6	9,3	2018	29,96	20,30
1991	46,3	71,1	2005	2,7	7,7	2019	11,66	11,84
1992	63,4	66,0	2006	19,2	9,7	2020*	11,18	11,75
1993	61,2	71,1	2007	9,4	8,4			
1994	215,0	125,5	2008	14,5	10,1			
1995	72,2	76,1	2009	5,7	6,5			
1996	87,5	79,8	2010	3,2	6,4			
1997	81,7	99,1	2011	14,7	10,4			

Kaynak: DPÖ, TCMB, İstatistik Kurumu

*: Eylül ayı yıllık enflasyon verisi baz alınmıştır.

Tablo B.38: Tüketici Fiyatları Endeksi (2015 = 100)

Ana Gruplar	Ana Mal ve Hizmet Gruplarının Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranları											
	2020											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Gıda ve Alkolsüz İçecekler	4,73	2,07	-0,61	-1,50	-0,91	-1,33	-1,20	3,74	3,41			
2. Alkollü İçecekler ve Tütün	-0,12	0,29	5,14	0,44	0,29	0,42	0,67	0,47	0,33			
3. Giyim ve Ayakkabı	0,01	-16,89	0,00	5,55	21,49	2,86	-0,71	-7,47	-1,64			
4. Konut, Su, Elekt., Gaz ve Diğer Yakıtlar	0,98	0,51	0,10	-5,23	1,61	0,01	6,07	1,58	0,80			
5. Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri	0,48	0,48	0,74	0,98	1,62	3,02	1,47	1,68	5,58			
6. Sağlık	0,75	4,12	0,52	0,98	0,24	0,40	1,07	7,30	1,10			
7. Ulaştırma	1,27	0,31	1,13	1,94	-2,25	1,97	5,59	4,57	2,03			
8. Haberleşme	0,71	0,76	0,01	0,01	1,65	0,85	0,68	0,41	0,93			
9. Eğlence ve Kültür	0,65	3,11	0,27	0,35	0,58	0,53	0,11	0,46	0,54			
10. Eğitim	0,64	0,18	1,65	1,91	0,72	0,03	0,39	2,56	4,85			
11. Lokanta ve Oteller	0,89	0,48	0,00	0,00	0,19	6,95	3,71	0,86	-4,58			
12. Çeşitli Mal ve Hizmetler	3,61	1,44	0,26	0,56	2,52	1,10	1,20	2,62	1,32			
Genel	1,70	0,62	0,47	-0,23	0,75	1,01	1,98	2,28	1,68			

Kaynak: DPÖ, İstatistik Kurumu

Tablo B.39: Asgari Ücret Gelişmeleri

Yıllar	Asgari Ücret (TL)	Uygulama Tarihi
1995	9.420.000	01.01.1995
1995	11.590.000	01.09.1995
1996	14.800.000	01.01.1996
1997	23.000.000	01.01.1997
1997	33.800.000	01.09.1997
1998	50.250.000	01.01.1998
1998	67.000.000	01.09.1998
1999	85.000.000	01.01.1999
1999	103.000.000	01.01.1999
2000	137.000.000	01.01.2000
2000	160.000.000	01.07.2000
2001	200.000.000	01.01.2001
2001	240.000.000	01.08.2001
2002	320.000.000	01.01.2002
2002	380.000.000	01.10.2002
2003	440.000.000	01.01.2003
2003	500.000.000	01.08.2003
2004	550.000.000	01.03.2004
2004	627.000.000	01.07.2004
2005	720	01.06.2005
2006	780	01.01.2006
2006	860	01.08.2006
2007	950	01.02.2007
2008	1.060	01.01.2008
2008	1.190	01.09.2008
2009	1.237	01.10.2009
2011	1.300	01.01.2011
2013	1.415	01.01.2013
2014	1.560	01.01.2014
2014	1.675	01.11.2014
2015	1.730	01.09.2015
2016	1.834	01.07.2016
2017	2.020	01.02.2017
2017	2.175	01.07.2017
2018	2.365	01.03.2018
2018	2.620	01.09.2018
2019	3.150	01.02.2019
2019	3.400	01.08.2019
2020	3.820	01.02.2020

Kaynak: DPÖ

Not: 2005 yılından itibaren TL'den 6 sıfır atılmıştır.

Tablo B.40: Akaryakıt Perakende Satış Fiyatları

Tarih	Kurşunsuz Benzin		Euro Dizel	Motorin	Gazyağı
	95 Oktan	97 Oktan			
16.01.2016	3,18	3,38	3,07	2,86	2,86
23.01.2016	3,18	3,38	2,97	2,86	2,86
06.02.2016	3,12	3,32	2,86	2,86	2,86
19.03.2016	3,20	3,40	2,94	2,94	2,94
05.05.2016	3,27	3,47	3,03	2,94	3,02
26.05.2016	3,39	3,59	3,20	-	3,17
17.06.2016	3,41	3,61	3,29	-	3,26
12.07.2016	3,41	3,61	3,29	-	3,26
24.08.2016	3,47	3,67	3,30	-	3,26
20.09.2016	3,54	3,74	3,36	-	3,32
11.10.2016	3,57	3,77	3,36	-	3,35
01.11.2016	3,63	3,83	3,45	-	3,41
07.01.2017	3,83	4,03	3,62	-	3,56
11.03.2017	3,76	3,96	3,59	-	3,51
01.04.2017	3,71	3,91	3,51	-	3,43
18.05.2017	3,67	3,87	3,47	-	3,39
29.11.2017	3,67	3,87	3,63	-	3,40
03.02.2018	3,85	4,04	3,78	-	3,55
17.03.2018	3,88	4,07	3,82	-	3,59
11.04.2018	4,19	4,37	4,02	-	3,78
03.05.2018	4,30	4,48	4,13	4,13	3,91
10.07.2018	4,32	4,50	4,13	4,13	4,01
31.07.2018	4,42	4,60	4,18	4,18	4,11
28.08.2018	4,97	5,16	4,76	4,76	4,65
20.09.2018	5,81	6,01	5,76	5,76	5,59
01.11.2018	5,61	5,71	5,55	5,76	5,46
22.11.2018	5,21	5,31	5,15	-	5,06
13.12.2018	5,06	5,16	4,95	-	4,86
10.01.2019	5,00	5,10	4,85	-	4,78
21.02.2019	5,06	5,16	4,91	-	4,75
14.03.2019	5,06	5,16	4,91	-	4,85
04.04.2019	5,41	5,51	5,01	-	4,95
08.08.2019	5,36	5,46	4,96	-	4,90
05.05.2020	4,96	5,06	4,56	-	4,50
18.06.2020	5,40	5,50	4,94	-	4,94
09.07.2020	5,78	5,88	5,32	-	5,29

Kaynak: Ekonomi ve Enerji Bakanlığı

Tablo B.41: KKTC'nin Ülke Gruplarına Göre İhracatı (ABD doları)

Yıllar	Türkiye	Avrupa Birliği Ülkeleri	Diğer Avrupa Ülkeleri	Orta Doğu Ülkeleri	Diğer Ülkeler	Toplam İhracat
2006	30.875.362	9.708.799	9.805.754	11.543.938	2.933.694	64.867.547
2007	48.907.443	13.225.555	7.369.006	9.702.231	4.480.578	83.684.813
2008	41.770.636	17.147.124	4.953.414	14.220.270	5.572.694	83.664.138
2009	38.482.808	13.156.210	1.206.347	13.833.521	4.384.880	71.063.766
2010	44.741.216	11.816.654	3.475.821	31.104.188	5.282.030	96.419.909
2011	61.333.755	9.515.772	1.514.866	36.886.525	10.645.168	119.896.086
2012	58.878.076	8.678.585	1.014.857	39.821.898	9.873.712	116.267.128
2013	62.969.817	9.145.514	2.733.484	38.472.891	7.359.533	120.681.239
2014	78.446.382	8.304.840	835.323	40.583.800	5.814.745	133.985.090
2015	66.228.637	6.195.715	3.811.828	35.611.170	5.885.294	117.732.644
2016	65.926.162	10.664.066	893.816	23.981.854	4.022.010	105.487.908
2017	63.818.406	8.362.779	1.681.343	22.247.673	9.505.787	105.615.988
2018	52.127.770	10.376.400	2.536.815	26.110.465	9.700.495	100.851.945
2019	43.130.122	2.129.943	2.236.897	30.490.266	4.448.151	82.465.379
2020 (Ocak-Eylül)	42.326.381	1.407.368	10.245.115	24.353.517	4.223.560	82.578.985

Kaynak: Ticaret Dairesi

Tablo B.42: KKTC'nin Ülke Gruplarına Göre İthalatı (ABD doları)

Yıllar	Türkiye	Avrupa Birliği Ülkeleri	Uzak Doğu Ülkeleri	Diğer Avrupa Ülkeleri	Orta Doğu Ülkeleri	Diğer Ülkeler	Toplam İthalat
2006	946.978.969	247.072.030	82.977.243	16.460.425	65.267.005	17.464.606	1.376.220.278
2007	1.044.965.855	248.220.981	111.304.222	40.423.905	66.253.726	28.022.604	1.539.191.293
2008	1.172.502.792	236.344.802	109.156.742	78.503.072	56.482.297	27.673.475	1.680.657.180
2009	923.438.219	205.604.209	87.720.997	30.311.431	52.507.371	26.582.965	1.326.165.192
2010	1.137.378.970	251.285.189	90.266.660	29.873.873	69.000.395	26.375.578	1.604.180.665
2011	1.165.712.306	286.204.302	82.493.886	42.982.735	87.880.256	34.654.478	1.699.927.963
2012	1.234.214.030	247.749.409	81.109.808	28.245.460	81.484.144	31.111.112	1.703.913.963
2013	1.155.334.547	257.018.820	113.400.316	59.110.065	86.239.017	28.323.666	1.699.426.431
2014	995.563.199	238.330.438	125.280.677	70.915.525	75.481.630	33.204.743	1.538.776.212
2015	967.563.226	271.360.515	115.042.857	45.084.868	70.781.057	30.744.861	1.500.577.384
2016	940.845.300	326.806.415	133.943.157	51.872.616	69.557.193	34.165.573	1.557.190.254
2017	1.043.002.512	387.506.424	150.130.828	61.166.015	87.668.520	48.929.706	1.778.404.005
2018	1.068.509.898	356.271.158	149.333.076	90.732.549	100.527.838	50.989.832	1.816.364.351
2019	927.163.386	287.971.697	152.984.913	85.855.064	95.200.820	38.744.575	1.587.920.455
2020 (Ocak-Eylül)	448.012.540	118.887.070	90.683.135	23.647.163	37.042.648	26.294.435	744.566.991

Kaynak: Ticaret Dairesi

Tablo B.43: KKTC'ye Giriş Yapan Yolcuların Limanlara Göre Dağılımı

Yıllar	Ercan	Girne	Gazimağusa	Karpaz	Toplam
2014	1.577.347	49.967	18.608	291	1.646.213
2015	1.693.694	60.733	19.196	342	1.773.965
2016	1.785.746	57.513	19.004	295	1.862.558
2017	1.794.483	71.619	21.668	283	1.888.053
2018	1.968.345	84.974	26.260	382	2.079.961
2019	1.973.844	70.097	24.575	476	2.068.992
2020 (Ocak-Eylül)	394.898	25.378	5.179	20	425.475

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

Tablo B.44: 2019 - 2020 Yıllarında Kara Kapılarından Yapılan Toplam Girişler (Kişi Sayısı)

Uyruk	KKTC		Güney Kıbrıs		Diğer Ülkeler		Toplam	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Ocak	150.377	166.644	152.451	197.924	112.207	120.770	415.035	485.340
Şubat	165.802	177.777	139.516	182.753	113.106	124.300	418.424	484.830
Mart	163.402	50.937	182.463	52.878	149.119	33.104	494.984	136.919
Nisan	157.512	633	203.143	17	184.496	547	545.151	1.197
Mayıs	174.290	948	208.708	29	191.193	79	574.191	1.056
Haziran	184.323	12.707	228.747	921	195.225	430	608.295	14.058
Temmuz	185.157	46.741	224.977	9.951	212.027	3.628	622.161	60.320
Ağustos	190.241	38.557	261.727	13.979	231.897	4.675	683.865	57.211
Eylül	192.118	58.787	212.741	14.461	205.454	6.135	610.313	79.383
Ekim	181.499		205.057		207.930		594.486	
Kasım	175.482		202.907		159.842		538.231	
Aralık	186.317		212.944		133.767		533.028	
Toplam	2.106.520	553.731	2.435.381	472.913	2.096.263	293.670	6.638.164	1.320.314

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

Tablo B.45: Turistik Konaklama Tesislerinde Konaklayan Kişi Sayısı

Ülkeler	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (Oc.-Eyl.)
Türkiye	464.397	529.908	588.045	621.819	710.889	776.428	773.936	144.323
KKTC	40.125	49.598	52.335	53.224	55.613	49.344	50.560	41.688
Diğer	209.379	224.881	235.661	249.079	348.471	317.434	336.184	43.445
Genel Toplam	713.901	804.387	876.041	924.122	1.114.973	1.143.206	1.160.680	855.571

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi

EK C. NOTLAR

Para Arzı

En geniş anlamıyla 'Para Arzı'; bir ekonomide belirli bir anda dolanımda bulunan ve para olarak kullanılan araçların toplamını ifade etmektedir. Ülkeden ülkeye

veya zaman içerisinde farklılık gösterse de 'para arzı' likidite derecelerine göre; M1 (Dar Para Arzı), M2 (Ara Para Arzı) ve M3 (Geniş Para Arzı) şeklinde tanımlanmakta ve aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

M1= Dolaşımdaki Para + Bankalardaki Vadesiz Mevduat + KKTCCMB'deki Mevduat

M2= M1 + Bankalardaki Vadeli Mevduat

M3= M2 + Bankalardaki Resmi Mevduat + KKTCCMB'deki Diğer Mevduat

Mevduat ve Kredi

Bülten'de yer alan mevduat ve kredi kalemi toplamları 'KKTCC Bankalar Tek Düzen Hesap Planı'ndaki tanımlara göre hazırlanmıştır.

takvim ayının son günü itibarıyla hazırlanmakta ve bankaların o gün itibarıyla bilanço durumlarını göstermektedir. Ancak, Merkez Bankası yapacağı incelemeler neticesinde, bu bilançoların bazı kalemlerinde düzeltmeler talep edebileceğinden dolayı bu bilançolar 'Geçici' olarak kabul edilmektedir.

Banka

Şirketler Yasası ve 'KKTCC Bankacılık Yasası' altında kurulan bankalar ile yabancı bankaların Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde açılan şubelerini anlatır. Halen KKTCC'de faaliyet gösteren toplam 21 mevduat bankası bulunmaktadır.

Bültenle İlgili Diğer Hususlar

Bülten'de bankacılıkla ilgili veriler, genellikle aylık, üç aylık ve yıllık bazda düzenlenmiştir. Bankacılık sektörü ile ilgili söz konusu aylık veriler, aynı zamanda Bankamızın resmi internet sitesinde (www.mb.gov.ct.tr) yayınlanmaktadır.

Bankacılık Sektörü

Yukarıda tanımlanan bankalardan oluşan sektörü ifade etmektedir. Tanıma uygun 21 bankanın haricindeki her türlü finansal kuruluş sektörün dışında tutulmuştur.

Bankacılık verileri geçici bilançolardan derlendiğinden dolayı, Bankamız söz konusu mali verilerin doğruluğunu garanti etmemekte ve tamamen bilgi amaçlı yayınlanan bu verilerle ilgili hiçbir sorumluluk üstlenmemektedir. Ayrıca Bankamız, söz konusu verilerde önceden haber vermeden kısmen veya tamamen değişiklik/düzeltilme yapma hakkını saklı tutmaktadır. Bu nedenle, Bülten'de yer alan dönemsel bir bilgi, önceki veya sonraki bültenlerde çeşitli sebeplerle meydana gelecek güncellemeler sonucunda değişikliğe uğrayabilir.

Bankacılık Sektörü Parasal Verileri

Sektöre ait parasal büyüklükler, bankaların KKTCC Merkez Bankası'na göndermiş oldukları geçici bilançolardan derlenmiştir. Söz konusu bilançolar her

